

T.C
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**11 EYLÜL SONRASI DÖNEMDE AVRUPA BİRLİĞİ VE AMERİKA
BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN ULUSLARARASI TERÖRİZM İLE
MÜCADELE POLİTİKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

**SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan
Seren PARÇAL**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Nail ÖZTAŞ**

İSTANBUL- 2018

TEZ TANITIM FORMU

YAZAR ADI SOYADI : Seren Parçal

TEZİN DİLİ : Türkçe

TEZİN ADI : 11 Eylül Sonrası Dönemde Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri'nin Uluslararası Terörizm ile Mücadele Politikalarının Karşılaştırılması

ENSTİTÜ : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

ANABİLİM DALI : Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans

TEZİN TARİHİ :21.06.2018

SAYFA SAYISI :71

TEZ DANIŞMANLARI : Prof.Dr. Nail Öztaş

DİZİN TERİMLERİ : Terör, Terörizm, Güvenlik, Terörle mücadele, Terör politikası, Güvenlik Stratejisi, Avrupa Birliği, ABD, El Kaide, NATO, BM

TÜRKÇE ÖZET : Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletlerinin 11 Eylül terör saldırıları öncesi ve sonrası dönemlerinde uluslararası terörizm ve mücadelesindeki temel ortaklıklar ve ayrılıklar incelenmiştir. Terörün yayılma alanı bulması sonucu küresel tehdit unsurlarını barındırması bu mücadelede yüksek politika alanları geliştirmelerine sebep olmuştur. Oluşturulan bu politikalar her iki aktörün de çıkar martisi çerçevesinde değerlendirilmiştir.

DAĞITIM LİSTESİ : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine.

Seren PARÇAL

T.C
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**11 EYLÜL SONRASI DÖNEMDE AVRUPA BİRLİĞİ VE AMERİKA
BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN ULUSLARARASI TERÖRİZM İLE
MÜCADELE POLİTİKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI**

**SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**Hazırlayan
Seren PARÇAL**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Nail ÖZTAŞ**

İSTANBUL- 2018

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Seren Parçal

.././...

T.C

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Seren Parçal 'ın "11 EYLÜL SONRASI DÖNEMDE AVRUPA BİRLİĞİ VE AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN ULUSLARARASI TERÖRİZM İLE MÜCADELE POLİTİKALARININ KARŞILAŞTIRILMASI" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Siyaset Bilimi br Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Üye:

Üye:

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

... / ... / 2018

İmzası

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu çalışma, 11 Eylül sonrasında dünyada değişen güvenlik ve terörizm algılarını araştırmakta ve Avrupa Birliği ve ABD'nin terörle mücadele politikalarını incelemektedir. Terör ve terörizm kavramları irdelenmiş kavramsal kökenleri araştırılmıştır. Dünyanın her yerinde devletler açısından farklı algılanan terörün siyasi bir mekanizmanın parçası olduğu ve çıkar- çatışma perspektifinde değerlendirilmesi yapılmıştır.

Terörün tarihsel kökenlerinden, ABD ve Avrupa'da gerçekleşen terör ve yakın tarihimizde gerçekleşen terör olaylarından bahsedilmiştir. 11 Eylül Saldırıları araştırılmış ve 11 Eylül saldırılarına sebep olan gelişmeler ve saldırı sonrasında ABD'nin devlet başkanı Bush'un ilk tepkileri, gazete demeçleri ve Afganistan işgaline değinilmiştir. Saldırıların ardından uluslararası ve ulus üstü örgütlerin terörle mücadele politikasında ABD ile olan iş birlikleri araştırılmıştır. Avrupa Birliğinin ABD ile 11 Eylül öncesinde yaşanan terör olaylarına karşı iş birlikleri ve ortaklıklarından bahsedilmiştir.

Avrupa Birliği'nin oluşum sürecinden önce terör olayları ve politik tutumları incelenmiş, birliğin oluşumu sonrasında terörle mücadele politikalarının şekillenmesi süreci aktarılmıştır. AB'nin 11 Eylül olayları sırasında aldığı kararlar ve 11 Eylül sonrası oluşturmuş olduğu güvenlik politikalarına değinilmiştir. ABD nin 11 Eylül öncesinde terörle mücadele politikalarına değinilmiş ve alt başlıklar altında 11 Eylül süreci 11 Eylül sonrası terörle mücadelesinden bahsedilmiştir. AB ve ABD'nin 11 Eylül öncesinde yaptığı ortaklıklar, 11 Eylül süreci ve sonrasındaki terörle mücadele politikasındaki ortaklıklar, ayrılıklar kapsamlı olarak değerlendirilmiştir. Güvenliğin sağlanması, güvenliğin korunması ve kolektif bir güvenlik anlayışı kavramları incelenecek, terörizmin kavramsal olarak iki farklı grup için ne ifade ettiği, yenedünya düzeninde farklı içeriklere sahip olan terörizm kavramının politika bazında yeni boyut kazanması ve terörizme karşı yürütülen ortak mücadele politikalarına kuramsal bakış ile yer verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Terör, Terörizm, Güvenlik, Terörle mücadele, Terör politikası, Güvenlik Stratejisi, Avrupa Birliği, ABD, El Kaide, NATO, BM

SUMMARY

The Objective of this research is to analyze the understanding of terrorism and security after so-called "Nine-Eleven" and to analyze anti-terror policies of U.S.A and Europe. In order to reach this objective, the concepts of terror and terrorism are highlighted and its conceptual origin is analyzed. Outcomes of this study shows that the terror is a part of political mechanism which is understood in different ways by different countries in all over the world and its evaluation is made regarding interest- conflict perspective

This study mentions the historical origins of terrorism, terrorist attacks in U.S.A and Europe and other recently happened terrorist attacks. The terrorist attack of 11th September is analyzed and the reasons behind this attack, first reactions of the President G.W.Bush after this attack, articles on newspapers and invasion of Afghanistan are highlighted.

This study contains the anti-terror policy of international organisations and their collaboration with U.S.A after the terrorist attacks, Europe's collaboration with U.S.A in the case of anti-terrorism before the 11th September, terrorist attempts before the foundation of European Union and their political positions, the progress of the anti- terror policies during the first period of European Union. Anti-terror policies of U.S.A are studied and categorized as before and after the 11th September. Agreements and disagreements of U.S.A and Europe in the collaboration against terrorism during and after the 11th September are evaluated. In this study, the establishment of the security, conceptual understanding of security and terrorism for different groups, in the new world order the concept of terrorism and its new political dimensions are stressed.

Key Words: Terrorism, Terrorism, Security, Fight against terrorism, Terrorist policy, Security Strategy, European Union, USA, Al Qaeda, NATO, UN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
SUMMARY	ii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	iv
TABLolar LİSTESİ.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
TERÖR VE TERÖRİZM.....	3
1. TERÖR, TERÖRİZM TANIMI VE GÜVENLİK KAVRAMLARINA KURAMSAL YAKLAŞIM	3
1.1. Terör, Terörizm ve Güvenlik Tanımlamaları.....	3
1.2. Uluslararası İlişkiler Kuramları Çerçevesinde Terörizm ve Güvenlik Kavramlarına Teorik Yaklaşımlar.....	7
1.3. Terörün Unsurları, Türleri, Amacı ve Kapsamı.....	11
1.4. Dış Politika Aracı Olarak Terör ve Etkileri	13
1.5. Terörün Tarihçesi	14
1.6. Uluslararası Terörle Mücadele Politikaları	15
1.7. 11 Eylül Saldırısı	18
İKİNCİ BÖLÜM	
AB TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKALARI	
2. AB TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKALARI VE GÜVENLİK YAKLAŞIMLARI.....	20
2.1. 11 Eylül Saldırıları Öncesi AB Terörle Mücadele Politikaları ve Güvenlik.....	20
2.2. 11 Eylül Saldırıları Sonrası AB Terörle Mücadele Politikaları ve Güvenlik	24
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
ABD TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI	32
3. ABD TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI VE GÜVENLİK.....	32
3.1. 11 Eylül Saldırıları Öncesinde ABD'nin Güvenlik Politikası	32
3.2. NATO İttifakı Sonrası ABD Terörle Mücadele Politikası	33
3.3. 11 Eylül Saldırıları Sonrası ABD'nin Terörle Mücadele Politikası ve Güvenlik	35
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
ABD'İN TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKALARI VE GÜVENLİK STRATEJİLERİ	40
4. AB İLE ABD'İN TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ.....	40
4.1. 11 Eylül Öncesi AB ve ABD'nin Terörle Mücadele Politikası: Ortaklıklar, Ayrılıklar.....	40
4.2. 11 Eylül Saldırıları Sürecinde AB ile ABD'nin Terörle Mücadele Politikaları	47
4.2.1. AB Terörle Mücadele Stratejisi.....	48
4.2.2. ABD Terörle Mücadele Stratejisi.....	50
4.2.3. 11 Eylül Saldırıları Sonrasında AB ve ABD'nin Terörle Mücadele Politikası: Ortaklıklar ve Ayrılıklar	52
SONUÇ.....	60
KAYNAKÇA.....	63

KISALTMALAR LİSTESİ

AAET:	Avrupa Atom Enerji Topluluğu
AB:	Avrupa Birliği
ABD:	Amerika Birleşik Devletleri
AET:	Avrupa Ekonomik Topluluğu
AGİK:	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı
AGİT:	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği
AKÇT:	Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu
ASGP:	Avrupa Savunma ve Güvenlik Politikası
ASP:	Avrupa Savunma Politikası
AST:	Avrupa Savunma Topluluğu
BAB:	Batı Avrupa Birliği
DHS:	Department of Homeland Security
EUROPOL:	Avrupa Birliği Polis Teşkilatı
FBI:	Federal Araştırma Bürosu
INTERPOL:	Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı
IRA:	İrlanda Cumhuriyetçi Ordusu
NATO:	Kuzey Atlantik İttifakı
ODGP:	Ortak Dış ve Güvenlik Politikası
ODNI:	Director of National Intelligence
SSCB:	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği
TREVI:	Terörizm, Köktendincilik, Aşırılık, Şiddet, Uluslararası Mücadele Platformu

TABLolar LİSTESİ

Tablo1. Güvenlik ve Diplomatik Konularda ABD-AB Ortaklığının Geleceği.....	58
---	----

ÖNSÖZ

11 Eylül Olayları Sonrasında AB ve ABD'nin Terör İle Mücadele Politikasının Karşılaştırmalı Analizini araştıran bu çalışmada amaç Avrupa Birliği ve ABD'nin teröre bakış açısını ortaya koymaktır. Avrupa Birliğinin özellikle örgütsel açıdan 11 Eylül öncesinde olan terör eylemlerine bakış açısını değerlendirilmiş ve ABD ile uyumlu gerçekleştirilen uluslararası bir terör faaliyetine karşı geliştirdikleri politikalar iş birlikleri, ortaklıklar ve fikir ayrılıkları göz önünde bulundurularak incelenmiştir.

Terör ortak bir tanıma ulaşamamış bir kavramdır. Yayıdığı korku halkası, maddi manevi zararı ve bireyler üzerinde bıraktığı etkisi bugün anarşizmin en temel argümanıdır. Yarattığı panik, kuralsız şiddeti, sivilleri hedef alması ve zorla bir düşüncenin kabul ettirilmesi hedefleriyle kendini illegal ifade eden örgütler aracılığıyla sağlanmaktadır. Dini, siyasi hedefi ne olursa olsun terör örgütlerinin geliştirmiş olduğu yeni düşünceler karşısında AB ve ABD gibi küresel güçler tarafından farklı politikalar ile bu değişime ayak uydurmuşlardır. Araştırmada bahsedilen 11 Eylül sonrasında ABD'nin Ortadoğu'ya müdahalesi ile terörle mücadelede AB ile yapılan ortaklıklar sonucu yeni bir terörle mücadele dönemi başlamıştır. İlerleyen süreçte ise bu ortaklık çıkar çatışmaları sonucu revizyona uğramıştır.

Araştırmanın çerçevesi bölümünde araştırmanın konusu ve amacı, problemi, kapsamı ve metodu hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Birinci bölümde terör ve terörizm kavramlarından bahsedilmiş ve terörizmin tarihsel kökenlerine değinilmiştir. Kavram olarak terörizmin hangi grubun lehine veya aleyhine olduğu önemlidir. Devletler çıkar matrisi kurarak terörün kazanç ve zararını hesaplayarak çeşitli örgütler için terör tanımı yapmıştır. Terörden en az etkilenen için var olan örgüt felaket habercisi değildir. Tanımlar bu düşünce üzerinden temellendirilmiştir. Bu bölümde terörün tanımında farklı bakış açılarından söz edilmiştir. Terörün tarihsel kökenlerinden ve ilk teröristlerden bahsedilmiştir. Kronolojik olarak bu terör örgütlerinden ve eylemlerinden bahsedilmiştir. Uluslararası ilişkiler disiplininin kuramları çerçevesinde terör ve güvenlik kavramları değerlendirilmiştir.

İkinci bölümde Avrupa Birliği ele alınmıştır. 11 Eylül öncesi terörle mücadele politikası 11 Eylül sürecinde ABD'ye karşı olan tutumu ve sonrasında oluşturmuş olduğu terörle mücadele politikalarına değinilmiştir.

Üçüncü bölümde ABD merkezli bir araştırma yapılmıştır. 11 Eylül öncesinde iki kutuplu dünya düzeninin bir tarafı olan ABD'nin Sovyet tehdidine karşı olan tutumu, yapılabilecek bir terör eylemine karşı geliştirmiş olduğu terörle mücadele politikasından

bahsedilmiştir ve 11 Eylül olayları ile güvenliğin yeniden inşası için oluşturulmuş olan güvenlik politikalarına değinilmiştir. 11 Eylül sonrasında yürütölen terörlö mücadele faaliyetlerine yer verilmiştir.

Dördüncü bölümde araştırmanın temel problematiğı olan karşılaştırmalı analiz, iş birliğı, ortaklıklar ve ayrılıklara yer verilmiştir. 11 Eylül olayları sonrasında gerçekleştirilen güvenliğin inşasını hedefleyen güvenlik politikaları, terörlö mücadele politikalarına yer verilmiştir. Benzerlikler ve farklılıklar üzerinde durulmuştur. AB ve ABD'nin yayınlamış olduğı güvenlik raporları incelenmiş NATO ve BM güvenlik birimlerinin bu iş birliğındeki yeri ve önemi incelenmiştir.

GİRİŞ

Terörizm irdelenen ve evrensel olarak bir tanıma ulaşmamış kavramlardandır. Bu çalışma uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi alanında en çok kuram geliştirilen güvenlik ve terör kavramlarının günümüzde ne ifade ettiği üzerinde çalışmıştır. 11 Eylül olayları ile Avrupa Birliği ve ABD için ortak bir tanıma varılabilmemiş midir? Sorusuna cevap aramayı hedeflemektedir. AB ve ABD'nin politika ve iş birliklerindeki ortaklıklar var mıdır, varsa neden ortaklığa ihtiyaç duymuştur, eğer bir ortaklık tesis edilmediyse neden bir ortaklığa varılmamıştır gibi genel soruların cevaplarını bulmak amaçlanmıştır. Terörün şiddet boyutu bir yana psikolojik ve sosyolojik boyutları da genel hatlarıyla ele alınmıştır.

Araştırmanın problemi, ABD ile AB'nin birbirinden ayrı olarak SSCB yayılmacılığı ve küresel terörizmin yayıldığı yıllarda kendi iç düzenlemeleriyle terörle mücadele stratejilerini araştırmak ve hem kendi çerçevesinde yıllar içerisindeki değişimini hem de karşılıklı olarak 11 Eylül süreci sonrası AB ve ABD'nin terörle mücadele politikalarını değerlendirmektir.

AB tek başına kendi değişim süreci içerisinde değerlendirilirken, ABD'nin de kendi içerisinde değişim süreci incelenecektir. Öncelik olarak terör tanımı ve terörle mücadele yöntemlerine giden süreçteki ana hatlar incelenmektedir. Ardından ABD ve AB'nin karşılıklı olarak hem iş birliği yaptığı süreçte hem de ayrı ayrı bölgesel olarak yürütmüş oldukları terör politikaları araştırılmaktadır. Bu politikalar arasındaki benzerlik ilişkileri, ortaklıklar veya fikir ayrılıkları uluslararası ilişkiler teorileri bağlamında değerlendirilmektedir.

Geçmişten günümüze terör kavramı en çok tartışılan konulardan biri olmuştur. Devletlerin sürekliliği için güvenlik çok önemlidir ve AB- ABD için sürekliliğin tesisi için güvenlik çok geniş olarak ele alınmıştır. Araştırmada güvenlik kavramının AB ve ABD için terörle mücadele politikası çerçevesinde mukayeseli ve ortaklık bazında analizine yer verilmiştir. AB ve ABD'nin 11 Eylül öncesi ve sonrası terörle mücadele politikası olarak sınırlandırılmıştır. 11 Eylül öncesi ABD ve AB'nin terörle mücadele politikaları dışında ağırlıklı olarak 11 Eylül sonrası Afganistan müdahalesi perspektifinde yapılan politikalar kapsamlı ele alınmıştır. Terörizme bakış açıları, yasal mevzuattaki yeri, hukuksal kapsamı ve terörizm politikalarının hedef-sonuç ilişkisi değerlendirmeye alınmıştır.

Bu araştırmada ağırlıklı olarak gazete demeçleri, birliğin yayınlamış olduğu güvenlik raporları gibi birincil kaynaklara yer verilmiştir. Daha çok veri toplamak amacıyla ise kitap, dergi, makale, günlük gazeteler gibi farklı düşüncelerden olan yazarların düşüncelerine yer verilmiştir.

Araştırmada kullanılan verilere araştırmacı tarafından ulaşılmıştır. Ulaşılması gereken kaynaklar açısından basımı olanlara kitap evleri ve internet aracılığı ile ulaşılmış, basımı olmayan eserler için ise kütüphaneler kullanılmıştır.

Avrupa Birliği'nin internet sitesi, BM ve NATO'nun resmi internet siteleri üzerinden değerlendirilmeler okunmuş birebir örgütlerin kendi açıklamalarına dayalı bir analiz yapılmıştır. Toplanan bilgiler içeriklerine ve alakalarına göre sıralanmış, kronolojik olarak dizilmış ve başlık, alt başlık olarak tasnif edilmiştir. Araştırmada öncelik olan konuyla ilgili yazılan kitapları incelenmiş ve elde edilen verilerden karşılaştırmalı analizler yapılmıştır. Buradaki temel amaç farklı düşüncelere yer vermek ve bir vaka üzerinden değerlendirme yaparken tek bir perspektifin dışına çıkmaktır. Avrupalı devletlerin gazete ve dergilerinden derlemelere yer verilerek alınan kararlar ve geliştirilen politikaların Avrupa'da nasıl yankı bulduğunu anlamaktır. Öncelik olarak AB ve ABD menşeili yayınlar incelenmiş ve analizler bu kapsamda değerlendirilmiştir. Genel bilgilerden bahsedilerek mikro düzeyde bir incelemeden ziyade her iki tarafın da politika geliştirirken nelere dikkat ettiği, 11 Eylöl etkisi üzerinden yapılan değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Araştırmada terörün amacı ve kapsamı, özellikleri, verdiği zararların boyutları, tarihçesi, globalleşme süreci, türleri, etkileri, dış politika aracı haline gelmesi süreci ve 11 Eylöl 2001 saldırıları incelenmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

TERÖR VE TERÖRİZM

1. TERÖR, TERÖRİZM TANIMI VE GÜVENLİK KAVRAMLARINA KURAMSAL YAKLAŞIM

1.1. Terör, Terörizm ve Güvenlik Tanımlamaları

Terör kavramının üzerine ortak bir terör tanımı oluşturulamamıştır. Bireyler veya devletler karşılaştığı olayları terör veya terörizm diye adlandırırken kendi bireysel çıkar ve ideolojilerini ön planda tutarak yorumlamışlardır. Alex Schmid, terörizmi araştırmış ve tanımlamalar üzerine çalışmalar yapmıştır. Yapmış olduğu bir çalışmasında 22 farklı kategoride toplam 109 ayrı terör tanımına ulaşmış, genel olarak yapılan araştırmada terörün kimin için ve nasıl uygulandığı durumu akademik çalışmalarda farklı çerçevelerde değerlendirilmiştir.¹ Terör, devletlerin ilk bakışta kendi iç güvenliğini tehdit eden bir kavramdır ancak süreçte uluslararası² boyut kazanmıştır ve benzer çıkarları olan devletlerin ortak tutum sergilediği bir hal almıştır. Kavramların genel kabul görmüş anlam ve içeriği değerlendirildiğinde terör; Latince'den "terere"³ olarak Türkçe 'ye geçmiş baskı, şiddet yoluyla caydırma, korkutma gibi davranışlar sergilenmesi durumudur. Latince'de korku salmak, caydırmak vazgeçirmek gibi anlamlar içeren sözcük günümüzde diplomasi ile elde edilememiş olanı baskı yoluyla razı ettirme anlamına sahiptir. TDK "yıldırı" olarak tanımlamaktadır.⁴ Terör kelimesi Fransızca Petit Robert sözlüğünde genel bir tanıma kavuşmuştur. Bu tanıma göre; "Bir toplum bir grubun halkın direnişini kırmak için meydana getirdiği ortak korku" anlamında yer alırken, Siyasi Terimler ve Örgütler sözlüğünde "Kamu otoritesini veya toplum yapısını yıkmak için girişilen korku ve yılgınlık saçan şiddet hareketleri" olarak

¹ Mehmet Koca, "Küresel ve Bölgesel Örgütlerin Terörizmle Mücadele Stratejileri", T.C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi, <http://www.arem.gov.tr/kuresel-ve-bolgesel-orgutlerin-terorizmle-mucadele-stratejileri> (Erişim Tarihi: 13.02.2017)

² Cemile Arıkoğlu Ündücü, "Uluslararası Sistem ve Terörizm Arasındaki İlişki", *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 2011, Cilt: 2, Sayı:1, s.1-20

³ Tuğçe Gençtürk, Terör Kavramı ve Uluslararası Terörizme Farklı Yaklaşımlar, *Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 2012, 1-11, s.3
<http://sam.baskent.edu.tr/makaleler/tgencturk/TerorUluslararası.pdf> (Erişim Tarihi: 14.02.2017)

⁴ Türk Dil Kurumu Resmi İnternet Adresi, Genel Türkçe Sözlük Terör Kelimesinin Tanımı, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.58cd7e96678a72.79679496 (Erişim Tarihi: 12.02.2017)

belirlenmektedir.⁵ Amerikan “Webster’s Dictionary” sözlüğünün terör tanımında “yoğun korku” şeklinde ifade edilmiştir. Fransız “Le Petit Robert” sözlüğünde ise “Bir grubun, halkın direnişini kırmak için ortaya çıkardığı ortak korku” şeklinde tanımlanmıştır.

Prof. Dr. Sulhi Dönmezer’e göre terör “Şiddetin, sosyal ulusal, ırki, dinsel, fesatçı karıcı ve diğer amaçlar ile ve kitleler, sınıflar arasında çatışma ve savaşı körüklemek, tehdit etmek üzere planlı ve hukuk kurallarına aykırı biçimde kullanılması”dır.⁶

Deniz Ülke Arıboğan’ın terör tanımında ise terörizmi bir tür ağaca benzetmektedir. Sistemin içinde bulunan ve sistemin kaynaklarından beslenen üretimi olmayan başkalarına bağlı bir yapı olarak tanımlanmıştır.⁷ Terör örgütünün var olması ve sürekliliği için kaynakları olmalıdır. Terör, devletlerin birbiri ile çatışmasının ve birbirleri ile mücadele etmenin bir yöntemidir. Terörün olduğu toplumun dinamikleri: Din, siyasi anlaşmazlıklar, çatışmalar, ekonomik adaletsizlik de bu örgütlerin argüman geliştirmesinde oldukça önemli kaynaklardır. Terörün yaşandığı devletlerde devletler bekaları için şiddet kullanmaktadır ve bunun sonucunda baskıcı yönetimler ortaya çıkmaktadır. Zamanla devlet içerisinde hoşnutsuz ve şiddetin fazlalığından rahatsız olan vatandaşlar da bu örgütlerin kaynaklarından biridir. Arıboğan terör kavramını betimlemiş ve terörün beslenme kaynaklarından bahsetmektedir.

Terör genel ve anarşizm beraber kullanılan farklı kavramlardır. Anarşizm; Fransız İhtilali sonrasında ortaya çıkmıştır ve siyasi bir kavramdır. Liderless, komutansız bir tür siyasi hareketi temsil etmektedir. Marksist göre özünde farklılıklar barındırmaktadır. Anarşizm, her türden sol, sağ ya da herhangi farklı bir ideoloji kökene sahip olanların bir lider arayışına girmeden bir arada yaşam sürebileceğini iddia eden bir distopyadır. Kendi içerisinde dini, bireyci, toplumcu şeklinde fraksiyonlara ayrılmıştır. Buradan hareketle ekoloji ve cinsiyet üzerine farklı anarşist düşünce yapıları ortaya çıkmıştır. Anarşizm genel hatlarıyla, bir düşünceyi, devleti ve düzeni ortadan kaldırmayı hedefler. Yöntem ve araçları bölündüğü siyasal argümanlar ile farklı farklıdır ancak özünde bir tür devrim ve ortadan

⁵ Mehmet Koca, “Küresel ve Bölgesel Örgütlerin Terörizmle Mücadele Stratejileri”, T.C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi, <http://www.arem.gov.tr/kureselhttp://www.arem.gov.tr/kuresel-ve-bolgesel-orgutlerin-terorizmle-mucadele-stratejileri>, (Erişim Tarihi:13.02.2017)bolgesel-orgutlerin-terorizmle-mucadele-stratejileri, (Erişim Tarihi:13.02.2017)

⁶ İsa Döner, Uluslararası Hukukta ve Türk Hukukunda Terör ve Terörizm, *E-Akademi Dergisi*, Sayı: 43, 2005, <http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=ULUSLARARASI%20HUKUKTA%20VE%20T%20DCRK%20HUKUKUNDA%20TER%D6R%20VE%20TER%D6R%DDZM&kimlik=1129233217&url=makaleler/idoner-1.htm> (Erişim Tarihi: 03.04.2018)

⁷ Serhan Yalçiner, Soğuk Savaş Sonrası Uluslararası Terörizmin Dönüşümü ve Terörizmle Mücadele, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:2, Sayı:4, 2006, 99-119, s.100

kaldırma arzusu bulunur. Bunu bazen terör bazen ise siyasi örgütlenmeler aracılığı ile yapar. Terör tanımı ile benzerlik ilgisi işte tam olarak buradan kaynaklıdır. Yukarıda yapılmış olan terör tanımlarında ortadan kaldırma arzusu ortaktır. Terör yapan birey aynı zamanda anarşisttir. Bir sistem ve düzene karşı faaliyet yürütmesi onu anarşist yapar. Ancak her anarşist terörist değildir. Yöntem ve farklılıkların ele alınması hususu burada dikkat çeker. Siyasal anarşistler silahlı eylem yapmazlar, terörist ise silahlı eylemcidir.

Devletler, terör ve terörizm ile mücadele etmek için çalışmalar yapmaktadır. Terör direkt yaşamı tehdit eder. Güvenliğin itibar ve uluslararası zeminde güç odağı olması devletlerin öncelikle kendi iç politikalarında bir terörle mücadele politikası sürdürmesini gerektirmektedir. Her devlet kendisi için terör sayılabilecek grupların risk düzeyini belirler ve kendi içerisindeki terör dinamiklerini dizginlemek amacıyla terör tanımı yapar. Bu dinamikler bazen din, bazen ideoloji bazen ise çıkar çatışmaları temelli olarak kendini gösterir.

AB'nin terör tanımı iki alanda incelenmiştir. Terör suçu kavramı objektif unsurlar içerir. Cinayet, yaralama, rehin alma, saldırı veya bunlardan herhangi birini gerçekleştirme tehdididir. Terör suçu kavramı subjektif unsurlar içerir: "Bir halkı tehdit; bir ülkeyi, uluslararası örgütü ya da bir hükümeti yapacaklarından alıkoyacak istikrarsızlık ya da yok etme eylemiyle yapılan saldırıları içerir."⁸ Şeklinde bir ifade bulunmaktadır. Terörü sadece tek bir bakış üzerinden değerlendirmek yerine çok yönlü bir bakış tasarlanmıştır. AB terörü halkı korkutma, rızası dışında bir işi yapmaya mecbur bırakma ya da yapılacak bir işten kendi rızası dışında kaçındırma' halkı sindirme, bir ulusu ya da örgütü bir işi yapmaya zorlama ya da yapılacak işten kaçındırma, devletin ya da örgütün ekonomik ve sosyal yapısına zarar vererek istikrarsızlaştırma ya da yıkmaya teşebbüs etme, ölüme sebebiyet verme, bir kişiye fiziksel saldırılar, devlet ya da kamu imkânlarını kötüye kullanma, ulaşım araçlarını kaçırma, nükleer ya da kimyasal silahların kullanımı, insan hayatına zarar verecek maddeleri kullanma" suçları terör olarak kabul edilmiştir.⁹

Terör ile ilgili uluslar ve uluslararası örgütler kendi terör riskleri doğrultusunda tanımlamalar yapmıştır. Örneğin İslam Konferansında yapılan tanımda tarihteki en geniş terörizm tanımı yapılmıştır. Bu terör tanımı içerisinde kasıtlı ya da kasıtsız olarak halkın korkmasını ve malına, canına zarar vererek halkın korku içerisinde

⁸ Bahar Bakır, " Türkiye ile AB Arasındaki 'Terör Tanımı' Krizi", Haber Türk Gazetesi , 9 Mayıs 2016, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1236797-turkiye-ile-ab-arasindaki-teror-tanimi-krizi> (Erişim Tarihi: 14.02.2017)

⁹ İbrahim Kaya. Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk, USAK Yayınevi, s. 13, Ankara, 2005

yaşamaya sebep olan her şey terördür. Terör halkın özgürlüğünü kısıtlar, onur ve güvenlik içerisinde yaşamaya engel olur. Halkın ve devletin özel mülklerine ve ulusal bilgilere, ülkelerin birlik ve bütünlüğüne, devletin egemenliğine kasteder. Tüm bu eylemler terör suçudur. Afrika Birliği Örgütü'nün terör tanımında halk ve kamuya zarar vermek dışında sömürge de bir tür terör faaliyeti olarak ifade edilmektedir. Devletlerin kendisi için tehdit olanı terör kabul etmektedir.¹⁰

Terörizm kavramı ile terör kavramı sıkça bir arada kullanılmaktadır. Fakat farklı kavramlardır. Terör bireyseldir, terörizm kolektiftir. Terörizmde en temel unsur "Siyasal amaç" tır. Bir ideoloji temellidir. Tek başına işlenmiş şiddet olayı terör olarak adlandırılırken siyasal amaç güderek planlı, ideolojik ve strateji barındıran şiddet olayları terörizm olarak adlandırılmaktadır. Wilkinson'a göre terörizm; bazı kitlelerin siyasi alanda talep ettiği bir takım imtiyazların ya da isteklerin yerine getirilmesi için bireyleri öldürerek ya da korkutarak düzenli saldırılarda bulunmasıdır. Burada temel kavram siyasi taleptir.¹¹

Diplomatik olarak istekleri karşılanmamış grupların, şiddet yöntemi ile istediklerini alma veya korkutarak yaptırımları bertaraf etme, korkutma, sindirme amacı taşımaktadır. Yine terör isteklerini gerçekleştirme hedefi giden grubun sempatan kazanması sayesinde güçlenir ve sistematik eylemler geliştirir. Terör ve terörizm araçtır, amaç değildir. Bakunin, Nacayev ve Karl Heinzen gibi 19. Yy'ın ünlü düşünürleri terörün güçlü otoritelere karşı bir tür stratejik ve planlı savaş olduğunu ifade etmişlerdir. Daha geniş ifade ile terör: "Az bir güç ile büyük bir gücü yıkmaya stratejisi"dir.¹²

Güvenlik kavramı etimolojik olarak Romantic ve Secarus kelime köklerinden türemiştir. Se kelimesi olmaksızın anlamı taşımaktadır. Cura ise endişe anlamına gelmektedir. M.S 1. Yy'da Stoacılar ve Epikürcüler tarafından kullanılmıştır. Cicero'nun tanımı ile güvenlik "Ruh halinin tezahürüdür." Mutlu yaşam ve üzüntünün olmamasına dayanır.¹³

¹⁰ Murat Saraçlı, "Uluslararası Hukukta Terörizm", *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2007, Cilt 11, 1049-1078, s.1060 Mehmet Akça, Terörizm Dosyası VI: Terörizmin Uluslar arası Hukuk

¹¹ Tuğçe Gençtürk, Terör Kavramı ve Uluslararası Terörizme Farklı Yaklaşımlar, *Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi*, 2012, 1-11, s.3
<http://sam.baskent.edu.tr/makaleler/tgencturk/TerorUluslararası.pdf> (Erişim Tarihi: 14.02.2017)

¹² Halil İbrahim Bahar, *Sosyoloji*, USAK Yayınevi, Ankara, 2009, s.239

¹³ Ceyhun Çiçekçi, Uluslararası Güvenlik Çalışmaları, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2012, s.9-10

1.2. Uluslararası İlişkiler Kuramları Çerçevesinde Terörizm ve Güvenlik Kavramlarına Teorik Yaklaşımlar

Güvenlik kavramı çoğunlukla dört kuram üzerinde tartışılmıştır. Bunlar; Liberalizm, Realizm, Neoliberalizm ve Neorealizmdir.

Liberalizm birey, kişi, özgürlük, özel mülkiyet, fırsat eşitliği, siyasi katılım, rıza ve sınırlandırılmış devlet anlayışını ifade etmektedir.¹⁴ 18. ve 19. Yy.'da özgürlük alanında bireylere biçtikleri rol zamanla birey-devlet-güvenlik ilişkisi içerisinde değerlendirilmiştir. Liberal kuramcılara göre devlet, bireyler özgürlük haklarını kullanırken güvende hissetmelerini sağlayacak bir kurumdur ve toplumsal uzlaşının sonucu ortaya çıkmış siyasi bir yapıdır. J.J. Rousseau'nun Toplum Sözleşmesi kitabında liberal devlet ve işleyişinin hakkında bilgi vermektedir. Rousseau'ya göre bireylerin güvenliğinin korunmaması durumunda birey kendi güvenliğini sağlamak konusunda özgür olmalıdır. Adam Smith'in 1776 yılında yayınlanan Ulusların Zenginliğinin Doğası ve Nedenleri Üzerine Bir İnceleme adlı çalışmasında "Yılların emeği ile kazanılmış ya da nesilden nesile aktarılmış mülkiyetin sahibini sadece adliye yüksek memurunun koruması altında güvenli bir uyku uyuyabilir." Şeklinde ifade etmektedir.¹⁵ Bireyin güvenliğinin, maddi ve manevi sahip olduğu her şeyin devlet ve hukukun üstünlüğü tarafından korunabileceği şeklinde yorumlanmaktadır. Liberal düşüncede bireyin özgürlükleri genişletilirken devletin etkinlik alanı azaltılmaktadır.¹⁶ Liberal kuramcılar demokrasi ve barışın geliştirilmesinin güvenliğin tesisinde önemli bir rol oynayacağını belirtmişlerdir. Güvenliğin tesisi için oluşturulacak düzenli bir ordunun diğer devletler için tehdit olması durumunda, diğer devletlerin de silahlanacağını ve bu durumun silahlanma yarışına gideceğini düşünerek güvensiz bir sistemin ortaya çıkacağını belirtmişlerdir. Bu nedenle modern liberaller, barışın tesisi ve güvenliğin sağlanması için silahlanmayı tehlikeli bir araç olarak görmekteyler.

Liberal kuramcılar, güvenliğin sağlanması için ekonominin özgürleştirilmesi konusunda teoriler üretmiş, ticaret serbestliğinin hem devletler için güvenliğin sağlanması hem de kalıcı barış için önemli bir rol oynadığını savunmuşlardır. Liberal düşünürler, baskıcı rejimler yerine demokrasinin güçlendirilmesi, korumacı ekonomi

¹⁴ Emre Çıtak ve Osman Şen, Uluslararası İlişkilerde Güvenlik, Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi Yayınları, Ankara, 2014, s.9

¹⁵ Çıtak ve Şen, a.g.e. s.9-10

¹⁶ Mustafa Erdoğan, "Liberalizm ve Türkiye'de Liberal Eğilimler", Liberal Düşünce Topluluğu, <http://www.liberal.org.tr/sayfa/liberalizm-ve-turkiyede-liberal-egilimler-mustafa-erdogan,344.php> (Erişim Tarihi: 10.05.2017)

yerine serbest ekonominin geliştirilmesinin gerekliliğini belirtmişlerdir. Hegemonyayı tamamen reddetmeden, terörizm ve güvenliğe ilişkin liberalizmi benimsemiş lider ülke¹⁷ olması gerekliliğini savunmuşlardır. Liberallere göre demokrasiyi benimsemiş, ekonominin geliştirilmesi için çalışan bir devletin hegemonya oluşturmaya ve diğer devletler üzerinde yaptırım gücünün olması güvenliği sağlayacak en önemli unsurdur. Devletler kendi çıkarları için hareket ettiği müddetçe başarısız ve tek taraflı kazananın olduğu bir yapıya kendini teslim etmek zorundadır. Terörizmin en çok beslendiği dayanak grupların kendi çıkarları için tehdit altında değilken terörizmle mücadeleye destek vermemesidir. Birinci Dünya Savaşı'nın ardından çıkan İkinci Dünya Savaşı'nda güvenliği tehdit eden yönetimlerin ortaya çıkması da bu durumu yansıtmaktadır. Lider ülke uluslararası sistemde ekonomiyi yönetebilecek bir düzeyde olursa devletlerarası çatışma ve sistem üzerindeki pürüzleri yok edebilecek kabiliyettir. Hegemonya bir gücün rolü, kriz dönemlerinde ortaya çıkmaktadır ve bu dönemlerde hegemonyaya biçilen rol uluslararası sistemi koruyabilmelidir. Kindleberger gibi yazarlar İkinci Dünya Savaşı sonrasında ortaya çıkan ekonomik ve siyasal durumu da tam olarak keskin bir hegemonyanın oluşmayışına ve uluslararası sistemi kapsayamamasına bağlamaktadır.¹⁸

Liberalizm sonrasında Neoliberalizm (Fonksiyonculuk) kuramı ortaya çıkmıştır. Neoliberaler ulus ötesini savunur. Yani güvenliğın tesisi için özgürlük ve adaleti koruyacak devlet mekanizmasından ziyade Liberaldüşünürlerin tersi olarak değerlendirilebilecek olan uluslararası iş birliğini savunur. Liberaller gibi artık aktör bireyin haklarını koruyan devlet değildir, devlet üstü mekanizmadır. Neoliberalere göre sistemde aktör olan devletler birbirine karşılıklı olarak bağımlıdır. Aktörlerin çok olması da sistemde güvenliğın sağlanması hususunda önemlidir. Bağımlılık sonucu ilişkiler gelişecek, gelişen ilişkiler sonucunda uluslararası gruplar, çok uluslu şirketler de birer aktör haline dönüşecektir. Bu aktörler hem kendi hem de karşılıklı çıkarları gereği, güvenliğın tesisi için çalışacaktır. Uluslararası terör, kaçakçılık, salgın hastalıklar, göçler ve buna benzer güvenliğı tehdit eden konularda devletler tek başına mücadele edemez. İş birliğine ihtiyaç duyarlar. Neoliberalizm orijinal bir ekonomi ve politika rejimidir.¹⁹

Liberal kurama karşı olarak realist kuram bulunmaktadır. Klasik realizm insan davranışlarına dayanır ve uluslararası sistemin de insan davranışları ile temellendirebileceğini savunur. İnsan tabiatının bencilliği, kötülüğü uluslararası

¹⁷ İlkin Özdikmenli ve Şevket Ovalı, "Irak Savaşı Sonrası Liberal Dünyanın Yapay İkiliği.", Uluslararası İlişkiler Dergisi, 2008, Cilt 5, 89-118, s.91-92

¹⁸ Özdikmenli ve Ovalı, a.g.e., s.91-92

¹⁹ Rajesh Venugopal, " Neoliberalism as Concept", *Economy and Society*, 2015, Vol 44, 1-21, s.10

sistemde benzer davranışlardadır. Sistem içerisinde anarşist bir yapı vardır. Bu yapının temelinde ise insanları ve davranışlarını dizginleyebilecek bir otoritenin olmaması ile ilişkilendirir. Uluslararası sistemin bencil ve anarşist yapısından dolayı kalıcı bir güvenliğin mümkün olmadığı söylenmektedir. Güvenliğin sağlanabilmesi için güce dayalı çıkar politikaları sürdürülmelidir. Uluslararası sistem karmaşa halindedir ancak bu bir kaos değildir.²⁰ Çünkü devletler bu karışık yapı içerisinde Realizmin en önemli unsuru olan gücü korumak adına bazen iş birliği yapmaktadır. Çıkarların ön planda olduğu ancak ortak çıkarların da geliştirilebileceği türden bir iş birliği realizmin mantığını açıklayabilmektedir. Realist kuramda Morgenthau, güç kavramının uluslararası sistemde anlaşılabilmesi adına 6 ilke ortaya atmıştır. İlkeler içerisinde insan doğasının uluslararası sistem ile açıklanabildiği, ulusal çıkarın ulusal güç ile paralel olduğu, uluslararası sistemin özerkliği²¹ realizmin içeriğini ortaya koymaktadır. Ulusal çıkarın en önemli unsur olması aktörlerin kendi çıkarları için politika üretmesi ve iş birlikleri yapmasını gerektirir. Çıkarların ayrı ayrı olması da herkesin en nihayetinde kendi çıkarında bir alana yönelmesine sebep olur. Güçlü olan kendi tiranlığını kurmaya çalışacak, zayıf olan ise güvenliğini sağlamak üzere çalışmalar yapacaktır. "Güçlü yapacağını yapar, zayıf çekeceğini çeker." Düşüncesi hakimdir.²²

Klasik realizmin sistemsal sorunları çözmemesi sebebiyle realizm ötesi olarak Neorealizm fikri ortaya atılmıştır. Neorealizme göre "Devletler hayatta kalma ve egemenliğini sürdürme" fikri ile hareket etmektedir. Neorealizm temsilcilerinden Waltz, realizmin birey merkezci uluslararası sistemi açıklamasına bilimsel bir bakış açısı²³ kazandırmıştır. Uluslararası sistemi birey değil sistem bakışıyla açıklarken realizmden, güç merkezine dayalı açıklaması ile de liberalizmden ayrılmıştır. Liberal kuram karşıtlığı şeklinde şekillendirmişlerdir. Neorealistler, Liberalizmin barışın ve kalıcı güvenliğin sağlanması fikrine karşı çıkmışlardır. Yeni gerçekçiler uluslararası sistemin nasıl olması gerektiğiyle değil nasıl olduğuyla ilgilenmişlerdir. Sistemin anarşist yapısından ziyade sistemdeki güç dengelerini açıklamaya çalışmışlardır. Uluslararası sistemde aktörler kendi güvenliklerini sağlamak üzere ürettiği

²⁰ İsmail Şahin, "Uluslararası İlişkiler Teorileri Açısından Terörizmle Mücadelede İşbirliği", *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 2014, Cilt 5, 69-84, s.74

²¹ Hans J. Morgenthau , Six Principles Political Realism, http://www.imas.nccu.edu.tw/Syllabus/%E6%98%9F%E6%9C%9F%E5%9B%9B/34-38Six_principles_of_Political_Realism.pdf (Erişim Tarihi 18.05.2017)

²² Ceyhun Çiçekçi, *Uluslararası Güvenlik Çalışmaları*, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2012, s.22

²³ Emine Tezel, " Kenneth Waltz ve Neorealizm", TUIÇ Akademi, 5 Mart 2014, <http://www.tuicakademi.org/kenneth-waltz-ve-neorealizm/> (Erişim Tarihi: 02.05.2017)

politikalarda güç kazanmayı hedeflemektedir. Ancak bu rekabetli ortamda diğer aktörler de kendi güvenliklerini sağlamak üzere güvenlik politikaları inşa ederler. Bu silahlanma yarışı, sınır kontrolleri ya da diplomasi yoluyla olabilir. Sonuç olarak sistemin anarşist yapısında güvenliğin temini için aktörler güçlerini bir üst yapılanmaya devretmelidir.

1.3. Terörün Unsurları, Türleri, Amacı ve Kapsamı

Terör örgütleri, ideolojik, dini ve politik olarak belirli amaçları doğrultusunda hareket etmektedir. Terör örgütlerine katılan militanlar terör örgütünün değerlerini benimsemiştir. Terör örgütlerinin kendilerine özgü ideolojilerle hareket ettiği bilinmektedir. Bu ideolojiler dışında dini gruplar, mezhepler üzerinden temellendirilen şiddet ve din bağlantısı kurmaya çalışan, rejime karşı ya da devlet kurmaya çalışan ideolojiler de bulunmaktadır.²⁴

Belirli bir amaç için bir araya gelen bireyler örgütü oluşturur. Örgüt; akli başında ve bilinçli olarak bir amaç ile bir araya gelerek kendi iradeleri ile aynı ideoloji ve fikri benimsemiş bireylerin oluşturduğu gruplardır. Lider, lidere bağlı orta düzey ve alt düzey sorumlular olarak kendi içerisinde bölünmüştür. Sorumlular ve bu sorumlulara bağlı çalışan üyeler ile eylemlerde bulunur. Eylemin gerçekleşmesi belirli kişilere yöneticilik verilerek bölünmesi, kendi içerisinde gruplaştırılması ve bu kişiler arasında ilişkilerin ortak amaçlara yönelmesini sağlayacak biçimde düzenlenmesi örgüt tarafından sağlanır.²⁵ Eylemin gerçekleşmesi belirli kişilere yöneticilik verilerek bölünmesi, kendi içerisinde gruplaştırılması ve bu kişiler arasında ilişkilerin ortak amaçlara yönelmesini sağlayacak biçimde düzenlenmesi örgüt tarafından sağlanır.²⁶

Terörün 4 unsuru vardır. Bunlar; ideolojik unsur, hedef unsuru, örgüt unsuru ve şiddet unsurudur.²⁷

Terör örgütleri ideolojik olarak farklı yapılarda olsa da belirli ortak özelliklere sahip oldukları bilinmektedir. Bunlar;

-Terörizm bir stratejidir,²⁸

- Terörizm yaptığı eylemleri ve taşıdığı fikirleri meşrulaştırma ve kabullendirme amacı taşır,

²⁴ Tuğçe Gençtürk, Terör Kavramı ve Uluslararası Terörizme Farklı Yaklaşımlar, **Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi**, 2012, 1-11, s.3
<http://sam.baskent.edu.tr/makaleler/tgencturk/TerorUluslararası.pdf> (Erişim Tarihi: 14.02.2017)

²⁵ Gençtürk, a.g.e., s.2

²⁶ Erol Özdemir, Terörizmin Unsurları Ve Bazı Çözüm Önerileri, Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı, <http://www.teftiskurulu.pol.tr/Makale/Sayfalar/erolozdemir.aspx> (Erişim Tarihi: 16.02.2017)

²⁷ Erol Özdemir, Terörizmin Unsurları ve Bazı Çözüm Önerileri, Emniyet Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı, <http://www.teftiskurulu.pol.tr/Makale/Sayfalar/erolozdemir.aspx> , (Erişim Tarihi: 19.03.2017)

²⁸ " Terörün Özellikleri", Sivil İstihbarat Terörle Mücadele (SİTEM), <http://sitem-tim.tr.gg/Ter.oe.r.ue.n--Oe-zellikleri.htm> (Erişim Tarihi: 19.03.2017)

- Terörizm yeni bir düzen veya menfaat vaat eder,²⁹
- Terörizm daima bir başka güçlü aktör tarafından desteklenir. Finansal ve psikolojik kaynağı mutlaka vardır.
- Propagandalar aracılığı ile örgütlenmeyi sağlar.
- Maddi kaynak bulmak için destekçilerinden yardım talep eder. Eylemlerin sürmesi terör grubunu destekleyenlerin yardımlarıyla mümkündür. Eğer yardım yeterli değil ise illegal yollardan para kazanır. Uyuşturucu bunun en belirgin ticari finansmanıdır.
- Devlet otoritesine alternatif olduğunu savunur ve vaat eder.
- Bireysel değildir. Örgütlü bir yapı, sistemli bir düzen işleyişine sahiptir.
- Terör genellikle taşerondur. Bir başka aktörün siyasi kanadıdır.³⁰

Terör türleri birbirinden farklıdır. Terör öznesinin farklı olması terör çeşitlerini ortaya çıkarmıştır. Kendi içlerinde farklı başlıklar ile ifade edilmektedir. Bunlar;

Ulusal Terör: Devletin kendi içerisinde dışarıdan bağlantısı olmadan iç sorunlarından kaynaklı ortaya çıkmış olan, devletin iç dinamiklerinin ürettiği terördür. İç politikadan kaynaklıdır. İç politikada oluşturulmuş bir düzene karşı, kendi fikirlerini dayatma amacı güder. Devletin hukuki düzenini hedef almaktadır.³¹ Devlet içerisindeki rejime ya da düzene karşı hareketlenmeler olarak ifade edilmektedir.³²

Devlet Terörü: Bir devletin kendi ülke sınırları içinde o ülkeye ait yurttaşlara karşı uyguladığı düzenli terör eylemidir ve aynı zamanda devlet aktörleri tarafından İnsan Hakları Hukuku ihlali içinde gerçekleştirilen kapsamlı, yaygın, sistematik şiddet kullanımınıdır.³³

Politik Terör: Politik amaçlar ve çıkarlar çerçevesinde toplumu korkutarak kargaşa yaratmayı amaçlayan terör çeşididir.³⁴

Devlet Destekli Ulusal Terör: Devletler veya devletlerle ilişkili ulus altı gruplar

²⁹ Gamze Helvacıköylü, "Terör Nedir?", Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi, http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/515/teror_nedir (Erişim Tarihi: 03.03.2017)

³⁰ Ahmet Hamdi Topal, Uluslararası Hukukta Devlet Destekli Terörizme Karşı Kuvvet Kullanma, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2004, s.54-58, (**Yayımlanmış Doktora Tezi**)

³¹ Fatma Taşdemir, **Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Şiddete Başvurma Yetkisi**, USAK Yayınevi, Ankara,2006, s.34

³² Topal, a.g.e., s.58

³³ Topal, a.g.e., s.58

³⁴ Topal, a.g.e., s.59

tarafından stratejik, politik, dini amaçlara ulaşmak için hedef toplum üzerinde korku ortamı yaratmaya yönelik şiddet eylemleridir. Bir devletin siyasal olarak elde edemediği başarıyı kurumları aracılığı ile şiddet eylemleri uygulayarak kazanç sağlamasıdır.³⁵

Devlet Destekli Olmayan Ulusal Terör: Terör saldırısı sonrasında saldırganların ve saldırıdan etkilenen kurbanların farklı gruplardan olması ve terörün ulus ötesi olarak farklı pek çok ülkede gerçekleştirilmesidir. Her terör eylemi mali olarak bir kaynaktan desteklenir ancak açık bir şekilde devletler tarafından desteklenmediği için bu şekilde ifade edilmektedir.

Uluslaraötesi Terör: Devletlerin dışında ulus üstü ve uluslar arası şekilde şiddet eylemlerinin gerçekleşmesine uluslar ötesi terör denilmektedir. Bu terör tipini diğerlerinden ayıran ayrıntı ise herhangi bir devlet tarafından finanse edilmemesi ve kontrol altına alınamıyor oluşudur.³⁶

Etnik Terör: Etnik azınlık kitleler içerisindeki belirli gruplardan farklı milliyet, dil ya da dine sahip olmasıdır. Çoğunluğun karşısında var olan gruplardır ve bu grupların yarattığı terör çeşididir.³⁷

1.4. Dış Politika Aracı Olarak Terör ve Etkileri

Devletler dış politikada bir devlet ile çıkar çatışması içerisindeyse karşısındaki devleti mali, siyasi ve psikolojik olarak yıpratır. Ya da bir devlet kendi ideolojisini yayan bir terör örgütünü destekleyebilir. İnançlar, kültürel yakınlık ve ideoloji ortaklıklar kurulmasına zemin hazırlayabilir. Soğuk Savaş döneminde sağcı ya da solcu teröristlerin varlığı ideolojik tutumu benzer olan devletler tarafından görmezden gelindiği bilinmektedir. Kuzey İrlandalı teröristlerin bağımsız İrlanda'ya girişleri, terör örgütü ASALA* ve benzer terör örgütlerinin Fransa'ya giriş çıkışlarında sorun yaşamamaları³⁸ bu duruma örnek verilebilir.

Ekonomi bir devletin gücüyle bağlantılıdır. Ekonomik gücü olan devlet diğer devletler üzerinde etki edebilir ve sistemi şekillendirebilir. Ekonominin iyi olmaması da

³⁵ Doğu Ergil, "Uluslararası Terörizm", *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, Cilt: 47, Ankara, 1992, 139-143, s.140

³⁶ Topal, a.g.e. s.59

³⁷ Abdulkadir Baharçipek, "Etnik Terör ve Etnik Terörle Mücadele Sorunu", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2000, Cilt 10, 11-27, s.13

³⁸ Gamze Helvacıköylü, "Terör Nedir?", Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi, http://www.tasam.org/tr-TR/icerik/515/teror_nedir (Erişim Tarihi: 06.03.2017)

* Armenian Secret Army for the Liberation of Armenia

aynı şekilde bir devletin güç dengelerini bozabilir. Devletler mali durumunu yükselterek vatandaşlarının refahını sağlayabilir. Bir devletin içerisinde terörün olması ekonomide belirsizlik yaratır. Terör durumunda bir ülkede yatırımlar azalır.³⁹ Bir devletin güvenlik harcamaları da yine ekonomiyi sekteye uğratabilir. Devlet içerisinde bir bölgede sistematik terör saldırıları olduğunda, o bölgede yaşayan insanlar güvenlik tehlikesiyle terör olmayan bölgelere göç eder. Yatırımcıların çalışan iş gücünün olduğu güvenli bölgeye yatırım yapması aynı ülke içerisinde iki tip ekonomiye sebep olur.

Terör yabancı yatırımların da önünde engeldir. Terör olan bir ülkeye yatırımcılar çekimser davranabilir. Turizm sektörü de bu nedenle sekteye uğrayabilir. Bir ülkede güvenlik endişesi olması yabancı turistlerin gelmemesine sebep olur. Bu durum ülke ekonomisine zarar vermektedir.

Savaşın yüksek maliyetlerinin olması ya da insan hakları ihlali sonucu tazminat sorunlarının çıkması sebebi ile devletler birbirine savaş açmak yerine iç dinamiklerini etkilemek amaçlı terör örgütlerine destek verebilir. Dış politika tarzı olarak bu yöntem kullanılabilir. Terör örgütleri desteklenerek bir ülke zayıflatılabilmektedir.

1.5. Terörün Tarihçesi

Tarihteki ilk terör örgütü Zealot ve Siccaridir. M.S. 1. Yy'da Filistin' in Güneyinde Roma egemenliğine son vermek için hançerli suikastçı bir grup olarak ortaya çıkmışlardır. Bıçaklarını bellerinde gizleyerek şehirlerde insanları öldürmüşler ve bir dizi katliam yapmışlardır.⁴⁰ Bunun üzerine Roma imparatoru Filistin Valisine emir vermiş ve Zealot ve Siccarilerin idam edilerek öldürülmesini emretmiştir.

2000 yıllık süreçte farklı coğrafyalarda farklı terör örgütlerinin ortaya çıktığı bilinmektedir. Doğu topraklarında, Hasan Sabbah bunun örneklerinden biridir. İslam dininde ayrılıkçı grup olan Bâtınlık inancının temsilciliğini yapmıştır. İslamın, İsmaililik mezhebinde propaganda çalışmaları yapmış, dönemin veziri Nizamü'l Mülk tarafından hakkında yakalama çıkmıştır. Devletin bütünlüğüne karşı haşhaş bitkisinin içerisindeki maddeleri kullanarak kendine müritler kazanmış suikastlar ve farklı askeri taktikler ile Alamut kalesini fethetmiştir. Bir terör örgütü olarak faaliyetlerini sürdürmüştür.⁴¹

Avrupa Kıtasında yaşanan İngiltere merkezli terör olaylarına baktığımızda Guy

³⁹ İnönü Akgün Alp, "Terörün Ekonomik Etkileri", **Uluslararası Terörizm ve Güvenlik Dergisi**,2013, Cilt 4, 1-18, s.2-3

⁴⁰ Daha fazla bilgi için; <http://historythings.com/knives-in-the-dark-the-sicarii/>

⁴¹ Daha fazla bilgi için; Ali Öngül, **Selçuklular Tarihi**, Çamlıca Yayınevi, Cilt 1-2, İstanbul, 2014

Fawkes'in Barut Komplosu bu tip bir yapılanmadır.⁴² Bir grup yönetim karşıtı İngiliz Katolik tarafından, İngiltere Kralı I. James ve diğer aristokratları öldürmek için 5 Kasım 1605'te yapılan Parlamento Binası'na saldırmaya çalışmışlardır.⁴³

Fransız ihtilali sonrası, 1793 yılında Fransa'da Jakobenlerin hakim olduğu dönem 'Terör Dönemi' olarak anılmaktadır.⁴⁴ Fransa'da başlayan ihtilal sonrası Osmanlı içerisinde milliyetçilik akımları hız kazanmıştır. Ermeniler siyasal taleplerini bildirmek ve örgütlenmek için Hınçak ve Taşnak cemiyetini kurmuştur. İlerleyen süreçte cemiyet terör örgütü haline gelmiştir. Silahlanmaları, şiddet eylemleri, yağmalama olaylarında bulunmuştur. Kiliseleri mühimmat deposu olarak kullandıkları bilinmektedir.⁴⁵

Rus devrimi sonrasında 1930'lu yıllarda Kirov*, Troçkist bir tetikçi tarafından bir terör eylemi sonrasında öldürülmüştür.

1.6. Uluslararası Terörle Mücadele Politikaları

Milletler Cemiyeti Birinci Dünya savaşının yıkımı sonrasında devletlerin bir araya gelerek sorunu masada çözmek için oluşturduğu bir uluslararası örgüttür. 8 Ocak 1918'de ABD başkanı Wilson savaş sonrasında politik düzeni sağlamak ve dünya barışını korumak gibi amaçlarla Milletler Cemiyetinin kurulmasını⁴⁶ öngörmüştür. Paris Barış Konferansının toplanması ile yapılan görüşmede bir cemiyetin oluşturulması kararlaştırılmıştır. Görüşmeler yapılarak Birinci Dünya Savaşı sonrasında çözülemeyen sorunların çözülmesi için bir zemin hazırlamıştır. Cemiyetin öngörüsüne göre çıkabilecek bir savaşın durdurulabilmesi mümkündür ve Birinci Dünya savaşında yaşanan yıkımın tekrar edilmemesi hedeflenmiştir. İkinci Dünya Savaşının çıkmasını engelleyememiştir. Milletler Cemiyeti çıkabilecek savaşı önleyememiştir çünkü, oluşurken kuramsal açıdan kalıcı bir yapıya bürünmemiş olması, üyelerinin gerçek anlamda evrensel bir yapıya sahip olmaması, sert gücün kullanılmasını engelleme konusunda bir ortak fikre varılmamış olması eksikleri olarak

⁴² Haluk Selvi, "Terör Eylemlerine Tarihsel Bir Yaklaşım: Osmanlı Devletinde Ermeni Terör Eylemleri ve Yurtdışı Bağlantıları", *Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi*, 2010, Cilt 2, 39-56, s.42

⁴³ Yavuz Donat, İngiltere'de Ne Olmuştu?, Sabah Gazetesi, 23 Temmuz 2016, <https://www.sabah.com.tr/yazarlar/donat/arsiv?getall=true> (Erişim Tarihi 12.06.2018)

⁴⁴ Server Tanilli, *Dünyayı Değiştiren 10 Yıl*, Cem Yayınevi, İstanbul, 1989, s. 111

⁴⁵ Röşen Alizade, Ermeni Terör Faaliyetlerine Dair, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, Cilt:2,Sayı:5, 2015, 107-123, s.113

*Kirov, SSCB'li Devlet Adamı,Politikacı

⁴⁶ Şayan Ulsan, Türkiye'nin Milletler Cemiyetine Girişi, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 7, 2008, 237-258, s.238, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/233348> (Erişim Tarihi: 11.06.2018)

ortaya çıkmıştır.⁴⁷

İkinci Dünya Savaşının ardından, Soğuk Savaş döneminde Birleşmiş Milletler kurulmuştur. Devletlerin bir arada karar alması ve uygulayabilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Küresel insani bir örgüt⁴⁸ olarak çalışmalarına başlamıştır. BM, insani yardım ve mültecilerin durumu gibi alçak politika alanlarında etkili çalışmalar yapmak amacı ile 2006 yılından itibaren Birleşmiş Milletler Küresel Terörle Mücadele Stratejisini oluşturmuştur.⁴⁹

Çalışmalarına başlarken somut eylem planlarını oluşturmuştur. Bu planlar:

1. Terörizm kültürünün kendisine geniş alanlar bulmasına sebep olan tüm zeminleri ele almak,
2. Terörizmi ve oluşacağı koşulları önceden belirleyerek önlemek ve terörizme karşı mücadelede bulunmak,
3. Terör ve terörle mücadele konusunda Birleşmiş Milletler gibi devletlerin çoğunun temsil edildiği bir alanda bu konuda BM'nin daha güçlendirilmesi ve terörle mücadele konularında terörle mücadelede daha aktif hale getirilmesi,
4. Terörle mücadele edilirken ortak değerler, insan hakları, özgürlük gibi esaslar çiğnenmeden, hukukun üstünlüğü göz önünde bulundurularak mücadele alanı yaratmak.⁵⁰

BM Terörle Mücadele merkezi, sadece çatışma ortamının yok edilmesi değil, eylem planları aracılığı ile terör mağduru olmuş bireylerin korunması ve yaşamını sürdürebilmesi için bağışçılar aracılığı ile terörün yıkıcılığının etkisini azaltmaya çalışmaktadır. 6 sütun olarak belirledikleri eylem planlarının genel temalarını şu şekilde ifade etmişlerdir.

⁴⁷ Suna Tekel, Birleşmiş Milletler ve Uluslararası Terörizm, T.C Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, s. 1353 <http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/TEKEL-Suna-B%C4%B0RLE%C5%9EM%C4%B0%C5%9E-M%C4%B0LLETLER-VE-ULUSLARARASI-TER%C3%96R%C4%B0ZM.pdf> (Erişim Tarihi: 12.03.2017)

⁴⁸ Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği Resmi İnternet Sayfası, "UNHCR'nin Tarihçesi", <http://www.unhcr.org/turkey/home.php?page=53> (Erişim Tarihi: 07.03.2017)

⁴⁹ Birleşmiş Milletler Enformasyon Merkezi Resmi İnternet Sayfası, "Birleşmiş Milletlerin Terörle Mücadelesi Terörle Mücadele Eylem Planı", <http://www.unicankara.org.tr/tr/birlesmis-milletlerin-terorle-mucadelesi-terorle-mucadele-eylem-plan/> (Erişim Tarihi: 18.03.2017)

⁵⁰ BM Enformasyon Merkezi, a.g.e, <http://www.unicankara.org.tr/tr/birlesmis-milletlerin-terorle-mucadelesi-terorle-mucadele-eylem-plan/> (Erişim Tarihi: 18.03.2017)

- Şiddetten Yıkan Aşırıcılığı Engellemek / Karşılılamak,
- Terörle Mücadele,
- İnsan Hakları ve Mağdurlar,
- Uluslararası işbirliği.⁵¹

BM Terörle Mücadele Merkezi'nin Temalar bölümünde yer alan başlıkların içerisinde; yabancı teröristler, terörizmin finansman kaynakları, sınır güvenliği yönetimi, siber güvenlik ve insan hakları gibi kapsamlı konular yer almaktadır. BM bugün eylem planları ile askeri bir güç olarak terörle ve terörizmle mücadele edemese de terörün yıkımı ve şiddetini azaltmak ve terör mağdurlarına yardım alanlarında aktif sorumluluk üstlenmektedir.

2006 sonrasında 11 Eylül terör saldırıları sebebi ile BM Terörle Mücadelede yeni bir yöntem izleme kararı almıştır. Terörle mücadelede aktif bir rol almak üzere 1267, 1368, 1373 ve 1566.4 sayılı kararları kabul etmiştir.

Bunların başında BM üye ülkelerini ulusal, bölgesel ve uluslararası terörle mücadele faaliyetlerini yürütmek için yasal ve kurumsal kapasitelerini güçlendirmek için askeri olmayan kooperatif önlemleri almaya çağırın 1373 sayılı karar bulunmaktadır. Öncelikli alanlar arasında terör eylemlerinin finanse edilmesinin önlenmesi, terörist gruplarla ve faaliyetleriyle ilgili konularda hükümetler arası bilgi alış verişini geliştirerek, etkili sınır kontrolleriyle teröristlerin hareketini ve güvenli limanların denetimi, terörist saldırıları önlemek ve bastırmak için ikili ve çok taraflı işbirliğini güçlendirmek ve uluslararası örgütlü suçlar, para aktarımı ve para aklama, devletlerin yasalarının kapsamı dahili dışında silah ticareti ve nükleer, kimyasal ve biyolojik silahların üretimini ve yayılımını engellemek amacıyla kapsamlı bir yasa düzenlenmiştir.⁵²

Uluslararası terörle mücadelede North Atlantic Organizations önemli aktörlerden biridir. Soğuk Savaş döneminde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ne karşı 1949 yılında ortaya çıkmıştır. NATO'nun temel amacı üyelerinin özgürlüğünü ve güvenliğini siyasi ve askeri yollarla korumaktır.⁵³

⁵¹ BM Enformasyon Merkezi, a.g.e., <http://www.unicankara.org.tr/tr/birlesmis-milletlerin-terorle-mucadelesi-terorle-mucadele-eylem-planlari/> (Erişim Tarihi: 18.03.2017)

⁵² Peter Wannerholm vd., **The EU As A Counter-Terrorism Actor Abroad Finding Opportunities, Overcoming Constraints**, 2010, s.5-7

⁵³ NATO Resmi İnternet Sayfası, "NATO Nedir?", <http://www.nato.int/nato-welcome/index.html>, (Erişim Tarihi:14.03.2018)

Politik: NATO demokratik değerleri ve güven oluşturmak için savunma ve güvenlik konularında istişarede bulunulmasını ve işbirliği yapılmasını teşvik etmektedir ve uzun vadede çatışmayı önlemektedir .

Askeri: NATO, uyuşmazlıkların barışçıl yollardan çözülmesi konusunda kararlıdır. Diplomatik çabalar başarısız olursa, kriz yönetimi operasyonlarını üstlenmek için gereken askeri kapasiteye sahiptir. Bunlar, NATO'nun kurucu antlaşması olan Washington Antlaşması'nın 5. Maddesi uyarınca ya da Birleşmiş Milletler 'in talimatıyla tek başına ya da diğer ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği içinde yürütülür.⁵⁴

4 Nisan 1949 yılında kurucu anlaşma kabul edilen 14 maddelik Washington anlaşmasında yer alan 5. Maddede " Taraf devletler, ABD'ye veya Avrupa'da herhangi bir devlete silah doğrultan bir saldırı herkese doğrultulmuş sayılacak ve saldırı karşısında toplu ya da öz savunma hakkı tanınacaktır. Saldırlara hep birlikte karşılık verilecek ve taraflar birbirine yardımcı olacaktır Kuzey Atlantik bölgesinde güvenliğin sağlanması için güvenlik önlemleri alınacaktır." Ifadesi yer almaktadır. Güvenliğin tahsisi için ortaklık olduğu bilinmektedir.

1.7. 11 Eylül Saldırısı

"ABD hedef alındı, çünkü biz dünyada özgürlük ve fırsat için en parlak ışığız. Ve hiç kimse saldırıları ile bu ışığı söndüremeyecek."⁵⁵

11 Eylül 2001 tarihinde 19 El-Kaideli teröristin ele geçirdikleri uçaklarla ABD finans merkezine ve Pentagonu saldırmıştır. ABD'nin Ortadoğu'daki politikalarını eleştiren selefi düşüncedeki El-Kaideli teröristler saldırıyı üstlenmiştir. 11 Eylül saldırılarında sadece İkiz kulelerde 2823 kişi terör saldırısında hayatını kaybetmiştir.⁵⁶

Saldırının ardından dönemin ABD başkanı George Bush, terörün hedefi olmalarının sebebini başarılı, zengin ve medeni olmalarıyla açıklamıştır. Yaptığı konuşmada bu medeniyetin savaşı şeklinde bir ifade kullanmıştır. El Kaideli

⁵⁴ NATO Resmi İnternet Sayfası, a.g.e.. <http://www.nato.int/nato-welcome/index.html>, (Erişim Tarihi:14.03.2018)

⁵⁵ "Text of Bush's address: The text of President Bush's address Tuesday night, after terrorist attacks on New York and Washington", **CNN**, 11 Eylül 2001, <http://edition.cnn.com/2001/US/09/11/bush.speech.text/>, (Erişim Tarihi: 24.03.2017)

⁵⁶ " İkiz kulelerde ölenlerin çoğu üst katlardaydı", **NTV**, <http://arsiv.ntv.com.tr/news/155018.asp>, (Erişim Tarihi: 16.03.2017)

*New York Times Gazetesinin yaptığı araştırma sonucu ölenlerin sayısı ve katlara göre dağılımından genel toplam alınmıştır.

teröristlerden intikam alınacağını yaptığı her konuşmada ifade etmiştir ve özellikle vurgulamıştır. Selefiliğin temsilcisi El Kaidenin lideri Bin Ladin'in yakalanarak öldürülmesi için hemen ABD ordusu çalışmalara başladı ve 7 Ekim 2001'de Afganistan'ın başkenti Kabil'de patlamalar yaşanmıştır.⁵⁷ Terör eyleminin gerçekleşmesinin ardından Afgan halkının El-Kaide ve Bin Laden'e sahip çıkması ABD'nin teröre misilleme yapmasını bir işgal hareketine dönüştürecek legal ortamı sağlamıştır. "Halkın kendi cehenneminde yanması için bir fırsat" olarak değerlendirilmiştir.⁵⁸ Saldırının hemen ardından Başkan Bush, Afganistanlı yetkililere terörist Bin Ladin'in hemen ABD'ye teslim edilmesi konusunda uyarmıştır. Afganistan hükümeti Ladin'in teslimi konusunda bir takım taleplerde bulunmuştur. Bush: " Bu talepler müzakereye veya tartışmaya açık değildir, Taliban derhal harekete geçmeli. Teröristleri teslim edecekler ya da kaderlerini paylaşacaklar" ifadesini kullanmıştır.⁵⁹

11 Eylül terörü ile ABD kendi içerisinde bulunan güvenlik ve istihbaratın yetersiz kaldığını anlamış ve NATO'nun genişletilmesi, füze savunma sistemlerinin yapılması gibi yeni bir güvenlik ortamı hazırlamıştır. BM, Avrupa Birliği, NATO gibi uluslararası örgütler aracılığı ile ABD kaynaklı güvenlik stratejileri oluşturulmuş ve bölgesel tehditleri önlenmeye çalışılmıştır

⁵⁷ Serge Schmemann, "U.S. Attacked; President Vows to Exact Punishment for 'Evil' ", **New York Times**, 12 Eylül 2001, <http://www.nytimes.com/2001/09/12/us/us-attacked-president-vows-to-exact-punishment-for-evil.html> (Erişim Tarihi: 24.03.2017)

⁵⁸ Turgut Demirtepe ve Güner Özkan, "**Uluslararası Sistemde Orta Asya: Dış Politika ve Güvenlik**", USAK Yayınevi, Ankara, 2013, s.245

⁵⁹ Elisabeth Bumiller, A Nation Challenged: The Overview; Bush Pledges Attack On Afghanistan Unless It Surrenders Bin Laden Now: He Creates Cabinet Post For Security, **New York Times**, 21 Ekim 2001, <http://www.nytimes.com/2001/09/21/world/nation-challenged-overview-bush-pledges-attack-afghanistan-unless-it-surrenders.html>, (Erişim Tarihi: 24.03.2017)

İKİNCİ BÖLÜM

AB TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKALARI

2. AB TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKALARI VE GÜVENLİK YAKLAŞIMLARI

2.1. 11 Eylül Saldırıları Öncesi AB Terörle Mücadele Politikaları ve Güvenlik

AB, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avrupalı devletler tarafından kurulmuş ve birleşmeyi hedeflemiş bir ulus üstü örgüttür. İlk adım olarak Avrupa Kömür Çelik Topluluğu olarak kurulmuştur. Avrupa içerisindeki güvenliğin tahsisi ve terörün önlenmesi adına birlikte hareket etmektedir.

İngiltere, İrlanda Cumhuriyet Ordusu terörü ile uzun yıllar mücadele etmiştir. 16. Yy 'da İngiltere'nin Katolik kilisesinden ayrılarak yeni bir İngiliz kilisesi inşa etmesi ile İrlanda için etnik ve dini çatışmaların başladığı bir döneme girilmiştir. Aralarında gerçekleşen dini çatışma ortamı İngiltere'nin İrlanda'yı ilhak etmiştir. IRA Kuzey İrlandalıların İngiltere'nin işgal ettiği toprakları yeniden bağımsızlaştırmak amacıyla terör saldırıları düzenlemiştir. Tarihsel geçmişi VIII. Henry'e kadar dayanmaktadır. IRA İngiltere'ye karşı büyük şehir terör eylemleri gerçekleştirmiştir. Militan toplayarak ve sürekli taraftar bularak etnik kökenli bir terör örgütüdür. Sistemattir ve İngiltere'nin İrlanda üzerine işgalinin sona erdirilmesi için pek çok saldırı düzenlemiştir. Bir yandan şehir savaşı, bir yandan politik sorunlar nedeniyle ABD'ye göç etmek zorunda kalmış İrlandalıların ABD'de bir diaspora kurarak bir yandan da politik baskı kurmaya çalışmıştır. İngiltere'nin 1970'li yıllarda IRA ile uzlaşma girişimleri olmuştur. İngiltere müzakere sürecinde IRA'dan tutuklu sanıkların beraat etmesi yönünde çalışma yapmamıştır. Protestan bireylerden oluşan Kuzey İrlanda Polis Teşkilatı (RUC) Katolik halka fiili saldırılarda bulunmuştur.⁶⁰ 1972 yılında IRA bir terör saldırısı düzenlemiştir. 497 sivilin, 80 askerin ölümüne sebep olmuştur.⁶¹

1976 ve 1984 yıllarında İngiltere yeni bir terör tanımında bulunmuştur. "Politik ve siyasi hedefler ile korkutucu eylemler uygulanması ve halkı korkutmak şiddet içerir." Şeklinde terörü tanımlamıştır. IRA militanlarını cezalandırmak için çalışmalar başlatmıştır. çözümüne giden yollardan biridir. 1970'li yıllarda örgülle bir müzakere süreci planlanmıştır. 1970-94 arasında Kuzey İrlanda'daki iç savaşta toplam yirmi bin kişi hapis cezası almıştır ve neredeyse 400 IRA mensubu hâlen tutukludur. 450 yıl

⁶⁰Barış Özkul, "Kuzey İrlanda'nın Hayırlı Cuması", *Birikim Dergisi*, http://www.birikimdergisi.com/haftalik/1433/kuzey-irlanda-nin-hayirli-cumasi#.WOI_59LyjIU, (Erişim Tarihi:25.03.2017)

⁶¹ Richard English, "*Armed Struggle: The History Of The IRA*", Oxford University Press, New York, 2005, s.160

hapisle cezalandırılan militanlar vardır.⁶² 1976 yılında IRA ile İngiltere müzakere sürecine yeniden başlamıştır. Ancak İngiltere 9 Şubat 1996 tarihinde müzakerelerin sona erdiğini açıkladıktan 6 saat sonra IRA Londra'nın finans merkezlerinden Canary Wharf'a bombalı saldırı düzenlenmiştir.⁶³ Blair, İngiltere'de 1997'de yapılan seçimlerde iktidara gelmiş ve terör örgütü IRA ile uzlaşma yolu yeniden açılmıştır. 9 Nisan 1998'de imzalanan "Hayırlı Cuma" anlaşması ile bir referandum yolu açılmıştır ve bir metin yayınlanmıştır. Kuzey ve Güney İrlanda'daki evlere dağıtılmıştır. Metnin içeriğinde self-determinasyon ve silahsız bir uzlaşma sürecinin başladığı bilgisi verilmiştir. Böylece İrlanda ve İngiltere arasında yüzyıllarca süren çatışma ve şehir terörü ortadan kaldırılmıştır.⁶⁴

Avrupa kıtasında İspanya'da ETA terörü ortaya çıkmıştır. Bask bölgesinde sosyal, ideolojik ve siyasi⁶⁵ nedenlerle terör eylemi düzenlemiştir. ETA terör örgütü, İspanya hükümetinin baskıcı politika izlemesi ile şiddet eylemlerini arttırmış, İspanya'nın 1979 yılında Avrupa Ekonomi Topluluğu'na girme isteği ile demokrasi rejimine geçiş sağlanarak çözümlenebilmiştir.

AB devletleri terörle mücadelede ortak çalışma alanı yaratmak amacı ile TREVİ (Terrorism, Radicalism, Extremism, Violence, İnternational) kurmuştur.⁶⁶

Avrupa Birliği Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatının kurulması için çalışmalara başlamıştır. 1975 yılından bu yana Avrupalı devletleri bir araya getirmiş güvenlik ve iş birliği gibi terörle mücadelede kolektif anlayışı belirten bir örgütsel yapıya sahiptir. AGİT; siyasi, askeri ve sosyal konularda gelişmeleri izlemek ve siyasi alanda iletişimin geliştirilmesini hedeflemektedir. Bunun yanı sıra insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi temel konularda çaba ve desteğin sağlanması amacını da taşımaktadır.⁶⁷ Türkiye'nin de katılımcı olduğu iş birliği teşkilatında terör ve uluslararası terörizm konularında görüşmeler yapılmış ve terörün etkilerinin en aza indirilmesi hususunda

⁶² Özkul, a.g.e., http://www.birikimdergisi.com/haftalik/1433/kuzey-irlanda-nin-hayirli-cumasi#.WOI_59LyjIU, (Erişim Tarihi:25.03.2017)

⁶³ Özkul, a.g.e., http://www.birikimdergisi.com/haftalik/1433/kuzey-irlanda-nin-hayirli-cumasi#.WOI_59LyjIU, (Erişim Tarihi:25.03.2017)

⁶⁴ Tom Mahon and James J. Gillogly, "*Decoding the IRA*", Mercier Press, Dublin, 2008, s.282

⁶⁵ İhsan Bal ve Süleyman Özeren, *Uzak Doğudan Yeni Kıtaya Terörle Mücadele*, USAK Yayınları, Ankara, 2009, s.9

⁶⁶ Osman Şen, *21. Yüzyılın Başlangıcında Terörizmle Stratejik Mücadele*, Alfa Yayınevi, İstanbul, 2017, s. 191

⁶⁷ T.C Dış İşleri Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası, "Türkiye ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı" http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ve-avrupa-guvenli-ve-isbirligi-teskilati-_agit_.tr.mfa, (Erişim Tarihi: 7.03.2017)

çalışmalarda bulunulmuştur. Ayrıca sadece Avrupa'da değil, terörün beslenebileceği Akdeniz ve Asyalı ortaklarıyla da iş birliği içerisinde uzantıları vardır.

1997 yılında AB devletlerinin hazırlamış olduğu Amsterdam Anlaşmasının maddelerinden olan " Amsterdam anlaşması ile Avrupa Birliğinin temel ilkeleri olan özgürlük, adalet, eşitlik gibi kavramlar tekrar teyit edilmiştir" ifadesi ile terörle mücadele ve güvenlik politikaları oluşturulurken temel değerlerini belirtmişlerdir.⁶⁸

AGİT ve TREVİ dışında Avrupa'nın kendi iç ve dış politikasını Maastricht Anlaşması düzenlemiştir. 1980'li yıllarda iç Pazar ve ekonomi açısından iş birliğine giden Avrupalı devletler ilerleyen süreçte; özellikle iki kutuplu sistemde ekonomik ve siyasal birleşmenin Avrupa için faydalı olabileceğini düşünmüşlerdir. Bunun sonucunda Avrupa Tek Senedi gibi ekonomik birleşmeyi hedefledikten sonra siyasal ve askeri konularda da birleşme kaçınılmaz olmuştur. 1991-1993 yılları arasında yapılan "Ortak Dış Güvenlik, Politik Birlik, Güvenlik Politikaları, Parasal Birlik" gibi Avrupalıların tek bir aile gibi olmasını sağlayan anlaşma olan Maastricht görüşmeleri yapılmıştır. Maastricht Düzenlemeleri adıyla anılan bir dizi karar bulunmaktadır. Görüşülen konuları şöyle sıralanmıştır:

- Ekonomik ve Parasal Birlik,
- Uyum Fonu,
- Siyasi Birlik,
- Sosyal Politika,
- Bölgeler Komitesi (Ortak Dış Güvenlik Politikası),
- Bütünleşme ve Genişleme.⁶⁹

1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Anlaşmasında 5. Bölümde yer alan Ortak Dış Güvenlik Politikası başlığının içeriğinden Avrupa Birliğine (Birleşik bir Avrupa) fikrinin kazandırıldığı görülmektedir. Anlaşma metnini yapı söküme uğratıldığında sistematik iş birliği, güvenliğin pekiştirilmesi, uluslararası iş birliği, sadakat, dayanışma ve ortak tavır ki özellikle de ortak tavır sözcüğü sürekli olarak tekrarlanmaktadır. Toplamla 11 maddeden oluşan 5. Bölümde Maastricht Anlaşmasıyla olabilecek herhangi bir terör tehdidi ya da güvenlik sorununda nasıl

⁶⁸ M. Serdar Palabıyık ve Ali Yıldız, **Avrupa Birliği**, ODTU Yayınevi, Ankara, 2006, s.30

⁶⁹ Remzi Koçöz, **Avrupa Uluslarından Birleşik Avrupa'ya**, Nobel Yayınevi, Ankara, 2012, s.182

mücadele edileceğine dair bir bilgi verilmemiştir. Konsey ve komisyonun karar alma ve kararı uygulamasıyla ilgili prosedürden bahsedilmiştir. Yöntem belirleme değil bürokrasinin işleyişi hakkında hükümler koyulmuştur.

Maastricht Anlaması'nın ve Ortak Dış Güvenlik Politikasının ortaya çıkış sebebi:

- Soğuk Savaş döneminin iki kutupluluğunun sona ermesiyle güvenlik yapılarının sarsılmaya başlanması ve ortaya çıkan boşluğu doldurmak için yeni bir Avrupa yaklaşımı,
- ABD'nin Avrupa sahnesinden yavaş yavaş çekilmek istemesi sonucunda güvenlik politikasının Avrupalılara özgü olması gerektiğinin hissedilmesi,
- Ekonomik bütünleşme derinleştirilirken AB'nin uluslararası alanda ekonomik bir dev haline gelmesi ve siyasi bir aktör olarak söz konusu ekonomik gücüyle orantılı siyasi bir ağırlık taşımak istemesi,
- Avrupa Siyasi İşbirliğinin zayıf kurumsal çerçevesinin ve yasal statüsünün daha güçlü bir kurumsallaşma ve hedeflerini daha açık tanımlama gereksiniminin belirginleşmesi,
- Tek Pazar projesinin dinamikleri olarak ekonomik bütünleşmenin siyasal sıçramaya etkisi sebebiyle siyasal iş birliğini arttırma isteği⁷⁰dir.

Maastricht Anlaşmasının imzalanması ile Avrupa'da güvenliğin ve birebir terörle mücadele eden ve terörün Avrupa topraklarına girişini engelleyen EUROPOL devreye sokulmuştur. 1991 yılında Alman Şansölyesi Helmut Kohl Lüksemburg Zirvesinde Maastricht Anlaşmasının sınır aşan suçlarla mücadele etmek için polis işbirliğinin arttırılmasından yola çıkarak Europol faaliyetlerine başlamış ve buna bağlı olarak 1995 Europol Sözleşmesi kabul edilmiştir. 11 Eylül 2001 yılında EUROPOL terörizmle mücadelede yeni bir yol izlemiştir. 1950 yılında Roma'da Avrupa Konseyinin aracılığı ile İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi imzalanmıştır.⁷¹ BM'nin de desteğiyle Avrupa'da gerçekleşebilecek herhangi bir terör eylemine karşı iş birliği ve mücadele çalışmasıdır. Dünyada yükselen radikalizm, terörün orta doğuda enerji güvenliğini tehdidi, uluslararası

⁷⁰ Burak Tangör, "*Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikalarının Gelişimi*", Seçkin Yayınevi, Ankara, 2009, s.74-75

⁷¹ TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, "İnsan Hakları ve Ana Hürriyetleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi", http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/ak/turkce/009_tur.pdf (Erişim Tarihi:01.05.2018)

örgütlerin süreçten endişe duyması bu sözleşmenin imzalanmasında en temel sebeplerdir. Aynı zamanda teröristlerin yakalanması sonrasında uygulanacak işlemler ile ilgili bürokratik bilgi aktarılmıştır. 1957 Avrupa Konseyinde Suçluların İadesine Dair Avrupa Sözleşmesinin kararına göre suçluların yakalandıktan sonra hukuka uygun yargılanması ve idam cezası olan ülkelere iade edilmeyeceğine dair karar alınmıştır.

2.2. 11 Eylül Saldırıları Sonrası AB Terörle Mücadele Politikaları ve Güvenlik

Avrupa Birliği 11 Eylül saldırıları olmadan önce de güvenlik iş birliği için ABD'nin bulunduğu bloklarda yer almıştır. Terörün engellenmesi için bir dizi EUROPOL ve INTERPOL arasında veri aktarımı yapılmıştır ancak 11 Eylül 2001 tarihi bu sürecin daha sıkı ve etkin ilerlemesini sağlamıştır.

11 Eylül saldırıları ile birlikte AB, güvenliğin ve terörle mücadelenin kolektif bir mücadele ile mümkün olabileceğini anlamıştır. Ortak bir dış güvenlik politikasının varlığının bölgeleri genişleterek ve terör üreten merkezlerde terörün yayılmacılığını engellemek amacıyla özellikle Ortadoğu, İsrail-Filistin çatışmasını engellemek amaçlı yeni politika alanları geliştirmiştir. 11 Eylül sonrasında Avrupa'da gerçekleştirilen Brüksel, İstanbul saldırıları da gelecekte daha kalıcı bir güvenlik politikasının oluşturulmasına duyulan ihtiyaç üzerine çalışmalar yapılmıştır.

11 Eylül öncesi hatta daha da öncesindeki süreçte devletler terör eylemlerini iç sorun olarak ele almıştır ancak daha sonraki süreçte bir güvenlik kompleksi ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliği terörle mücadelede geniş kapsamlı bir politika yürütmeyi ön görmüştür. Maastricht kararları sonrasında oluşturulan üçüncü sütun, ortak dış güvenlik politikası daha kapsamlı hale getirilmiş ve sonraki süreçte daha geniş bir güvenlik iş birliğine giden süreçte adımlar atılmıştır.

İş birliğine dair ilk adım 12 Eylül tarihinde atılmıştır. 12 Eylül 2001 günü AB bir mesaj yayınlamış ve ABD'nin devletinin ve halkının yanlarında olduklarını, saldırının tüm insanlığa yapılmış olduğunu, ABD'nin terörizmle mücadelesinde iş birliği içerisinde olduklarını belirtmiştir.⁷² AB'nin yayınlamış olduğu bu metinde AB gelebilecek bir terör saldırısı karşısında kendisiyle birlikte hareket edecek bir dostu ihtiyaç duymaktadır. ABD için bu süreçte iş birliği yapacak politika alanı yaratabilecek bir müttefik aramaktadır ve bu arayış AB desteği ile sağlanmıştır.

⁷² Mehmet Özcan ve Serkan Yardımcı, "Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele", *E-Akademi İnternet Dergisi*, <http://www.e-akademi.org/makaleler/mozcan-1.htm>, (Erişim Tarihi: 26.03.2017)

İlk resmi iş birliği 21 Eylül 2001 tarihinde AB Avrupa Konseyi tarafından yayınlanan rapordur. Raporun girişinde 11 Eylül'de saldırılara hedef olmuş ABD'nin terörle mücadelede yanlarında olduklarını bildirmişlerdir. ABD, uluslararası sistemin kurallarını ve normlarını düzenleme kabiliyetinde olduğu düşünülmektedir.⁷³

Avrupa Konsey Raporunda yine terörle mücadele politikasında izlenecek eylem planlarına yer verilmiştir. Bunlar:

- Polis ve adli iş birliğinin geliştirilmesi,
- Ortak bir terörle mücadele birliği kurulması ve istihbarat servislerinin genişletilmesi,
- EUROPOL'e veri aktarımının hızlandırılması ve ABD'deki meslektaşları ile iş birliği içinde olmaları,
- Daha önceden yapılmış olan terörizme karşı imzalanmış sözleşmelerin (BM, Avrupa İktisadi İşbirliği Teşkilatı (OECD) yürürlüğe bir an önce sokulması ve harekete geçme,
- Terörizmin finansmanlarının önlenmesi, teröristlere destekleyici olabilecek herhangi bir kaynağın bırakılmaması ve terörizmin ortaya çıktığı bölgelerde enerji güvenliğinin korunması,
- Ulaştırma konusunda dikkat edilecek hususların belirlenmesi, silahların sınıflandırılması, bagaj aramaları, ülkelere gelen bireylerin pasaport kontrollerinin arttırılması,
- Terör üreten ülkeler için (üçüncü dünya ülkeleri) adaptasyon ve terörle mücadelede iş birliğine katılım.⁷⁴

11 Eylül saldırılarının hemen ardından yapılan anlaşma ile terörün bölgelerin dışına çıkarılması için gerekli önlemler alınacağı belirtilmiştir. 1. Maddede Tampere Zirvesi ile ilgili atıf bulunmaktadır. 1999 yılında yapılan zirvede tam bir ortaklık söz konusudur. Suç, göç, sığınma, kara para aklama ve terör tanımı konusunda Avrupa birçok yönden ortaklık sağlamıştır. Avrupa'nın bu ortak tutumuna AB Avrupa Konseyi

⁷³ Latif Pınar " Amerika Birleşik Devletleri'nin Yumuşak Gücü ve Hollywood", *İnsan ve Toplum Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 2017, Cilt 6, 253-274, s.260

⁷⁴ Uluslararası Hukuk ve Dış İşleri Resmi İnternet Sayfası, "Conclusions And Plan Of Action Of The Extrordinary Europeoan Council Meeting On 11 September 2001"
<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/Ter%C3%B6rle%20%C4%B0lgili%20Uluslararası%C4%B1%20Belgeler/Avrupa%20Konseyi/Conclusions%20And%20Plan%20Of%20Action%20Of%20The%20Extrordinary%20European%20Council%20Meeting%202021.09.2001.pdf>, (Erişim Tarihi:28.03.2017)

2001'de Tampere'deki⁷⁵ kararların işlevsellik kazanması konusunda atıf yapılmıştır. Tampere bu süreçte tekrar gündeme gelmiştir.

AB Ortadoğu bölgelerinde terörle mücadele etmek için devletlerle iş birliğini geliştirmeyi hedeflemiştir. Bu devletlerle iş birliği içinde olmak ve onların bölgede terörle mücadele edebilmesi ve enerji güvenliğinin korunması için komşuluk politikası, bürokrasinin geliştirilmesi gibi konularda maddi, manevi, yardım konularında bir dostluk kurulması öngörülmüştür. 11 Eylül saldırıları sonrasında kendisine müttefik arayan taraf sadece ABD değildir. AB de terörle mücadelede birlikte hareket edebileceği iş birliği aramaktadır.

21 Eylül AB Olağan Üstü Kurulunda AB'nin terörle ilgili yaptığı diğer bir açıklama ise Arap dünyası ile teröristlerin ayrı tutulması gerekliliğidir. Birlik burada bu ayrımı yaparak kendi değerlerine uygun olarak insan hakları ve barışa vurgu yapmaktadır. AB bu süreci tamamlayarak teröristler ile Arapların bir tutulmaması gerektiğini belirtmiştir.

12 Aralık 2003 tarihinde "Daha İyi Bir Dünya'da Güvenli Bir Avrupa: Avrupa Güvenlik Stratejisi" yayınlanmıştır. Bu strateji ile terör ve terörle mücadele konusunda Avrupa'nın tehdit olarak gördüğü ve barışçıl bir yol izlemek ön görülmüştür.

Genel olarak stratejinin başlıklarını incelediğinde temel maddeler;

-Avrupa'nın en güvenli çağını yaşadığından söz edilmektedir. AB sayesinde anlaşmazlıkların nasıl çözüldüğü ve AB gücünün sorun çözmede çok etkili bir eleman olduğundan metnin girişinden bahsedilmiştir.

-ABD'nin bu güvenlik ortamının sağlanmasında ne denli etkili olduğu ve askeri güç olarak barışın tahsisinde NATO kuvvetlerinin etkisine atıfta bulunulmuştur.

-AB'nin mali olarak çok kuvvetli bir aktör olduğu ve kendi bölgesi dışındaki bölgelere maddi yardım göndererek bölgelerde etkili olduğunu, barışın tahsisinde AB'nin büyük sorumluluklar yüklenmeye hazır olduğundan bahsedilmiştir.⁷⁶

Metnin giriş bölümünden AB ve ABD iş birliğinin başarılı bir süreç geçirdiği algılanabilir. Yine metnin içerisinde dini motifli terör eylemlerinin radikalleştiğinden,

⁷⁵ Avrupa Birliği Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası, "Sonuç Bildirgeleri", <http://www.ab.gov.tr/45449.html>, (Erişim Tarihi:29.03.2017)

⁷⁶ Avrupa Birliği Konseyi Resmi İnternet Adresi, "European Security Strategy" <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf>, (Erişim Tarihi 30.03.2017)

Avrupa'da uyuyan hücrelerin uyandığından ve Avrupalı gençler için tehdit olduğuna vurgu yapılmıştır. Bu durum Avrupalı gençleri Avrupa için tehdit unsuru olabileceğine dair endişe dile getirilmiştir.

Avrupa'nın terörizme karşı alacağı tedbirler şu şekilde sıralanmıştır:

-Terör örgütlerinin kitle imha silahlarına erişimlerini engelleme,

-Terörizmle Soğuk Savaş dönemindeki gibi sadece askeri güçlerle mücadele etmeyerek polis, istihbarat ve yargı organlarını devreye sokarak terörle çok yönlü bir mücadelede pek çok kurumun iş birliği yapması,

-Uluslararası ve bölgesel örgütlerle iş birliğinin ve ortaklığın artırılması,

-Uluslararası Ceza Mahkemesi gibi ulus üstü kurumların geliştirilmesi,

-Başarısız devletler, organize suç örgütlerinin yardımda bulunduğu terörist grupların bölgelerinde demokrasinin yayılması, sosyal ve politik değişimin desteklenmesi ve yolsuzluk, gücün kötüye kullanılması, insan haklarının geliştirilmesi konularında iş birliği.

Tedbirler terörizmin askeri yollarla bitirilmesinden ziyade eylemlerinin durdurulması ve terörist grupların terörden caydırılması konularına atıf yapılmıştır. Radikal yönetimlerin isyancıları da en az yönetim kadar radikaldir. Demokrasinin geliştirilmesi terörle mücadelede en önemli husustur. AB'nin yine kendi değerlerinden ödün vermeden ABD ile yapmış olduğu iş birliğinde ABD kadar sert askeri bir müdahaleyi değil, bürokrasi ve mali destek yoluyla terörle mücadele ettiği görülmektedir.

Madrid saldırıları Avrupa'da gerçekleşen ve terörle mücadele politikasını şekillendiren diğer bir etkidir. 11 Mart 2004 tarihinde sabah 07.30 sularında eş zamanlı 10 bombanın banliyö treninde patlaması ile 191 kişinin ölümü, yüzlerce kişi yaralanmıştır. 110 kg dinamitten imal edilmiş bombanın patlatılmıştır. Saldırı sonrasında ETA terör örgütü suçlanırken saldırıları El- Kaide üstlenmiştir. AB bu saldırı sonrasında terörle mücadelede artık yeni bir dönemin başladığına dair açıklamalarda bulunmuştur. Avrupa Parlamentosu Başkanı Cox, "Avrupa Birliği'nde teröristler kaçacak delik bulamayacak" açıklamasında bulunmuştur.⁷⁷

⁷⁷ AB'nin 11 Eylülü, Sabah Gazetesi, <http://arsiv.sabah.com.tr/2004/03/12/gnd101.html>, (Erişim Tarihi: 02.05.2018)

Saldırı sonrasında açıklamalarda, AB'nin yanında olduğunu dile getirmek isteyenler saldırıyı kınayarak AB'nin yanında olduklarını bildirmişlerdir. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan: "Sebebi her ne olursa olsun, masum sivillerin öldürülmesi hiçbir şeyi haklı kılmaz" şeklinde ifade etmiştir. Avrupa Birliği'nin dönem başkanı olan İrlanda'nın Başbakanı Bertie Ahern, birlik adına yayınladığı bildiride, hiç bir siyasi amaçlar ile düzenlenen bu saldırıların hiçbir politik düşünceyi meşru kılamayacağını ifade etmiştir. Amerika Birleşik Devletleri Başkanı George Bush, saldırıları 'Zalimce bir terörist eylem' olarak nitelmiş, NATO Genel Sekreteri Jaap de Hoop Scheffer, saldırıları 'zalimce ve barbarca bir terör saldırısı' olarak tanımlamıştır. İngiltere Başbakanı Tony Blair; yapılan bu saldırının bütün toplumların terör tehdidi altında olduğunu belirtmiştir. İngiltere Dışişleri Bakanı Jack Straw'sa, Avrupa Demokrasisi için 'tiksindirici' bir terör eylemi olduğunu ifade etmiştir. Papa ikinci Jean Paul saldırıları, 'Tanrıya karşı işlenmiş bir suç' olarak nitelendirdi. Fransa Cumhurbaşkanı Jacques Chirac ise tüm devletlerin terör ve terörizme karşı top yekün bir dayanışma içinde hareke edilmesinin gerekliliğini belirtmiştir. Fransız yetkililer de, saldırılar sonrası İspanya sınırında güvenlik önlemlerini arttırdıklarını açıklamıştır.⁷⁸

2005 yılında AB yeni bir strateji belgesi yayınlamıştır. Madrid saldırılarının ardından sert açıklamalar yapılmış, terörle mücadelede artık daha askeri yöntemlere başvurulacağı mesajı verilmiş olsa da AB değerlerinden ödün vermeyeceklerini ifade edilmiştir. 2005 Terörle mücadele strateji belgesinde insan haklarına saygılı olacaklarını belirterek stratejinin içeriğini bildirmişlerdir. Daha sonra geniş bir mücadele yöntemi yürütmenin ilk adımlarını da atacaklarını belirtmişlerdir. Bu belgede terörle mücadeleyi 4 ana başlıkta ele almışlardır. Bunlar;

-Terörü önleme,

-Koruma,

-Takip,

-Karşılık verme olarak sınıflandırılmıştır.

Belgenin oluşturulması ve yayınlanmasında yetkili olarak Hollandalı Gijs de Vries uygun görülmüştür ve AB terörle mücadele koordinatörlüğüne getirilmiştir. Bu dönemde AB biyometrik verileri taşıyan pasaportları tanıtmıştır.⁹³ Burada AB terörün engellenmesi için sürekli göç ve sığınma talebi alan bölgelerinde güvenliğin tam sağlanması için teknolojik imkânlardan yararlanmışlardır. Aynı zamanda siber saldırıların

⁷⁸ "Madrid Saldırılarında En Az 190 Kişi Öldü", *BBC Turksh*, 2004, http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2004/03/printable/040311_ispanya.shtml (Erişim Tarihi: 04.04.2017)

ve internette yayılan nefret söylemlerinin daha fazla yayılmaması konusunda da önlemler alınmıştır.

AB kültürler arası iletişimin geliştirilmesi, duygusal olmayan bir dilin geliştirilmesi⁷⁹ birinci başlık olan terörle mücadele kapsamında ele alınmıştır. Koruma başlığı altında ise vatandaşların korunması amacıyla ulaşım ve kimlik güvenliği konularında önemli adımlar atılmıştır. Vize bilgi sisteminin geliştirilmesi, Schengen sisteminin geliştirilmesi, ABD'nin dış sınırlarında etkili bir risk alanının oluşturulması, Sivil havacılık ve limanların güvenliğinin sağlanması⁹⁷ gibi konularda terörün sınırlandırılması ve gelebilecek bir riske karşı alınan önlemler sıralanabilir. EUROPOL, EUROJUST (Polis ve savcılık teşkilatları) da veri aktarımı açısından terörizmle mücadele açısından geliştirilmesi ve iş birliği yapması ön görülmüştür.

ABD'nin Irak işgalinde önemli bir müttefiki olan İngiltere'nin başkenti Londra'da El-Kaide militanları bir bomba saldırısı düzenlemiştir. 7 Temmuz 2005 tarihinde sabah 08.50'de 50 saniye aralıklar ile Londra metrosunda 3 bomba artarda patlatılmıştır.⁸⁰ 4. Bomba Londra'nın en önemli turistik simgelerinden olan üstü açık gezi otobüsünde patlatılmıştır. 54 kişinin ölümü 700'den fazla kişinin yaralanmıştır.

AB, 11 Eylül olaylarından sonra, karşı tavır alacağı terör örgütlerinin ve teröristlerin ilk listesini belirlemiş, bu listenin 6 ayda bir gözden geçirilmesini, gelişmelere ve yeni değerlendirmelere göre ekleme ve çıkarmalar yapılmasını kararlaştırmıştır.⁸¹

11 Eylül 2001'de Amerika Birleşik Devletleri'ndeki terör saldırıları ve Avrupa'daki El Kaide hücrelerinin ardından açığa çıkması, AB'nin terörizmle mücadelede polis, yargı ve istihbarat işbirliğinin geliştirilmesi girişimleri için yeni bir ivme kazanmıştır. AB, mevcut 28 üye devlet arasında ekonomik ve siyasi işbirliğini tanımlayan ve yöneten eşsiz bir ortaklık olarak Avrupa kıtasında barış ve ekonomik refahı artırmak için 1950'lerde başlayan Avrupa entegrasyon sürecini tamamlamıştır. Avrupa entegrasyonunda bu yolun bir parçası olarak AB, "adalet ve içişleri" (veya

⁷⁹ Peter Wannerholm vd., **The EU As A Counter-Terrorism Actor Abroad Finding Opportunities, Overcoming Constraints**, 2010, s.8

⁸⁰ Terör Olayları Takvimi, "Londra 7 Temmuz Saldırıları", <https://terortakvimi.wordpress.com/2004/03/11/2004madrid-tren-bombalamalari/>, (Erişim Tarihi:02.04.2017)

⁸¹ Avrupa Birliği Bakanlığı, "AB, Terör Örgütleri Listesini Gözden Geçiriyor", <http://www.ab.gov.tr/24577.html>, (Erişim Tarihi:12.04.2017)

*Justice and Home Affairs

JHA*) alanında üyeleri arasındaki politikaları uzun zamandır uyumlu hale getirmeye çalışmaktadır. JHA alanındaki çabalar, AB vatandaşlarının temel haklarını korurken ve AB içindeki kişilerin serbest dolaşımını teşvik ederken ortak iç güvenlik önlemlerini geliştirmeyi amaçlamaktadır. Diğer politika alanlarında JHA terör ve sınır ötesi suçlarla, polisle ve adli işbirliği, sınır kontrolleri ile göç ve sığınma konularıyla mücadeleyi kapsamaktadır. Bununla birlikte, uzun yıllardır ortak JHA politikalarını oluşturmak için AB girişimleri, üye ülkelerin ulusal yasal sistemlerini ve ulusal egemenliğini ihlal edebileceği yönündeki endişelerinden dolayı engellenmiştir. Üye devlet kolluk kuvvetleri arasındaki yetersiz kaynaklar ve güven eksikliği, JHA alanındaki ilerlemeyi de engellemiştir.

2001 terörist saldırıları bu statüyü değiştirmiş ve AB liderleri ve üye devlet hükümetleri için bir uyandırma çağrısı yapmıştır. Saldırıları takip eden haftalarda, terörist şüphelileri tespit etme ve çoğu zaman ABD makamlarıyla yakın işbirliği içinde olan finansal varlıkları dondurma çabaları, özellikle Belçika, Fransa, Almanya, İtalya, İspanya ve Birleşik Krallıkta çok sayıda tutuklama gerçekleşmiştir. Almanya ve İspanya, Birleşik Devletlere yapılan saldırılar için kilit lojistik ve planlama üsleri olarak belirlenmiştir.

2001 saldırılarından bu yana AB, ulusal yasaları uyumlaştırma çabalarını hızlandırmaya ve üye ülkelerin kolluk kuvvetleri arasındaki engelleri azaltmaya ve böylece bilgilerin anlamlı bir şekilde paylaşılmasına ve şüphelilerin hızla ele geçirilmesine yasal bir dayanak hazırlanmıştır. Diğer adımların arasında AB, terörist grupların ortak bir tanımı ve bir dizi terörist grup, bir AB tutuklama emri, terörist finansmanı durdurmak için araçlar geliştirildi ve dış AB sınır kontrollerini güçlendirmek ve havacılık güvenliğini geliştirmek için yeni önlemler aldı. AB, müşterek ceza istihbarat ajansı Europol ve AB sınır ötesi suçlarda savcılık koordinasyonunun geliştirilmesi ile yükümlü olan Eurojust'i güçlendirmek için çalışmaktadır.

Mart 2004'de Madrid'de bulunan ve İspanya'da ikamet eden El Kaide rehinli bir grup Kuzey Afrikalı tarafından düzenlenen terör saldırısı ile AB terörle mücadele çabalarına daha büyük bir aciliyet duygusu uyandırmış ve AB'ye, kısmen istihbarat teşkilatını geliştirmek için bir Terörle Mücadele Koordinatörü kurmaya teşvik etmiştir.

2008 yılında AB, terörle ortak tanımı üç yeni suç içermek üzere genişletmiştir. Bunlar; terörist istihdamı, terörist eğitim ve internet üzerinden de dâhil olmak üzere terörizm için kamu provokasyonudur. AB, terörizmi AB'ye yönelik kilit bir tehdit olarak vurgulayan ve terörle mücadele için tutarlı ve kapsamlı bir AB stratejisinin yanı sıra organize suç, siber suçlar, kara para aklamayı ve kara paranın aklanmasını hedefleyen ilk güvenlik iç stratejisini 2010'da yayınlamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ABD TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI

3.ABD TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASI VE GÜVENLİK

3.1. 11 Eylül Saldırıları Öncesinde ABD'nin Güvenlik Politikası

ABD'nin Soğuk Savaş öncesi güvenlik çalışmalarından ilki Monroe Doktrini'dir. ABD Avrupa'nın sömürsü olarak kurulmuş ve kolonileşme amacıyla yerleşim başlamıştır. 1823'te dönemin lideri Monroe, ABD'nin bağımsızlaşmasını öngörmüştür. Bunun üzerine bir doktrin yayınlamıştır. Doktrinin içeriğinde, ABD'nin bağımsızlığı, izolasyon politikası, kolonyalist politikalara itaat etmeme gibi konular bulunmaktadır. ABD bu tarihten itibaren kendisini tamamen dışarıya kapatmıştır. Avrupa'ya karşı siyasi bir karşı çıkışta bulunarak "Amerika Amerikalıdır" ilkesi ile hareket etme kararı almışlardır. Monroe doktrini ile ABD bu dönemde Avrupa ile ilişkilerini askıya almış⁸² ve Avrupa'nın iç işlerine herhangi bir konuda müdahale etmeyeceğini taahhüt etmiştir. Birinci Dünya Savaşı başlayana kadar müdahalede bulunmamıştır. 1900'lerin ilk çeyreğinde (Savaş yılları) Wilson Prensipleri ile savaş sonucunda liberal bir yaklaşım oluşturulması gerekliliğini ifade etmiştir. Birinci Dünya Savaşı sonrasında ise güvenlik çalışmalarında yeni bir dönem başlamıştır.

Soğuk Savaş yıllarında SSCB yayılmacılığına karşı güvenlik önlemleri oluşturma adımları attığı görülmektedir. Dönemin devlet başkanı Truman'ın 12 Mart 1947'de yaptığı bir konuşmada ABD'nin dış politikasına dair kesin çizgiler çizmiştir. SSCB'nin yayılmacılığına ve komünizme karşı bir mücadele yürütüleceği, Sovyet yayılmacılığını durdurabilmek amacıyla yardıma ihtiyacı olan ve komünist yapılanmaların bulunduğu devletlere maddi yardımlar yaparak Sovyet etkisi altına girmekten kurtarılabilceğini⁸³ ifade etmiştir.

SSCB yayılmasına karşı ilk resmi karar National Security Council 68 kararıdır. Bu dönemde ABD içerisindeki demokratlar ve cumhuriyetçiler arasındaki çekişme, Çin'de Mao'nun iktidar olması ve Sovyetlerin silahlanması sonucunda Truman bir savunma politikası geliştirilmesini önermiştir. Bunun üzerine ABD'nin Soğuk Savaş'ın başında NSC-68 kararıyla⁸⁴ Sovyet yayılmacılığının tehdit olduğunu resmileştirmiştir. NSC-68 kararının

⁸² Mustafa Keskin, *ABD'nin Müdahaleci Dış Politikası : Latin Amerika Örneği, Barış Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, Cilt 4, No 1, 2016, 71-88, s.77, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/222818> (Erişim Tarihi: 12.06.2018)

⁸³ Levent Kalyon, Truman Doktrini Üzerine Bir Analiz, *DergiPark*, s. 11, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/84525>, (Erişim Tarihi 12.06.2018)

⁸⁴ Hasan Basri Yalçın, *Ulusal Güvenlik Stratejisi*, SETA Yayınevi, İstanbul, 2017, s.15

içeriğinin temel maddeleri;

-Savaş yapma kabiliyetlerinin geliştirilebilmesi için Batı Yarı küresi ve gerekli müttefik alanların savunulması;

-Zafer için gereken hücum kuvvetleri oluşturulurken bir seferberlik tabanının sağlanması ve korunması,

-Sovyet savaşı yapma kapasitesinin yaşamsal unsurlarını yok etmek ve ABD ile müttefiklerinin saldırgan gücü kadar düşmanı dengede tutmak için saldırı operasyonları yürütmek,

-Yukarıdaki görevlerin yerine getirilmesi için gerekli iletişim ve temel alanların korunması ve muhafaza edilmesi,

-Müttefiklerimize yukarıdaki görevlerdeki rollerinin yerine getirilmesi için gerekli olduğu gibi bu tür yardımların sağlanması.⁸⁵ Dır.

NSC-68 kararı ABD'nin askeri harcamalarını arttırarak Sovyetlerle mücadele etmeyi hedeflemiştir. Ancak halkın askeri harcamalara bu kadar fazla bütçenin ayrılmasına tepki vereceği düşünülmüştür. Bu nedenle askeriye ayrılacak bütçenin halk tarafından meşru bir sebebe ihtiyacı vardır. NSC-68 kararının uygulanabilmesi için zemin gerekmektedir.⁸⁶ 1950 Eylül ayında Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırması sonucu güvenlik açığı sorunu ortaya çıkmıştır. Bu durum NSC-68 kararının uygulanmasına gerekçe olmuştur.

3.2. NATO İttifakı Sonrası ABD Terörle Mücadele Politikası

Truman'dan sonra ABD başkanı Eisenhower olmuştur. Truman'ın aksine askeri- endüstriyel yapının ABD demokrasisi önündeki en önemli engel olduğunu ifade etmektedir. Ancak yine de politika, ordu, sanayiciler arasında gerçekleşen karmaşık ilişki içerisinde askeri güvenlik yatırımlarında bulunmuştur. Truman kendi güvenlik politikasını belirlerken Avrupa devletleri ile bir tür ortaklık kurmayı hedeflemiştir. Ancak Eisenhower döneminde güvenlik çemberi git gide genişletilmiştir ve bu genişleme Ortadoğu'yu da içerisine alan çok geniş bir alanı ifade etmektedir. Sovyet tehdidi altında olabilecek Ortadoğu ülkelerini silahlandırmak ve güvenliğin askeri yollarla sağlanması için politikalar geliştirilmiştir. Pax Amerikana dönemi olarak

⁸⁵ NATO Resmi Sayfası, <https://www.nato.int/docu/review/2006/issue1/turkish/special.html> (Erişim Tarihi: 12.06.2018)

⁸⁶ Benjamin O. Fordham, *Building The Cold War Consensus*, Michigan Press, United States of America, 1998, s.18

anılacak dönem olan Clinton dönemi 1993-2001 tarihlerini tanımlamaktadır. Clinton dönemi hem güvenliğin hem de liberalizmin yayılma alanı bulduğu bir dönemdir. 1994-1996 yıllarında güvenlik konseyi tarafından yayınlanan Ulusal Güvenlik Stratejisinde; “Ekonomik ve demokratik gücü geliştirerek bir yandan da kendimizin ve müttefiklerimizin çıkarlarını göz önünde bulundurmak önceliğimizdir. Tehlikelerin sınılandırılması, tehdit unsuru taşıyan kitlelerin güçlerinin çevrelenmesi hem kendimiz hem de ortaklarımız için liberal ekonominin hız kazandığı bu süreçte sektöre daha hakim olurken bir yandan da tehlikelerin bertaraf edilmesine neden olacaktır. Halkımız ve müttefiklerimizin hakları huzur ve refah içinde yaşayacaktır.” Şeklinde ifade etmiştir.⁸⁷

Clinton başkan olduğu dönemde 3 temel hedefinden bahsetmiştir. Birincisi ABD ordusunun geliştirilmesi ve çağın gereklerine uygun modernize edilmesi, ikincisi değişen dünyada ekonominin en büyük etken haline getirilmesi ve yelpazesinin genişletilmesi, üçüncü ise demokrasinin dünyaya yayılmasıdır.

Clinton kendi döneminde güvenliğin yayılması için politika alanları geliştirmiştir. Kosova’daki çatışmaları durdurmak için kimseden yardım almadan tek başına müdahale etmiştir. Bu nedenle Clinton dönemi ABD’nin “Altın Çağı” olarak değerlendirilebilecek uluslararası hakem konumuna ulaşmasını sağlamıştır. Bölgesel ve küresel ölçekte terörle mücadelede çok aktif yıllar olmasa da güvenliğin tesisi ve çatışmasızlık açısından önemli bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Küreselleşmenin sonucu olarak tehdit olabilecek yeni alanlar ortaya çıkmıştır. Strateji belgesinde tehdit unsuru olabilecek “Suçlu” devletlerin istikrar ve sürekli gelişimi tehdit etmesiyle beraber silah, uyuşturucu ve kaçakçılık gibi müttefik devletlerin de suç saydığı sorunların kaynağı olduğu ifade edilmektedir.⁸⁸ Clinton ürettiği politikalar neticesinde ABD’nin önemli devlet başkanlarından biri olarak değerlendirilmektedir. Ancak bazı yazarlar Clinton’un zannedildiği kadar da küresel barışı sağlayacak düzeyde olmadığını savunmaktadır. Bunun sebebi Ruanda’da ortaya çıkan krize herhangi bir müdahalenin olmaması sonucu insanlık kıyımının ortaya çıkmasıdır. Dış politika açısından en başta başarısız ve yakın bölgeleri kapsayacak değerlendirmeler yapması bunun sebebi olarak gösterilmektedir. Clinton’un küresel uzlaştırıcı (peace maker) olarak kredi kazandığının, NATO’nun barışı korumada etkin bir rol oynayabileceğini ve Rusya ile işbirliği yapılabileceğini göstermiş olduğunun, örgütün

⁸⁷ Çağrı Erhan, “ABD’nin Ulusal Güvenlik Anlayışı”, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 2001, Cilt:56, 7793, s.86

⁸⁸ Erhan, a.g.e., s.87

genişlemesi için Clinton'a cesaret verdiğinin altını çizmektedirler.⁸⁹

1990'larda Soğuk Savaşın sona ermesiyle birlikte ABD güvenlik sistemi güvenliğin korunmasından çok ekonominin korunmasına yönelik çalışmalarda bulunulmuştur.⁹⁰ Soğuk Savaş sonrası döneminde ABD çeşitli engeller ve tehditlerle karşı karşıya kalmıştır. Ortadoğu'da süper bir güç olarak rol oynamak, Amerikan karşıtı duygular ve terörizm, İsrail- Filistin barış sürecinin dağılımı, Irak ve Şii'nin istikrarsızlığı, Sünni çatışma, İran ve nükleer hırsları gibi sorunlar ortaya çıkmıştır.⁹¹

3.3. 11 Eylül Saldırıları Sonrası ABD'nin Terörle Mücadele Politikası ve Güvenlik

Cumhuriyetçi Parti adayı George W. Bush, Demokrat Parti adayı Al Gore'u az bir farkla geçerek başkanlık yarışını kazanmıştır. George Bush, ABD başkanı olduğunda dış politika hamleleri yapmaktan daha çok sorunlu gördüğü iç politika alanlarına yönelmiştir.⁹² ABD'ye göre hem bölgesel hem de küresel ölçekte bir tür yeniden yapılanma yapılabilirdi. Ortadoğu coğrafyası küresel değişimin başlaması gereken en önemli bölgeydi.⁹³ Bu söylemlerden Thomas Paine'nin 1876 yılında aktarmış olduğu: Zulümle geçen bir dünyada Amerika insanlık için bir sığınmadır ve Dünya'yı yeni baştan yaratma gücünün Amerikalılara verildiği⁹⁴ düşüncesinin hakim olduğu söylenebilir.

11 Eylül saldırıları ile ABD'nin yeni bir güvenlik anlayışı oluşturduğu söylenebilir. Saldırıların ardından NATO'ya üye ülkeler ABD'ye desteklerini ifade etmişlerdir. Saldırının ardından Bush intikam çağrılarında bulunarak bunu yapanların ABD'nin özgür ve refah ortamına yaptıklarını belirtmiştir. 'Aşırı dinci terörizm'⁹⁵ 11 Eylül saldırıları sonrası kullanılmıştır. ABD'li yazar ve akademisyenler 'Demokasi Uğruna Savaş Sistemi' fikrini tartışmıştır.

⁸⁹ Gökhan Telatar, "Berlin Duvarı'nın Yıkılışından 11 Eylül'e: Amerikan Dış Politikasında Yanlış Anlaşılan Yıllar", *Alternatif Politika*, 2009, Cilt:1, 430-436, s.433

⁹⁰ Ömer Kurtbağ, "*Amerikan Yeni Sağı ve Dış Politikası*", USAK Yayınevi, Ankara, 2010, s.174

⁹¹ Radoslaw Fiedler, "The United States' Policy toward the Middle East in the Post-cold War Era: Hegemony or Leadership?", *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, Cilt 4, 169-184, s. 171

⁹² İsmail Ermağan, "Soğuk Savaş Sonrası Dönemde ABD Dış Politikası - Obama Dönemi ve Ak Parti", *Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 2012, Cilt:3, 21-35, s.5

⁹³ İsmail Ermağan, a.g.e, s.5-6

⁹⁴ History Channel Resmi İnternet Sayfası, "Thomas Paine", <http://www.history.com/topics/american-revolution/thomas-paine>, (Erişim Tarihi: 25.04.2017)

*Central Command

⁹⁵ Volkan Türkmen, "*11 Eylül Sonrası ABD Politikası*", Uluslararası Politika Akademisi, 11 Mayıs 2012, <http://politikaakademisi.org/2012/05/11/11-eylul-sonrasi-abd-politikasi/>, (Erişim Tarihi:18.04.2017)

Saldırının ardından ABD El-Kaideli teröristlerini bulmak ve terörle mücadele etmek adına Afganistan'a CENTCOM*(ABD Kara Kuvvetleri) aracılığı ile Özgürlük Operasyonları düzenlemiştir. Ekim 2002'den itibaren CENTCOM Afrika'nın Korna bölgesinde operasyon düzenleyerek ev sahibi ülkelere terörizmle mücadele alanında, güvenli bir ortam oluşturmak ve bölgesel istikrar sağlamak için yardım etmiştir. Bu operasyonlar öncelikle insani yardım, sonuç yönetimi ve çeşitli sivil eylem programları biçiminde hareket etmiştir.⁹⁶

2002 yılında ABD "Ulusal Strateji Belgesi" yayınlamıştır. Başkan Bush'un imzasıyla yayınlanan metinde ABD'nin neden teröre maruz kaldığı, terörle mücadelede hangi yöntemleri izleyeceğine dair bilgiler mevcuttur. 2. Bölümde Yenilgiyi azaltıp İttifakı güçlendirmek, küresel terörizm ve önleme çalışması, bize ve arkadaşlarımıza karşı saldırı başlığı altında teröre karşı ittifak çağrısında bulunulmuştur.

"...ve Amerika teröristleri muhafaza edenler de dâhil olmak üzere, terör ile uyuşan/uzlaşan devletleri/milletlere zapt ederek cevap verecektir çünkü terörün müttefikleri medeniyetin düşmanlarıdır."⁹⁷ Bölümünde teröre karşı top yekûn bir güç unsurunun ihtiyacına değinmiştir ve teröristlerle iş birliği yapanların da ABD'nin gücünden etkileneceği ifade edilmiştir.

"Amerika Birleşik Devletleri savaşıyor ve bu küresel ulaşım teröristlerine karşı savaştır. Düşman tek bir politik rejim, kişi, din ya da ideoloji değildir. Düşman terörizmdir. Önceden tasarlanmış ve siyasi olarak motive edilmiş şiddettir. Masumlara karşı işkence yapıldı. Birçok bölgede meşru şikâyetlerin engellenmesi kalıcı barışın ortaya çıkışını sağlar. Bu tür mağduriyetler siyasi bir süreç olmayı hak etmektedir. Fakat hiçbir neden terörü haklı çıkarmaz. ABD teröristlere taviz vermeyecektir. Talep edip onlarla anlaşma yapmayacaktır. Teröristler ile siviller arasında bir ayırım yapılacak ve sivillere ABD yardım edecektir. Küresel terörizme karşı mücadele tarihimizdeki diğer savaşlardan farklıdır."⁹⁸

Terörizme karşı çok cepheli bir savaşın verilmesinin daha verimli olacağı ve

⁹⁶ ABD Merkez Komutanlığı CENTCOM Resmi İnternet Sayfası, "ABD Merkez Komutanlığının Tarihi", <http://www.centcom.mil/ABOUT-US/HISTORY/>, (Erişim Tarihi: 12.04.2017)

⁹⁷ Eyyüb Kandemir, " ABD Başkanları G.W. Bush ve B. Obama Dönemlerinde Yayınlanan Ulusal Güvenlik Stratejilerinde İttifak Söylemleri ve S.Walt'un İttifak Teorisi", *Savunma Bilimleri Dergisi*, 2011, Cilt122-151, s.136

⁹⁸ ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi Arşivi Resmi İnternet Sayfası, "National Security Strategy 2002", <http://nssarchive.us/NSSR/2002.pdf>, (Erişim Tarihi:19.04.2017)

güvenliğin bu yöntem ile sağlanabileceğine dair tavsiyeler verilmiştir. Bu bölümde terörizmi ve teröristleri kurumlar aracılığı ile yok edilebileceğine yer verilmiş ve yapılması gerekenler şu başlık altında sıralanmıştır:

-Terörizmle mücadele için tüm ulusal ve uluslararası kuruluşlar güçlerini ortaya koymalıyız ve terörizmle mücadele için hemen odaklanmalıyız. Küresel ulaşım ile terör örgütleri eylem yaptığında, teröristler ve onların finansmanları üzerinde kitle imha kullanılmalıdır.

-ABD'yi savunan Amerikalı insanlara ve evdeki çıkarlarımıza saldırıların tehdit sınırlarımıza gelmeden önce yok belirlemeli ve yok etmeliyiz. ABD olarak diğer uluslararası devletlerin desteğini almalıyız. Topluluk olarak hareket etmeliyiz ve yalnız hareket etmekten çekinmeliyiz.⁹⁹

Terörün maddi kaynaklarının kesilmesi ve desteğin azalmasıyla terörün etkisini azaltacağına dair söylemler mevcuttur. Terör eyleminin gerçekleşmesi için belirli bir maliyete sahip olmak gereklidir. ABD yardımlar aracılığı ile terörün güçlendiği ve şiddetini arttırdığını düşünerek, yardımın kesilmesiyle terörün de azalacağını savunmaktadır. Uçak kaçırma ile gerçekleşen 11 Eylül saldırılarının bir boyutu da küresel ulaşımındaki güvenlik yetersizliğidir. Güvenliğin artırılması ve küresel ulaşım aracılığı ile bir terör eylemi planı yapıldığında ABD ve müttefiklerinin teröristleri yok etmesi gerektiği belirtilmektedir. Yine ABD halkı ve devletin çıkarlarına saldırıda bulunacak olan teröristler ile ilgili istihbaratın artırılarak güvenliğin geliştirilmesine vurgu yapılmaktadır. ABD bu süreçte devletlerin tek başına değil, uluslararası kurumlar ile iş birliği için yapılmasının gerekliliğine vurgu yapmıştır. Metnin devamında ABD'nin terörizmle mücadelede bir fikir savaşı da vermesi gerektiğine yer verilmiştir. Kölelik, korsanlık ve soykırıma karşı ABD ve müttefikleri aracılığı ile de mücadele edileceğinden bahsedilmektedir.

"Tarih boyunca özgürlük savaş ve terörle tehdit altına girdi ve buna meydan okundu. Güçlü devletlerin iradeleri ve tiranların kötü tasarımlarını çatıştı. Ve yaygın olarak test edildi Yoksulluk ve hastalık. Bugün, insanlık elinde özgürlüğün daha fazla kazanma şansını düşmanlara karşı elinde fırsat tutuyor. Amerika, bu büyük görevde liderlik etme sorumluluğumuzu ağırlıyor."¹⁰⁰ "Bugün ABD, benzeri görülmemiş bir askeri güç, ekonomik ve siyasi nüfuzdur. Miras ve ilkelerimize uygun olarak,

⁹⁹ The White House Resmi İnternet Sayfası, " The National Security Strategy of the United States of America", <http://nssarchive.us/NSSR/2002.pdf>, (Erişim Tarihi:20.04.2017)

¹⁰⁰ Kandemir, a.g.e, s.137

gücümüzle insan özgürlüğünü destekleyen bir güç dengesi yaratmayı amaçlıyoruz. Tüm ulusların ve toplumların kendileri için ödülleri ve zorlukları seçebilecekleri koşullar: Siyasi ve ekonomik özgürlüktür.”¹⁰¹

ABD'nin 2002 yılında yayınlamış olduğu strateji belgesinde devletin teröristler üzerinde yasal güç uygulayacağına değinilerek terörizmle mücadele amacıyla ortaklıkların kurulacağı belirtilmiştir. Bu belge ile birlikte ABD silahlı güç olarak mücadele verileceğinin, diplomasi yolunun artık kapandığını ifade etmiştir. Bush Strateji belgesinde “Önleyici Eylem” kavramını ortaya çıkarmışlardır. Önleyici eylem kavramının sınırlandırılması Birleşmiş Milletler tarafından yapılmıştır. Birleşmiş Milletler Antlaşmasının ikinci maddesinin dördüncü fıkrası devletlerin güç kullanma yetkilerini şu şekilde sınırlandırmaktadır: “BM'ye üye olan tüm devletler uluslararası ilişkilerini yürütürken hem bir başka devletin bağımsızlığına ve bütünlüğüne hem de siyasal açıdan özgürlüğüne müdahale etmezler.”¹⁰²

Ancak BM kendi içerisinde 51. Maddeyi getirerek güç kullanmada istisnalara değinmektedir.

“BM anlaşmasındaki hükümler, BM üye ülkelerinden birinin silahlı ya da silahsız bir saldırı ile karşı karşıya kalması durumunda, Güvenlik konseyi uluslararası sistemde barış ve güvenliğin temini için harekete geçene dek saldırıya uğrayan üyenin kendisini savunma hakkına helal getirmez. Üyeler kendi toprak bütünlüğünü ya da güvenliğini savunurken bu amaçla aldığı kararları BM Güvenlik Konseyine bildirir ve barışın yeniden tesisi için Konsey gerekli gördüğü ölçüde çalışmalar yapar”.¹⁰³ Anlaşmada devletlerin güçlerini sınırlandırma durumları açıklanmıştır ancak iki istisnaya değinilmiştir. İlki ülkesine karşı gerçekleştirilecek silahlı bir saldırı, ikincisi BM konseyinin uluslararası barışı korumaya yönelik önlemler. “Ön görücü, önleyici” önlemler bu maddeler ile sınırlandırılmıştır. Birleşmiş Milletler şartında yer alan ve silahlı saldırıya karşı meşru müdafaayı öngören 51. maddeye atıfta bulunulmuştur ama uluslararası hukuk çalışmaları göre önleyici eylem, 51. maddenin öngördüğü, tehdidin açık ve yakın olduğu, aynı zamanda müzakere şansı ya da imkânı olmayan, klasik anlamdaki meşru müdafaanın çok ötesine geçmiştir.¹⁰⁴

11 Eylül saldırıları sonrasında ABD'nin önleyici eylem planını ilk uyguladığı

¹⁰¹ Kandemir, a.g.e., 138

¹⁰² Ahmet Buğra Aydın, “ Uluslararası Hukukta Önleyici ve Öngörücü Meşru Müdafa Hakkı”, Genç Hukukçular Hukuk Okumaları Grubu, <http://muharrembalci.com/hukukdunyasi/makaleler/birikimlerIV/146.pdf> s.52, (Erişim Tarihi: 16.04.2017)

¹⁰³ Kandemir, a.g.e., 137

¹⁰⁴ Fatma Akkan Güngör ve Alper Ortadoğu”, *Akademik Ortadoğu Dergisi*, 2010, Cilt:4, 31-102, s.93

bölge Irak'tır. Saddam'ın nükleer silahları ülkesinde barındırması ve bir tehdit unsuru olarak görülmesi ABD'nin Irak'ı işgaline yasal zemini hazırlamıştır. Bush yönetimi döneminde El-Kaide eylemlerinin finansmanı olarak Irak'ı ilan etmek, teröristlere yardım etmek gibi suçların üzerine nükleer silah tehdidi söylemleri en önemli argüman olmuştur. Afganistan'ın teröristleri cezalandırmak amacıyla başlanan operasyon kitle imha silahı ürettiği gerekçesiyle Irak işgaline dönüşmüştür. Bu durum da doğal olarak ABD'nin etki alanını coğrafi ve siyasi olarak genişletmesini sağlamıştır.¹⁰⁵

Bush'un ikinci başkanlık döneminde en önemli söylemi terörizmle mücadeledir. Uluslararası terörizmle mücadele edileceği, halkına birlik çağrısı, geçmiş 4 yılda büyük başarılar elde edildiği ve sürecin durmadan devam edeceğine değinmektedir. Demokrasi ve özgürlüğün dünyaya yayılması için çalışmaların sürdürüleceğini de eklemektedir.¹⁰⁶

¹⁰⁵ Selim Kanat, " Terörizmin Dünü, Bugünü ve Yarını: Siyasal Gerçekçi Bir Değerlendirme", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 19, 2014, 195-210, s. 207-208

¹⁰⁶ Deutsche Welle Resmi İnternet Sayfası, "İkinci Terörle Mücadele Dönemi", <http://www.dw.com/tr/ikinci-ter%C3%B6rle-m%C3%BCcadele-d%C3%B6nemi/a-2525801>, (Erişim Tarihi: 22.04.2017)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ABD'NİN TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKALARI VE GÜVENLİK STRATEJİLERİ

4. AB İLE ABD'NİN TERÖRLE MÜCADELE POLİTİKASININ KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ

4.1. 11 Eylül Öncesi AB ve ABD'nin Terörle Mücadele Politikası: Ortaklıklar, Ayrılıklar

Terörün küresel hale dönüşmesi ve bölgesel terörden tüm devletleri tehdit altına alabilecek bir düzeye erişmesi neticesinde ABD ve AB gibi iki büyük güç ulus üstü örgütler aracılığı ile iş birliğine dayalı politikalar üretmiştir. Soğuk Savaş döneminde terörle mücadele ve güvenliğin sağlanması için Avrupa devletleri ve ABD arasında NATO imzalanmıştır. NATO'nun içeriğindeki maddelerde iş birliğine atf yapılmıştır. Devletlerin imzalamış olduğu anlaşma neticesinde özellikle 5. Maddede herhangi bir devlete karşı yapılmış olan saldırıya top yekün cevap verileceği, tehdidi caydırmakta ve yalnız bırakmakta oldukça önemli bir etkidir. Devletlerin iş birliği içerisinde olması, sınır sistemlerini güvenli hale getirmesi, ittifaklı politikalar üretmesi, özellikle tehdit altında olan AB ve ABD için önem taşımaktadır.

Güvenliğin sağlanması ve terörle mücadele politikası kapsamında yaptıkları çalışmalarda ortak bir dilin geliştirilmesi, terörün yayılma alanı bulamamasını sağlamaktadır. Terör destekçilerinin cezalandırılması hususunda AB ve ABD'nin istihbarat teşkilatlarının ortak çalışması, polis birimlerinin güvenlik mevzuatına uygun olarak birbirine veri aktarması, denetleme ve uluslararası dolaşımda serbestliğin sınırlandırılması konuları terörle mücadelede devletler tarafından önleme amaçlı yaptırımlar uygulanmıştır. Bu yaptırımların karşılıklı yapılması ve terörün önlenmesi için ortak mücadele iki büyük güç ve toprakları dışında da politika alanları bulan devletler açısından önemlidir.

İki kutuplu sistemin* oluşturulmasıyla birlikte Avrupalı devletler ve ABD arasında görüşmeler başlamıştır. Özellikle Avrupa topraklarında ideolojik ayrılıkların ortaya çıkması ve kendine yayılma alanları yaratması Avrupa'nın en büyük tehdidi haline gelmiştir. Sovyet tehdidi terör sayılabilecek manevralar yaparak devleti etkisi altına almıştır. Diğer taraftan ABD'de Avrupa topraklarında Sovyet etkisine girmemiş olan devletleri bir çatı altında toplayarak liberal ekonominin yayılması için çabalamıştır. 1945 yılında Paris Barış Anlaşmasında başlayan ikiye bölünmüşlük

söylemleri 1947 yılına gelindiğinde görülmektedir.¹⁰⁷ Yalta Konferansında SSCB'nin yayılcı politikasını sınırlandırmak isteyen ABD başkanı Roosevelt çıkarları konusunda ödünlerde bulunmuş ve SSCB'nin savaşı en azından Avrupa topraklarında bitirmesi için imtiyaz sağlamıştır. Ancak SSCB bu fırsatı iyi kullanmış ve komünist rejimlerin imtiyaz ortamında daha fazla yayılmasını sağlamıştır. Romanya, Macaristan, Çekoslovakya, Polonya ve Doğu Almanya SSCB'nin Avrupa uzantısı haline gelmiştir. Bu durumu ABD ve AB endişe içerisinde izlemek dışında siyasal adımların atılması ve SSCB'nin yayılcılığını engellemek adına girişimlerde bulunmuştur. SSCB'nin Kominform'u oluşturması karşısında Batı Avrupa devletleri kendi aralarında iş birliği yapma çalışmalarına başlamıştır. 1947 yılında imzalanan Dunkirk Anlaşması bir dönemin başlangıcı olmuştur. İngiltere ve Fransa arasında bir savunma anlaşması olarak 1948'de imzalanacak olan Brüksel anlaşması, 1949'daki Kuzey Atlantik Anlaşması ve 1952'de oluşacak olan Batı Avrupa Birliği'nin¹⁰⁸ kuruluşunu başlatma niteliğine sahiptir.

1948 yılında Hollanda, Belçika, Fransa, İngiltere ve Lüksemburg arasında imzalanan Brüksel Anlaşması ile Batı Avrupa Birliği (BAB) kurulması süreci başlamıştır. Amaç Avrupa'daki Sovyet gücünü kırmak ve yayılcılığın karşı koymak üzere ilk savunma örgütünü kurmaktır. Dönemin ABD başkanı Truman tarafından da destek görmüştür. Çünkü Avrupa ABD'nin çıkarlarını gözetilen bir unsurdur ve dış politikasını bu yönde şekillendirmesi ABD'nin bölgesel çıkarlarına hizmet etmektedir.

Sovyetler Birliğinin İkinci Dünya savaşıdan sonra komünizmi yayma politikasına karşın ABD iki kutuplu düzende liberal ekonominin yayılması için politika üretmiştir. Ancak bu politikaların ABD aracılığı ile uzantısal olarak okyanusa uzak bölgelerde yayılması tek başına ABD'nin üstlenebileceği düzeyde değildir. Bu bağlamda ABD kendisine partner arayışına girmiştir ve bu partner Avrupa Devletleri olmuştur.

Ekonomi sisteminde ortaklıklar, liberalizmin yayılması, yayılcılık gibi konularda pek çok ortak zeminde buluşmuştur. Avrupa ve ABD, SSCB'nin yayılma aracı ve güvenlik birliği olan Varşova Paktına karşılık bir NATO' nun kurulması

* Sıkı iki kutuplu sistem: Bu modele göre iki büyük devlet, öteki devletleri yönetmektedir. Ayrıca bu sistemde uluslararası örgütlerin hiçbir gücü olmadığı gibi, tarafsız hiçbir devlet de yoktur.

¹⁰⁷ Tangör, a.g.e., s.23

¹⁰⁸ Desmond Dinan, *Avrupa Birliği Ansiklopedisi*, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2005, s.356

gerekliliğini hissetmektedir. NATO' nun kurulmasıyla birlikte üye ülkeler artık sadece ekonomik bir iş birliği değil, siyasal ve askeri bir ortaklığın başladığı bilincinde, uyum ve ortaklık bağlamında politika alanları geliştirmeyi hedeflemişlerdir.

SSCB dünyaya yayılırken Avrupa, kendisiyle birlikte mücadele edecek ve kendi çıkarlarını koruyabileceği bir ortaklıkta yer almayı tercih etmiştir. ABD'nin hegemonyasını kabul etmeyerek, partnerlik ilişkisinin kurulması ve 'eşitler' arasında iş birliği fikri benimsenmiştir.

NATO'nun SSCB yayılmacılığına karşı kurulması dışında iki amacı daha vardır. Kuzey Amerika varlığı yoluyla Avrupa'da milliyetçi militarizmin canlanmasını yasaklamak ve Avrupa'daki siyasi bütünlüşmeyi teşvik etmek. SSCB bölgesel olarak yakın olduğu Avrupa için büyük bir tehdit unsuru oluşturmuştur. İkinci Dünya Savaşı sonrasında, Avrupalı devletler büyük zarar görmüştür. Çatışmalarda yaklaşık 36.5 milyon Avrupalı ölmüştür. Bunlardan 19 milyonu sivildir. Mülteci kamplarıyla sivillerin yaşamı ve günlük hayatı sınırlandırılmıştır. Bazı bölgelerde, bebek ölümleri artmıştır. Milyonlarca çocuk yetim kalmıştır. Sadece Almanya'nın Hamburg şehrinde yarım milyon insan evsiz kalmıştır.¹⁰⁹

Sovyet rejimi Avrupa üzerinde dengeleri etkileyecek unsurları desteklemiştir. Örneğin demokratik yönetimi benimsemiş devletlerde komünizmin yayılması adına seçilmişlerin hakları lağvedilerek hükümetleri devirmiştir. Almanya'nın siyasal olarak ikiye ayrılmasına sebep olmuştur ve Berlin'i ikiye bölmüştür. Tüm bu olaylar yaşanırken Avrupa topraklarında ekonominin düşüşü, istikrarın azalması sonucu kontrolsüz siyasal bir süreç başlamıştır.

Batı Avrupa devletlerinin tek başına Sovyetlerle mücadele edemeyeceğinin ortaya çıkması ile hem Avrupa hem de ABD kendine ticari ve sosyal alanda iş birliği yapmak için ortak olmuşlardır. 4 Nisan 1949 yılında Washington'da Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (North Atlantic Treaty Organization) kurulmuştur. Devletlerin hür iradesi ile katılımı koşulu ile ortaya çıkan örgüt Avrupa ve ABD arasında iş birliği olarak süreçte çalışmalar yapmıştır. Belçika, İngiltere, Danimarka, Fransa, Hollanda, İtalya, İzlanda, Kanada, Lüksemburg, Norveç ve Portekiz ilk imzacı devletlerdir. ABD'nin müttefik arayışı ve SSCB'nin yayılma alanı bulması endişesiyle Avrupa ile iş birliği kurulmuştur. Bu dönemde ABD'nin Marshall planı diğer adıyla Avrupa Kurtarma

¹⁰⁹ NATO Resmi İnternet Sayfası, "NATO'nun Kısa Tarihi"
http://nato.int/cps/en/natohq/declassified_139339.html (Erişim Tarihi:27.04.2017)

Planı hayata geçmiştir. Avrupa'ya ekonomik yardımların yapılması ve istikrarın yeniden sağlanmasını hedefleyen bu yardım Avrupa'nın toparlanma sürecini hızlandırmıştır. Ancak, Avrupalı devletler ticari anlaşmalardan çok güvenliğin sağlanması için çalışmalar yapmak istemiştir. SSCB sadece siyasi bir tehdit değildir. Ya da komünizmin yayılma alanı bulması sadece ekonomiyi sekteye uğratacak bir girişim değildir. Askeri boyutlarının da ön görülmesi ve Varşova Paktı gibi güçlü bir bloğa karşı ikinci bir bloğun kurulması hayati önem taşımaktadır.

1950'li yıllarda Pleven Planı ve Avrupa Savunma Topluluğu fikri ortaya çıkmıştır. 25 Temmuz 1950 yılında Kore Savaşının başlamasıyla Avrupa ve ABD arasında Almanya'nın silahlandırılması hususunda fikir ayrılıkları ortaya çıkmıştır. İkinci Dünya savaşı boyunca Avrupa'da Almanya'nın silahlandırılması ve ABD isteği doğrultusunda NATO'ya dâhil edilmesi konusu bu dönemde tartışılmıştır. Avrupa devletleri bu silahlanmanın Avrupa topraklarında yeni bir tehdit oluşturacağı endişesiyle ulus üstü olarak adlandırılabilir bir Avrupa Savunma Topluluğu kurarak Almanya'nın silahlanmasını en azından sınırlandırmak amacıyla görüşmeler yapmaya başlamıştır. AST'nin dile getirilmesinin başlıca üç nedeni vardır:

-Batı Avrupa devletleri arasında askeri bütünleşme yaşayarak barış ortamının tayini Süren SSCB tehdidine karşı ortak bir Batı Avrupa kimliği kurabilmek,

-SSCB- ABD arasına Batı Avrupa'nın üçüncü bir güç olarak kurmak ve iki kutuplu sistemin çökmesi sonucunda Batı Avrupa'nın güç unsuru olarak kendini sürdürebilmesi.¹¹⁰

AST'nin oluşturulması durumunda ABD ve Kanada ortaklı bir "Avrupa Ordusu" fikri ortaya atılmıştır. Pleven planının şartları gereğince tek bir komutan Avrupa'daki NATO ülkelerinin çeşitli ulusal kuvvetlerini, ayrıca Almanya'yı da 100.000 kişilik bir ordu ile yönetebilecektir.¹¹¹ Fransız Jean Monnet tarafından ortaya atılan bu fikir dönemin Fransız başbakanı Pleven tarafından ilan edildiği için Avrupa ordusu planı Pleven planı olarak anılmaktadır. Avrupa'nın, Almanya'nın ABD isteğine göre silahlanmasını önlemenin tek yolu Almanya'nın Avrupalı devletler tarafından denetlenmesi gerekliliği fikri öne sürülmüştür. ABD savunma topluluğunun kurulmasının SSCB'ye karşı kendi güvenliğini sağlamak adına desteklemiştir. Savunma topluluğu kurulması kararlaştırılmış ve Almanya, İtalya gibi tehdit

¹¹⁰ NATO, a.g.e., http://nato.int/cps/en/natohq/declassified_139339.html (Erişim Tarihi:27.04.2017)

¹¹¹ Reymond P. Ojserkis, "**Beginnings Of The Cold War Arms Race**", PRAEGER Yayınevi, Westport, 2003, s.112

unsurlarının da plana katıldığı bildirilmiştir. Ancak AST hayata geçirilememiştir. Fransa'nın Almanya'ya olan güvensizliği ve tekrar silahlanma endişesi egemenliğin ve iç politikanın bir üst mekanizmaya devri konusunda sorun yaratmıştır. ABD'nin de Almanya'nın silahlandırılması hususundaki ısrarı sonucunda Fransa'da yapılan seçimler sonucu hükümetin kararında ısrarcı olmasıyla hayata geçirilememiştir.

Batı Avrupa Birliği 1948 yılında imzalanan Brüksel Anlaşmasının revize edilmiş haliyle 1954 yılında ABD'nin silahlandırması, Almanya ve İtalya'nın da eklenmesiyle yeni bir forma kavuşmuştur.

Avrupa Güvenlik Kompleksi* Soğuk Savaş öncesinde 1945'li yıllara kadar dostluk ve düşmanlık paradoksu içerisinde gücün dengelenmesinin hedefte olduğu, sıkı ilişkilerin kurulduğu bir dönem olarak yorumlanmaktadır. AGİT'in bu dönemde kuruluşu güvenlik kompleksinin oluşmasını sağlamıştır. Soğuk Savaş dönemindeki iki blok arasındaki sorunların diplomasi aracılığı ile çözüme ulaştırılmasını ön görmektedir. Müzakere formu ve konferanslar diplomasisidir.¹¹² Finlandiya'nın çağrısı üzerine müzakerenin başlatılması için çağırıda bulunulmuştur. Helsinki'de 1 Ağustos 1975'de 35 devlet tarafından imzalanarak Helsinki Senedi adını almıştır. Güvenlik, silahsızlanma ve insan hakları gibi konularda 'Bağlayıcı olmayan anlaşma' olarak imzalanması dönemin her ne kadar kesin çizgilerini belirleyememiş olsa da özellikle Batı bloğu tarafından desteklenmiştir. Kendi içerisindeki süreci düzenleyen bir anayasa taslağı şeklinde Hristiyan dünyasının da dikkatini çekecek ve kültürel bağlarıyla alakalı bir başlık şeklinde yayınlanmıştır. On Emir şeklinde adlandırılan anayasanın maddeleri şöyle sıralanmaktadır;

- Devletlerin egemen eşitliği sağlanmalıdır.
- Kuvvet kullanma ya da tehdidinden devletler kaçınılmalıdır.
- Sınırların dokunulmazlığı konusu dikkate alınmalıdır.
- Devletlerin birbirinin toprak bütünlüklerine saygı duyulmalı ve zarar verilmemelidir.
- Anlaşmazlıkların barışçıl yollarla çözülmesi hususunda adımlar atılmalıdır.

¹¹² Bilal Karabulut, " Helsinki'den Astana'ya Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü (AGİT): AGİT'in Geleceği Üzerine Bir Değerlendirme", *Akademik Bakış Dergisi*, 2011, Cilt:4, 69-93, s.72

* Buzan güvenlik kompleksinin tanımını şu şekilde yapmıştır: Temel güvenlik algılamaları ve çıkarları iç içe girmiş olan ve bu nedenle ulusal güvenlik sorunlarının tek tek incelenmesinin yeterince anlamlı olmayacağı devletler topluluğudur.

- İçişlerine müdahaleye engel olunmalı, devletler bu konuda kendi politika alanlarını geliştirmelidir.
- İnsan hakları ve temel özgürlüklere saygı duyulmalı ve müdahale edilmemelidir.
- Halkların self-determinasyon (Kendi kaderini tayin hakkı) haklarının tanınmasına olanak sağlanmalıdır.
- Devletlerarasında işbirliği sağlanmalıdır.
- Uluslararası hukuktan kaynaklanan yükümlülüklerin ve sorumlulukların yerine getirilmesine önem verilmelidir.

Avrupa'nın değerlerinden vazgeçmeden tercihini batı bloğu tarafından yapması, güvenliğin geliştirilmesi ve bölgesel yayılmasını hızlandırmasını beraberinde getirmiştir. Bu dönemde yine AGİT'in en önemli misyonu Varşova-NATO-Bağlantısızlar arasında bir diyalog ve siyasi ilişkileri oluşturulmuştur.

Avrupa'nın Soğuk Savaş döneminde Varşova- NATO arasında üçüncü bir siyasal mekanizmanın oluşturulması adına yapmış olduğu çalışmalar başarısız olmuştur. AGİT gibi diyaloga dayalı bir tür müzakere örgütünün kurulması aktör olmasını sağlayamamıştır. Bu nedenle Avrupalı devletler "Avrupa Kimliği" kazanmış bir siyasal aktöre ihtiyaç duymuştur. BAB, ASİ gibi örgütlenmeler aracılığı ile hem güvenliği sağlamak hem de aktör olmak için görüşmeler sürdürmüştür. Soğuk Savaşın sona erdiği dönemlerde Avrupa yeniden bir sıçrama dönemi yaşamıştır. SSCB'nin dağılmasının başladığı süreçte Doğu-Batı arasındaki sorunun AGİT çerçevesinde çözümlenmeye başlamıştır. Doğu bloğunun yıkılması ardından Berlin Duvarı'nın kaldırılması durumu yeniden birleşik bir Avrupa fikrinin canlanmasına sebep olmuştur. 4+2 Anlaşması ile 1993 yılında ABD, İngiltere, Fransa ve SSCB arasında müzakere edilmiş 1993 yılında da Almanya'nın resmen birleşmesi sağlanmıştır.¹¹³ Almanya'nın birleştirilmesi hususunda ABD etkin olmuştur. ABD aktör olarak NATO'nun kuruluş amaçları sırasında belirttiği gibi Avrupa'nın güvenlik açısından korunması fikrini burada hayata geçirmiştir. SSCB'nin kendisini bir değişim sürecine sokması ve Gorbaçov'un revize dönemine girmesi ABD'nin politikasında bir takım değişikliklere sebep olmuştur. Birleşik bir Avrupa fikri ABD'nin güvenliğin sağlanması yönünde ilişkilerin geliştirilmesi açısından oldukça önemlidir. 1950'li yıllarda Almanya'nın silahlandırılması yönündeki isteği Avrupalı devletler tarafından bir tehdit unsuru olarak görülmesi sonrasında Almanya'nın silahlandırılmadan birleşik hale getirilmesi hem

¹¹³ Burak Tangör, a.g.e, s.72

Avrupa ile olan güven ilişkilerini tazelemiş hem de Avrupa'nın endişeden uzak bir şekilde ABD ile partnerliğine devam etmesi sürecini hızlandırmıştır.

AB üye devletleri bu dönemde Maastricht Anlaşması ile birleştirilmiş Avrupa'da güvenliğin çok boyutlu ve kesin çizgiler içerisine girmesini hedeflemektedir. "Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası"nın geliştirilmesi hususu SSCB etkisinden kurtarılması gereken ve yeniden bir araya gelmiş olan devletlerin tehditten uzak bir alana çekilmesini sağlamaktır. 1991'de ortaya çıkan bu süreç Soğuk Savaşın ardından ABD'nin Avrupa topraklarında güvenlik politikalarını sınırlandırmayı hedeflemektedir. Risk durumunun ortadan kaldırılması Avrupa için önemli bir adımdır ve bağımsız politika alanları yaratma düşüncesi söz konusudur.

Ortak Dış Güvenlik Politikası'nın oluşturulması ardından 1990'lar ve sonrasında NATO'nun varlığı ve bölgesel terörle mücadele politikalarını devam ettirmektedir. Varşova Paktının fesih edilmesi Soğuk Savaş sona ermiştir. NATO bölgesel ve küresel olarak Avrupa'nın kendi sınırları içerisinde bir güvenlik ve terörle mücadele sütunu oluşturmasına rağmen bölgeden çalışmalarını sürdürmüştür. 1990 yılında NATO'nun değişen düzende yeni tehditlerin varlığına dair açıklamalar yapması ve Londra zirvesinde bunu göç, kaçakçılık, istikrarsızlık olarak tanımlaması Avrupa'da beklenen ilgiyi görmemiştir. NATO'nun 8. Sekreteri olan Willy Claes 1995 yılında ilk defa "Aşırı dinci terörizm" tanımı yapmıştır. Bu tanımın ardından risk unsurlarının olduğu ifade edilmiş ve halen NATO'nun ne kadar önemli bir aktör olduğuna dikkat çekilmiştir. Ayrıca yabancı düşmanlığı olarak tanımlanabilecek bir tanımlama da yapmaktadır. Claes'in bu tanımı ile bir bölgeyi hedef almadığı şeklinde yorumlanmıştır. Aşırı dinci terörizm tanımı küresel bir tanım olarak tasvir edilmektedir. 1999 yılında düzenlenen Stratejik Konseptte Suudi Arabistan, Kenya ve Tanzanya risk bölgesi olarak belirlenmiştir.

ABD'nin NATO aracılığı ile etki alanını geliştirirken AB devletleri Europol'ü kurmuştur. Europol ilk dönemlerde uyuşturucu ile mücadele konseptine uygun bir tasarı halindedir ancak zamanla terör tehdidin artması ve tehdidin Avrupa sınırlarına ulaşması Europol'ün terörle mücadelede kullanılabilecek önemli bir araç olmasını ortaya çıkarmıştır. Europol'ün¹¹⁴ kurulması ile terörizmle mücadele Europol'ün görev alanına girmiştir. Europol Sözleşmesi 1998'de yürürlüğe girmiş ve Europol 1 Temmuz 1999'da çalışmalara başlamıştır. Bireysel hürriyetler, cinsiyet tercihleri konularında

¹¹⁴ Nikolaos Lavranos, "Europol And The Fight Against Terrorism", *Europen Foreign Affairs Review*, 2003, Cilt 8, 259-275, s.260

ihlaller olmadan¹¹⁵ soruşturma yapabilen ve terörle mücadelede en önemli adım olarak görülen polis teşkilatıdır. İlk olarak Maastricht Antlaşması'nda kurulması kararlaştırılan Europol, 1994 yılında sınırlı olarak uyuşturucu ile Avrupa'nın mücadele organı olarak çalışmıştır.

Teröre karşı savaşta üye devletlere operasyonel ve stratejik analiz sağlayan Europol için terörle mücadele en önemli öncelik olmuştur. Europol'ün terörle mücadele faaliyeti, dini terörizmden kaynaklanan iki Europol analitik çalışma dosyası içinde yer almıştır.¹¹⁶ Amsterdam Antlaşması ile yapılan değişiklik ile Avrupa Birliği Anlaşması'nın 29. maddesinde Europol, adalet, özgürlük ve güvenlik alanında AB vatandaşlarına en yüksek düzeyde koruyabilecek en önemli teşkilat olarak Europol'ün görev alanları 2001 yılında her türlü uluslararası suçları kapsayacak şekilde genişletilmiştir.¹¹⁷

4.2. 11 Eylül Saldırıları Sürecinde AB ile ABD'nin Terörle Mücadele Politikaları

EI-Kaide'nin yapmış olduğu terör saldırıları sonrasında AB ve ABD daha önceden oluşturmuş oldukları terörle mücadele ve güvenlik politikalarında radikal değişikliklere gitmiştir. 11 Eylül 2001'de Amerika Birleşik Devletleri'ndeki terör saldırıları ve ardından Avrupa'daki EI Kaide hücrelerinin ortaya çıkması, AB'nin terörizmle mücadele girişimleri için yeni bir ivme kazanmış ve üye devletler arasındaki polis, adalet ve istihbarat işbirliğini ilerletmiştir.¹¹⁸

11 Eylül 2001 itibarıyla sadece ABD'de değil aynı zaman da AB'nin de terör tehdidi altında olması ve şehirlerde olabilecek kitleleri hedef alan herhangi bir terör saldırısına tedbir olarak ABD ile birlikte müttefik olmak ve güvenlik politikalarını ortak yürütmek ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Veri aktarımı, suçluların yakalanması ve cezalandırılması amacıyla hızlı hareket edebilmek bunun sebeplerinden biridir. 12 Eylül günü Avrupa Birliği Konseyi toplanıp, terörün tüm dünya için küresel bir tehdit olduğunu, birliğin her zamankinden daha fazla iş birliği içerisinde olması gerektiği ve

¹¹⁵ Tony Bunyan, " Trevi, Europol And The European State", <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.175.888&rep=rep1&type=pdf> (Erişim Tarihi: 17.05.2017)

¹¹⁶ Tony Bunyan, a.g.e., <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.175.888&rep=rep1&type=pdf> (Erişim Tarihi: 17.05.2017)

¹¹⁷ House of Lords, "**European Union Committee 29th Report Of Session**" 2007-08, Coordinating the Fight Against Serious and Organised Crime, s.5

¹¹⁸ Mehmet Özcan ve Serkan Yardımcı, "Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele", **E-Akademi İnternet Dergisi**, <http://www.e-akademi.org/makaleler/mozcan-1.htm>, (Erişim Tarihi: 26.03.2017)

terörle mücadelede istikrarlı bir gidişatın olacağı, AB'nin her zamankinden daha fazla terörle mücadelede etkin olacağı belirtilmiştir.

4.2.1. AB Terörle Mücadele Stratejisi

ABD'nin Afganistan müdahalesi başladığında AB desteğini göstermiş ve teröristlerin yok edilmesi hususunda ABD'nin yanında olduğunu açıklamıştır. Ancak bölgesel çatışma içerisinde değil terörle mücadelede kesin bir tavır oluşturulabilmesi ve endişe içerisindeki devletlerin endişesini giderebilmek açısından terörle mücadele ve eylem planları hazırlanmaktadır. Bu alanda yapılan çalışmaların ilki 21 Eylül 2001 yılında hazırlanan Olağanüstü Avrupa Konseyi Toplantısı'nın Sonuç ve Eylem Planı'dır. Eylem planında yöntem ve stratejiler belirtilmektedir. "Avrupa Konseyi, ölümcül terör saldırısına karşı Amerikan halkını tamamen destekliyor. Bu saldırılar, açık, demokratik, hoşgörülü ve çok kültürlü toplumlara karşı yapılmıştır. Her insanın vicdanına karşı bir meydan okumadırlar. Avrupa Birliği ABD ile adalet konusunda iş birliği yapacak ve suçluları, teröristlerin sponsorlarını cezalandırmak için işbirliği yapmaktadır. Güvenlik Konseyi'nin 1368 sayılı Kararı'nı temel alarak, ABD meşrudur. Birliğin Üye Devletleri her biri bu tür eylemleri yapmakla yükümlüdür. Eylemler hedef alınmalı ve devletlere yöneltilmelidir. Desteklemek ya da teröristleri saklama suçtur. Bütün bunlar ile yakın işbirliğini gerektirir."¹¹⁹ ifadelerine yer verilmiştir.

AB'nin olağan üstü konsey kararında Eylem Planı ortaya çıkmıştır. Bu eylem planı maddeler halinde düzenlenmiştir.

- Uluslararası yasal araçların geliştirilmesi,
- Polis ve adli işbirliğinin geliştirilmesi,
- Terörizmin finansmanına son verilmesi,
- Hava güvenliğini güçlendirmek,
- Avrupa Birliği'nin küresel aksiyonunu koordine etmek.¹²⁰tir.

¹¹⁹ Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi İnternet Sayfası, "Conclusions and Plan of Action of the Extraordinary European Council Meeting On 21 September 2001"
<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/Ter%C3%B6rle%20C4%B0lgili%20Uluslararası%C4%B1%20Belgeler/Avrupa%20Konseyi/Conclusions%20And%20Plan%20Of%20Action%20Of%20The%20Extraordinary%20European%20Council%20Meeting%20%2021.09.2001.pdf> (Erişim Tarihi:15.04.2017)

¹²⁰ Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi İnternet Sayfası, a.g.e.,
<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/Ter%C3%B6rle%20C4%B0lgili%20Uluslararası%C4%B1%20Belgeler/Avrupa%20Konseyi/Conclusions%20And%20Plan%20Of%20Action%20Of%20The%20Extraordinary%20European%20Council%20Meeting%20%2021.09.2001.pdf> (Erişim Tarihi:15.04.2017)

AB konseyinin kararları terörizmle mücadelede ABD ile iş birliğine dayalı ve terörü besleyen devletlerin desteklerini çekmeleri üzerine temellendirilmiştir. Güvenliğin artırılması ve yatay olarak genişletilmesi, uluslararası birey dolaşım hakkının denetlenebilir bir mekanizmayla kontrol altında olması vurgulanmıştır.

2003 yılında Güvenlik Stratejisi ortaya çıkmıştır. AB'nin terör saldırıları sonrasında yürüteceği politikalar ve yöntemler bu belge aracılığı ile programlanmaktadır. "Güvenlik Stratejisi" adındaki bu belgelerde terörle mücadele yöntemleri, teröristlere müdahale, teröristlerin yargılanması gibi temel konuları içermektedir.

AB'nin 11 Eylül sonrasında 2003 yılında yayınlamış olduğu "Daha İyi Bir Dünya'da Güvenli Bir Avrupa: Avrupa Güvenlik Stratejisi"nde terörle mücadele hususunda alınacak tedbirleri şu şekilde sıralamıştır;

- Terör örgütlerinin kitle imha silahlarına erişimini engellemek
- Soğuk Savaş dönemindeki gibi askeri müdahaleler dışında istihbarat, polis, yargı gibi birimler aracılığı ile terörle pek çok alanda mücadele etmek
- Bölgesel ve uluslararası iş birliğini arttırmak
- Uluslararası Ceza Mahkemesinin etki alanının genişletilmesi
- Devletlerin terör örgütlerini beslemesinin önüne geçmek için devletlerin içerisindeki demokrasinin beslenmesi ve politik, siyasi reformları desteklenmesi.

Metnin içeriğindeki "Avrupa İçin Yönelimler" bölümünde ABD ve NATO ile iş birliği halinde oldukları belirtmiştir. AB ile NATO arasındaki stratejik ortaklığın güçlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. 2008 yılının Aralık ayındaki Zirve'nin Sonuç Bildirgesi'nde strateji hedefleri revize edilmiştir. Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikasına yeni bir ivme kazandırılması gerektiği; bu kapsamda, bu politikanın, BM Şartı'ndaki ilkelere uygun olarak, NATO ile tamamlayıcılık çerçevesinde, AB ile NATO arasındaki stratejik ortaklığa dair uzlaşmanın sürdürülebilirliği de ayrıca belirtilmiştir.¹²¹

2008 yılında 2003 yılında hazırlanmış olan Güvenlik Stratejisini gözden geçiren AB zaman içerisinde revizyona uğramıştır. 2008-2009 yıllarında baş gösteren küresel kriz dolayısıyla AB, ABD'nin terörle mücadelede bir kanadını oluştururken bir

¹²¹ T.C Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Resmi İnternet Sayfası, "Avrupa Birliği Güvenlik Stratejisi", http://www.mgk.gov.tr/calismalar/calismalar/002_ab_guvenlik_stratejisi.pdf, (Erişim Tarihi:19.04.2017)

yandan da kendi güvenlik alanını da kurmaya yönelmiştir. AB-ABD-NATO üçgeninde şekillenen uluslararası güvenlik politikalarında bir adım öne çıkarak kendi iç dinamiklerini harekete geçirmek istemiştir. 2011 yılında Arap dünyasında ortaya çıkan değişimde ABD'nin gücü kendi ekseninde toplama durumunu ekarte ederek kendisini de etki mekanizmasına dahil etmek istemektedir. Bölgesel çıkarlar ve enerji güvenliğinin sağlanması için AB içerisinde yapılan Güvenlik görüşmelerinde "Yeni Sorumluluklar"¹²² söylemine yer verilmiştir.

Münih'te konuşan Avrupa Birliği Dış İşleri ve Güvenlik Politikaları Yüksek Temsilcisi Mogherini, "AB'nin temel dış politik hedefi, güncel küresel kaostan, yeni, barışçıl bir dünya düzenine geçiştir"¹²³ ifadesini kullanmıştır.

4.2.2. ABD Terörle Mücadele Stratejisi

Başkan Bush, 1 Haziran 2002'de Birleşik Devletler Askeri Akademisi'nde yaptığı bir konuşmada terörle mücadele ve ulusal güvenlik stratejisinde değişikliğe gidileceğini "Terör savaşılarak kazanılacak bir alan değildir. Savaş sırasında amaç düşmanı bölgesine götürmek ve kurduğu hedefleri yanıltmaktır. Tehditleri ortaya saçılmadan önce bertaraf etmek amaçtır. Yaşadığımız çağda güvenliği sağlamak ve terörle mücadele etmek için tek çıkar yol eylemden geçmektedir." ifadelerini kullanmıştır. "Tüm uluslar bir karar almalıdır. Ya bizimle müttefik olacaksınız ya da teröristlerin tarafında olacaksınız. ABD bu dönemden sonra resmen terörden yana olanlarla mücadele edecek ve o rejimleri düşman olarak kabul edecektir." İfadesiyle de uluslararası ittifaka çağrıda bulunarak, ABD'nin aleyhine teröristleri destekleyenlerin de cezalandırılacağını belirtmektedir.¹⁴⁹ Bush Doktrini olarak da bilinen bu konuşma, Eylül 2002'de kamuoyuna açıklanan "ABD Ulusal Güvenlik Stratejisi" ile uyumludur. Strateji Bush'un söylemleri ekseninde oluşturulmuştur.

ABD güvenli stratejisi terörün değerlendirilmesi adına 5 temel kavram üzerinden değerlendirme yapmıştır:

- Teröristlerin kim olduğunu, uyruğunun kısa zamanda belirlemek,
- Hükümet adına çalışan Amerikan vatandaşlarının terör saldırısında bir bir olarak direkt hedef haline getirilmesi,

¹²² Murat Çakır, " AB Emperyalizminin "Yeni Güvenlik Stratejisi" ", *Politika Gazetesi*, 2 Temmuz 2015, <http://politikagazetesi.org/?q=content/ab-emperyalizminin-%E2%80%9Cyeni-g%C3%BCvenlik-stratejisi%E2%80%9D> (Erişim Tarihi: 12.04.2017)

¹²³ Murat Çakır, a.g.e., <http://politikagazetesi.org/?q=content/ab-emperyalizminin-%E2%80%9Cyeni-g%C3%BCvenlik-stratejisi%E2%80%9D> (Erişim Tarihi: 12.04.2017)

- Meydana gelen hadiselerin fait accompli¹⁵¹ niteliği göstermesi;
- Kullanılan ABD'yi karalayan ve nefret içerikli anti-Amerikancı sloganlar;
- Teröristin politik ve askerî yollardan zarara uğratıla bilirlilik ihtimalinin derecesi¹²⁴

ABD'nin Afganistan müdahalesi ve ardından gelen Irak operasyonları savaşın geniş bir alana yayılmasını sağlamış ve askeri harcamaların müttefik güçlerle ortak bir ekonomi üzerinden sürdürülmesi beklenmektedir. Ancak İngiliz Hükümeti hariç diğer AB üyesi ülkeler Bush Doktrinine sıcak bakmamıştır. 2003 yılının Haziran ayında Avrupa Birliği Müşterek Dış Politika ve Güvenlik Politikasından sorumlu AB Yüksek Temsilcisi Javier Solana'nın "AB'nin oluşturmuş olduğu güvenlik stratejisinin kriz ortaya çıkmadan harekete geçmeye hazır olunması" cümlesi AB'nin güvenlik stratejisini ABD ile ortak bir şekilde yürütmekte hem fikir olmuştur.¹²⁵

ABD sert bir müdahale tarzını benimseyerek operasyonların başlamasının ardından Irak müdahalesini başlatarak terörle mücadelede yeni bir dönemin başlamasını sağlamıştır. ABD'nin müdahalelerini sürdürürken yürüttüğü yöntemler Avrupa toplumları için insan hakları ihlallerinin olduğu bir süreci beraberinde getirmiştir.

2006 yılına gelindiğinde ABD'de Bush'un ikinci başkanlık dönemi başlamıştır ve yeni bir Ulusal Güvenlik Stratejisi yayınlanmıştır. Bu strateji belgesinin girişinde "Amerika Savaşadır"¹²⁶ ifadesine yer verilmiştir.

Başkan Bush aşırı dinci terör tanımını burada yapmamış olsa da hedefte ABD'nin olması ve geçmişten günümüze dek süre gelen tüm tehditlere ABD'nin boyun eğmediği ve terörle mücadelede artışın sürekli göz önünde olduğua atıfta bulunmuştur. Bush yönetiminin hazırlamış olduğu strateji belgesinde tıpkı 2002 yılında olduğu gibi tehditlerle mücadele ve terörizmin sonunu getirmek için politika alanlarının sürdürüleceğine dair ifadeler yer verilmiştir.

2002'de müttefikler ile iş birliği için NATO, BM gibi ulus üstü örgütler dile getirilmiştir ve bu örgütlerle birlikte terörle mücadele alanında partner olarak çalışılacağı ifade edilmiştir. 2006 yılındaki 46 sayfalık ulusal güvenlik stratejisinde ise

¹²⁴ Ömer Göksel İşyar, "Günümüzde Uluslararası Güvenlik Stratejileri: Kavramsal Çerçeve ve Uygulama", *Akademik Bakış Dergisi*, 2008, Cilt:2, 1-42, s.21

¹²⁵ İşyar, a.g.e., s.21

¹²⁶ Kandemir, a.g.e., s.138

müttefiklerle iş birliğinin yapılacağı dile getirilmiştir. Ancak müttefiklerin isimleri söylenmemiştir. 2006 yılına gelindiğinde 2002'deki stratejiden çok uzaklaşmamıştır. Ancak ABD'nin sadece silahlı bir güç olmadığı, özgürlük, adalet ve insan hakları gibi konularda da dünya için bir öncü olduğu ifadelerine yer verilmiştir. Bush'un ayrıca terörle mücadelede özellikle Irak işgalinden çekilmek için güvenli bir alan yaratması gerekliliğini ifade etmiştir.

2010 yılına gelindiğinde ABD için bir değişim başlamıştır. Barack Obama'nın başkan olması ve demokrat kimliği ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejisini de şekillendirmiştir. Bush'un 2006 yılındaki Beyaz Saray imzalı belgesindeki "Amerika Savaşadır" geride bırakılmıştır. Obama'nın Ulusal Güvenlik Stratejisinde " "Irak'taki savaşı bitirirken bile, El-Kaide ve onun iş birlikçilerini yenmek için yaptığımız anlaşmaların bir parçası olarak askerlerimizin ve savunma gücümüzün Afganistan'daki merkezimizin yenilenmesi hatırlatılmaktadır. Bizim gibi geniş ve çok uluslu bir yapının haklı olarak güvenliğimize olabilecek bir tehlikeye karşı tereddütsüz hareket edeceğiz." ifadesine yer verilmiştir. Iraktaki savaşın bittiğinin bilgisi aktarılırken bir yandan da Afganistan müdahalesi ve El-Kaideye değinmesi, terörün tamamen ortadan kalkmadığını ancak haklı çaba ile müttefiklerin yardımı ile terör tehdidinin ortadan kaldırılacağını ifade etmektedir.

Aynı zamanda Obama'nın müttefikleri modernize etmesi tanımı dikkat çekmektedir. Müttefiklerin değişmeyeceği ancak yeni ittifakların kurulması için uygun zemin hazırlanırken aynı zamanda eski ortakların da revize edileceği ifadesine yer verilmiştir. Yeni dönemde ABD Bush yönetimindeki gibi tek taraflı bir güç odağı olmaktan ziyade çok taraflılığa geçerek, partnerlerinin de güç dengesinde bir arada olmasını tercih etmektedir. Obama döneminde terörle mücadelede büyük adımlar atılmıştır. El-Kaide terörünün neredeyse bitirilmesi, Ortadoğu'da ayrılıkçı söylemlerin yerini birleştirici ifadelerin alması ve diyalog ortamının kurulmasını tetikleyen pek çok unsur bulunmaktadır.

4.2.3. 11 Eylül Saldırıları Sonrasında AB ve ABD'nin Terörle Mücadele Politikası: Ortaklıklar ve Ayrılıklar

ABD'nin 2002, AB'nin 2003 yılında hazırlamış oldukları terörle mücadele stratejilerinde ortaklık söylemlerine sıkça rastlanmaktadır. Soğuk Savaş döneminden itibaren iş birliğinin sürdürülebilirliği, ortak çıkarların söz konusu olması durumu ABD ve AB arasında dostluğun gelişmesini sağlamıştır. SSCB sonrasında da terörle mücadelede iş birliği devam etmiştir. Bunun en önemli sebebi AB'nin kurucu ve derinleştirici anlaşmalarının neredeyse tamamlanmış olmasına rağmen askeri olarak

bir gücünün olmamasıdır. NATO şemsiyesi altında gelebilecek herhangi bir saldırı ihtimaline karşı bir arada olmayı tercih etmiştir. NATO içerisinde kendi politika alanını oluşturmaya çalışmaktadır. Küresel bir güç olarak AB'nin de kendi güvenlik ve terörle mücadele politikası üretmesi de göz ardı edilememektedir. Çünkü AB, ABD'nin arkasında ilerleyen bir kurumdan ziyade çıkarların oluşturulması doğrultusunda yan yana ilerleyen bir partner olmayı amaçlamaktadır.

ABD ve AB'nin terörle mücadelede ortak bir tavır geliştirmesi bir tür güvenlik ikilemi ortaya çıkarmıştır. Terör saldırısı sonrası yayılcılık¹²⁷ için yeni bir alan bulan ABD, ulusal güvenliğini sağlanması için güvenliğin en üst düzeye çıkarılması, AB için yeni bir tehdidi de ortaya çıkarmıştır. Çünkü ABD'nin fazla silahlanması yeni bir güvensiz ortama sebebiyet vermiştir ve AB-ABD ortaklığında fazla güçlenmenin bir tür güç dengesi oluşturması yerine yeni bir sorun ortaya çıkarmasına sebep olmuştur. Ancak bu durum 11 Eylül saldırılarının hemen ardından kendisini göstermemiştir. İlerleyen süreçte fazla gücün yayılmasının yaratacağı sorunlar ilk yıllarda tehditten dolayı göz ardı edilmiştir ve birkaç yıl ABD- AB teröre karşı ortak tavır politikaları üretmiştir. Bunun en belirgin dönemi 21 Eylül 2001 tarihli eylem planındaki ABD ile işbirliği ile ilgili önlemlerle sonucunda AB ülkeleri ve ABD kurumları arasında karşılıklı adli yardımlaşmanın özellikle suçluların iadesi açısından iş birliğinin artırılması sağlanmıştır. 21 Ekim 2001 yılında bir araya gelen Ghent Zirvesi'ne terörle mücadele konusu damga vurmuştur. Görüşmeler boyunca ABD'nin Afganistan müdahalesinin meşru olduğu yinelenmiş ve AB'nin terörle mücadelede etkin bir aktör olarak yer alacağı ifade edilmiştir. Ghent zirvesinde biyolojik ve kimyasal, nükleer maddeler konusunda görüşmeler yapılmıştır. Vize güvenliğinin sağlanması konusunda da görüş birliği vardır. Terörle mücadelede engellemekten ziyade en azından Avrupa bölgesinden uzak tutmak bu dönem için atılacak en önemli adımlardan biri olarak görülmüştür. Bu nedenle zirvede vize güvenliği konusunda iş birliği yapılmıştır. Yine kimyasal ürün ve silahların Avrupa topraklarında üretilmesi ve kullanılması tehdidine karşı AB bu yapıların denetlenmesine karar vermiştir. Bunun da bir komisyon aracılığı ile yapılması ön görülmüştür. Kimyasal, biyolojik ve nükleer maddelerin kontrolünün ve yurt dışı çıkışlarda pasaport ve vizelerin güvenliğinin sağlanması amacıyla iş birliği artırılmış ve Ghent Zirvesinde bu konu ele alınmıştır. Ghent Zirvesi ABD'nin yanında Avrupalı devletlerin bir araya gelerek terörle mücadelede atılacak adımların

¹²⁷ Ali Bilgiç, "Güvenlik İkilemi"ni Yeniden Düşünmek Güvenlik Çalışmalarında Yeni Bir Perspektif" *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 2014, Cilt 8, 123-142, s.129

detaylandırıldığı bir görüşmedir¹²⁸ ve terörle mücadelede AB'nin aktif rol oynamasının ilk adımıdır. Devletler ve devletlerin başkanları, Avrupa toprakları içerisinde kimyasal silah, nükleer ve biyolojik silahların, bulaşıcı ve uyuşturucu maddelerin önlenmesi için bir programın düzenlenmesini talep etmiştir. AB'nin terörün yayılma alanı bulmaması için almış olduğu kararlar doğrultusunda Ortadoğu'da kalıcı barışın sağlanması hususunda fikirlerini yinelemiştir. Radikal adımlar olarak alınan bu kararlar doğrultusunda AB ve ABD'nin ortak bir terörle mücadele politikasına adım attığı görülmektedir. Sınır ve sınırlar arasında bir güvenlik protokolünün kurulması terörün küresel bir güç haline gelmesini sekteye uğratmaktadır.

2001 yılında yapılan Adalet ve İç işleri toplantısında ortak bir terör politikasının oluşturulması düşünülmüştür. Ancak yapılan görüşmeler sonucunda terörizme karşı ortak mücadelede izlenecek yöntemler hususunda kesin bir uzlaşmaya varılamamıştır. ABD'nin terörle mücadele konusunda yürüttüğü politikalar kapsamında Belçika ve İskandinav ülkeleri insan hakları ihlallerinin olduğu gerekçesiyle eleştirilerde bulunmuştur. Bu eleştiriler neticesinde insan hakları ve güvenlik kavramları üzerinde konuşulması ve kararın bu yönde verilmesi beklenmiştir. Terör ile uzun yıllar mücadele etmiş olan İngiltere, Fransa ve İspanya kendi iç sorunları olan terör örgütleri ile de bir terörle mücadele politikası oluşturulması beklentisine girmiştir. Bu görüşmede tarihi bir adım olarak terör tanımı yapılmıştır. "Hedefi doğrultusunda bir devlete ve uluslararası kuruma zarar verebilecek ve yöneticileri tarafından bir bireyi ya da ulusu korkutmak veya devlet yetkililerini veya bir ulus üzeri kurumu ya da kuruluşu herhangi bir eylemi gerçekleştirmeye veya herhangi bir eylemi gerçekleştirmekten kaçınmaya zorlamayı hedefleyen bir ülkenin veya uluslararası kuruluşun temel siyasal, anayasal, hukuksal ekonomik veya sosyal yapılarına zarar vermeye ya da ortadan kaldırmaya etmeye yönelik kasti eylemler" terör olarak nitelendirilmiştir.

ABD'nin Afganistan müdahalesi sürerken AB kendi güvenliğini sağlamak için güvenlik alanları oluşturmaya çalışmıştır. ABD'ye müttefik olarak mali yardım ve destekte bulunması yanı sıra iş birliğinin sadece askeri alanda değil aynı zamanda güvenliğin sağlanması alanında da arttırmaya yönelik girişimlerde bulunmuştur. 2005 yılında AB Konsey Çerçeve Kararı yayınlamıştır. Bu kararın 3. Bölümü olan Terörizm başlığı içerisinde Avrupa Konseyi, devam eden savaşla mücadele konusundaki kararlılığını tekrar etmiştir ve terörist tehdidine yapılacak olan müdahaleye Avrupa Birliğinin ilkelerine uygun olarak uluslararası iş birliği ile yapılacağını belirtmiştir.

¹²⁸ Muhammed Tozlu, "Terörizm Bağlamında Hizbullah", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2016, Cilt 8, 39-49, s.43

Demokrasi ve insan haklarına saygıya zarar verilmeden hak ve özgürlüklere saygı gösterilmesi belirtilmiştir. Evrensel saygının teşvik edilmesi gerektiği, değerler, inançlar ve kültürler arası iletişimin geliştirilmesi vurgulanmıştır. Avrupa Konseyi'nin terörizmle mücadelede uzun vadede etkili olabilmesi için öncelikle terörizmin sebeplerinin araştırılması gerektiği belirtilmektedir. AB'nin terörle mücadelede ABD ile ayrıldığı nokta burasıdır. Terörü üreten mekanizmanın araştırılması gerekliliği AB tarafından önemsenen bir konudur. ABD ise 11 Eylül Saldırıları sonrasında terörün gerekçelerinden çok terörü yapanların cezalandırılması hususunda adımlar atmaktadır. Aynı zamanda Afganistan ve akabinde Irak operasyonları sürerken AB daima terör gruplarının cezalandırılmasını ön görmektedir. Siviller ve terörle alakalı olmayan Müslümanların terörist olarak algılanmasının önüne geçmeye çalışmaktadır. Terörizmi üreten mekanizmanın ortadan kaldırılması durumunda terörün küresel tehdit alanından çıkarak bölgesel düzeye indirilmesi, bunun ardından da ülkelerde demokrasinin geliştirilmesi sonucunda terörün ortadan kaldırılacağına dair inançları mevcuttur. ABD tam tersine terörle mücadele yöntemlerinin dünyaca kabul görebilmesi adına terörizmle mücadelede demokrasinin geliştirilmesi üzerine yoğun çalışmalar yapmamıştır. Haziran 2005'de bu konuda uzun vadeli bir eylem planı hazırlayacağını belirtilmiştir. 27. Avrupa Konseyi'nde tespit edilen tedbirlerin uygulanması talep edilmiştir. Terörle mücadeleyle ilgili özgürlük, güvenlik ve adaletin güçlendirilmesi programıdır. Europol ve Eurojust'un güçlendirilmesi, kaybolan kimliklerin ve pasaportların teröristlerin eline geçmemesi adına yapılan çalışmaların hepsi terörle mücadelede önemli bir yer tutmaktadır.

2005-2006 döneminde AB içerisinde terörle mücadelenin eylem planları şekillenirken ABD'de terörle mücadele için yeni bir alan yaratmayı hedeflemiştir. 2002 yılında Bush'un birinci başkanlığı döneminde "Teröre karşı savaş" argümanının radikal gruplar tarafından daha kışkırtıcı olması sebebi ile 2006'da Bush'un ikinci başkanlık döneminde silahlı mücadelenin yanında diplomasi de geliştirilmesi fikri ortaya atılmıştır. Barack Obama döneminde ise bir tür yumuşama evresine geçilmiştir. Ancak ABD'nin tarihten beri oluşturmuş olduğu politikalar bir düşman, bir karşıta karşı tasarlanmıştır.¹²⁹

ABD'nin AB Konseyi gibi bir eylem planı oluşturması 2001 yılından başlamıştır. Ortakların tehdidin merkezinde olmaması ve çok sesli olması durumu AB içerisinde hazırlıkların hemen başlamasını sağlamıştır ancak hızlı bir karar alma

¹²⁹ Murat Toman ve Halil Akman, " Küresel Teröre Karşı Savaş Doktrinin Oluşumu ve Ortadoğu'ya Yansımaları", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2014, Cilt 7, 297-316, s. 300

sürecini engellemiştir.

ABD 11 Eylül 2001 saldırılarının hemen ardından terörle mücadele eylem planlarını dünya basınına sunmuştur. PATRIOT ARC (Vatanseverlik Yasası)¹³⁰ bu konudaki ilk düzenlemedir. 2001 yılında terör eylemlerinin hemen ardından 45 gün içerisinde düzenlenmiştir.¹³¹ Terörle mücadele alanında AB için en önemli sorun olan insan hakları ihlalleri ve özel yaşamın dokunulmazlığını ihlal eden bir yasa olarak değerlendirilmiştir. E-maillerin devlet tarafından erişilebilir olması durumu, bireylerin internet ağları üzerinden takibi oldukça eleştiri almıştır. Devlet yetkililerine bireylerin mesajları, mobil cihaz üzerinden görüşmeleri, bağlandıkları ağlar ve bu ağlara bağlandığı zaman diliminin araştırılması konusunda yetki verilmesi durumu şüpheli olmayanların bile denetlenebileceği bir durumu ortaya çıkarmıştır.

FBI ve CIA'nın yetkilerle donatılması bu dönemde tartışılmıştır. Eski FBI ajanı ve Amerikan Sivil Özgürlükler Birliği üyesi Michael German yetkilerin kötü kullanıldığını ifade etmiştir. "Bazı suçluların bulunması için suçlular hakkında araştırmaların yapılması için çok fazla yetkiye sahip değiller. Hatta sadece şüpheli olduğuna inandıkları kişileri denetlemek açısından dahi oldukça rahatlar. Bu gerçekten büyük bir sorun çünkü istedikleri zaman her istedikleri kişi hakkında en özel bilgileri bile toplayabiliyorlar." İfadesini kullanmıştır.¹³² Bu yasayı Uluslararası Af Örgütü insan haklarına ve özgürlüğe müdahale şeklinde yorumlanmıştır.

PATRIOT yasası ile birlikte hukuki değişim, terör ve terörist tanımını değiştirmiştir. Artık ABD'de " Hükümeti korkuya sevk etme veya zorlama ile devletin işleyişini etkilemek ve bunun bilinçli, planlı olması" maddesi terör fiilini ifade etmektedir. Bu tanımda terör eylemi tanımı çok geniştir. Sınırları belirli olmayan bir tanımdır. Kimin tam olarak terörist olduğu belirsizdir. Yetki mahkemelere verilmiştir.¹³³ ABD'de bu yasanın ortaya çıkması ve yürürlüğe girmesiyle birlikte yönetim hakkında sorgulayan ya da olumsuz görüş ifade edenler 'Vatan Hainliği' ile suçlanmıştır.¹³⁴

¹³⁰ "George W. Bush signs the Patriot Act", *History Channel*, 26 Ekim 2001, <http://www.history.com/this-day-in-history/george-w-bush-signs-the-patriot-act> (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2016)

¹³¹ T.C Adalet Bakanlığı Polis Akademisi, "**ABD'nin Afganistan ve Irak'ta Terörle Mücadele Politikası**", UTSAM Yayınevi, 2010, Ankara, s.10

¹³² "Vatanseverlik Yasası: Özgürlüğe Karşı Bir Tehdit", *EURONEWS*, <http://tr.euronews.com/2014/12/09/vatanseverlik-yasasi-ozgurluge-karsi-bir-tehdit> (Erişim Tarihi:9 Aralık 2016)

¹³³ İbrahim Kaya, "**Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk**", USAK Yayınevi, Ankara, 2005, s.16

¹³⁴ Amerika Bülteni, Patriot Act, <http://amerikabulteni.com/2014/12/11/bir-ulusal-guvenlik-yasa-paketi-patriot-act/> (Erişim Tarihi: 10.12.2016)

21 Ekim 2001'de ABD YILDIZ Yasası (HR 3162) yayınlanmıştır. Terörle mücadele kapsamında iç ve dış eylem alanları belirlenmiştir. ABD'nin geniş ve kapsamlı bir terör tanımına bu yasa ile ulaştığı söylenebilir. SEC.411. bölümün Terörizmle İle İlgili Tanımlar başlığında Gelişmiş Göçmenlik Hükümleri alt başlığında terör tanımına yeni eklemeler yapılmıştır. "Herhangi bir ülkede terörist faaliyeti desteklemek ya da savunmak, bir terör örgütünü desteklemek veya desteklemeye ikna etmek, ABD Dış İşleri Bakanlığının etkisini azaltmaya yönelik çalışmalar yapmak"¹³⁵ terör tanımı olarak belirtilmiştir. Son 5 yıl içerisinde bu belirtilen maddelerden herhangi birini yapanların terör suçundan yargılanacağı ancak suç unsuru taşıyanların eş ve çocuklarının bu durumdan muaf tutulacağı belirtilmiştir.

ABD'de terörle mücadele alanında 2002 yılında İç Güvenlik Bakanlığı'nı oluşturmuş 2003 yılında da faaliyete geçirmiştir. 22 kurumun bir çatı altında çalışması ile oluşturulan bakanlık 180.000 personeli ile ABD'de güvenlik ve istihbarat alanında en önemli kurumlardandır.¹³⁶

ABD'nin resmi sitesinde Vatan Güvenliği Departmanı olarak kendini tanımlayan bakanlık terörle mücadele sorumluluklarını 3 ana bölümde ifade etmektedir. Misyon olarak;

-Teröristlerin saldırılarını önlemek;

-ABD'de kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer materyallerin ve yeteneklerin yetkisiz olarak kullanılmasının, ithal edilmesinin veya taşınmasının önlenmesi

-Kritik altyapı ve temel kaynaklar, temel liderlik ve büyük olayların terörist saldırılara ve diğer tehlikelere karşı savunmasızlığını azaltmak.¹³⁷ Şeklinde ifade edilmiştir.

3 ana başlık içerisinde terörle mücadele misyonları belirtilmektedir. Misyon içerisinde ABD söylemi sıkça dile getirilmiş olsa da uluslararası bir çalışma yöntemi kullanılmaktadır. Uluslararası ortaklıkları incelendiğinde DHS ve AB arasında 2011'de imzalanmış olan ve 2012'de devreye giren anlaşma ile güvenlik ve gizliliğin korunması adına PNR sözleşmesi yapılmıştır. Bu sözleşme ile ekonomik açıdan kritik rotalara

¹³⁵ "ABD YILDIZ Yasası (HR 3162)", EPIC, 24 Ekim 2001, <https://epic.org/privacy/terrorism/hr3162.html>, (Erişim Tarihi: 22.04.2017)

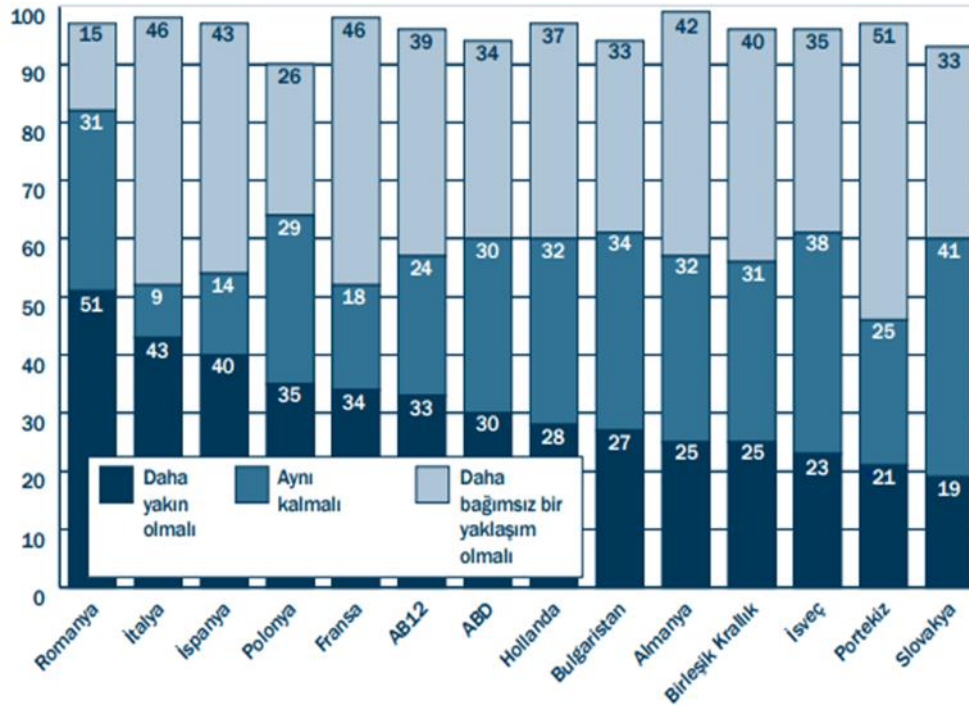
¹³⁶ Cemal Tunçdemir, "Bir Ulusal Güvenlik Yasa Paketi: <http://amerikabulteni.com/2014/12/11/bir-ulusal-guvenlik-yasa-paketi-patriot-act/>, (Erişim Tarihi: 30.04.2017)

¹³⁷ ABD Vatan Güvenliği Departmanı Resmi Sayfası, "Misyon", <https://www.dhs.gov/mission>, (Erişim Tarihi:30.04.2017)

hizmet veren hava yolu şirketleri için bir tür gizlilik koruması ve güvenlik geliştirmesi sağlamıştır.¹³⁸ Yolcu adı kayıtları olarak adlandırılan bu düzenleme ile AB ve ABD arasında seyahat eden yolcuların bilgileri karşılıklı olarak aktarılmaktadır.

Ulusal İstihbarat Direktörlüğü (ODNI) de terörlle mücadelede önemli kurumlardan biridir. ABD'nin istihbarat birimidir. "Terörist tehdidi analiz etme, anlama ve terörizme tepki verme yolunda lideriz."¹³⁹ şeklinde kendilerini tanımlamışlardır. ABD ve çevresindeki devletlerin uluslararası düzeyde istihbaratın sağlanması için bir de alt birimi olarak Ulusal İstihbarat Konseyi kurulmuştur.¹⁴⁰

Tablo 1. Güvenlik ve Diplomatik Konularda ABD-AB Ortaklığının Geleceği

2011-2012 yıllarında yapılan araştırma sonucunda AB üye ülkelerinin çoğunda ABD ile ortaklıkların geleceği hususunda bağımsız bir güvenlik yaklaşımı ortaya çıkmaktadır.

Afganistan müdahalesi AB-ABD ilişkileri açısından önemlidir. Transatlantik

¹³⁸ ABD Vatan Güvenliği Departmanı Resmi Sayfası, a.g.e., <https://www.dhs.gov/mission>, (Erişim Tarihi:30.04.2017)

¹³⁹ ¹⁶⁹ABD Ulusal İstihbarat Resmi İnternet Adresi, "We Lead The Way In Analyzing, Understanding, And Responding To The Terrorist Threat", <https://www.dni.gov/index.php/nctc-home>, (Erişim Tarihi:01.05.2017)

¹⁴⁰ ABD Ulusal İstihbarat Resmi İnternet Adresi, "İş Birliği", <https://www.dni.gov/index.php/how-we-work/collaboration>, (Erişim Tarihi: 01.05.2017)

anlaşmasıyla ticari alanda büyük işler yapan ortaklar güvenlik söz konusu olduğunda bağımsız bir politika yürütmeyi istemektedir. Ticari açıdan karşılıklı bağımlı olan iki grup, güvenlik konusunda ancak her iki tarafı tehdit eden bir unsura karşı ortak mücadele politikasını yürütebilmektedir. NATO'nun yüksek harcamaları AB üye devletlerin ekonomisinde yıpranmaya sebep olmuştur. Yüksek askeri harcamaların NATO birliklerine Afganistan operasyonunda en çok asker gönderen ülkeler Almanya ve Fransa'da halk askerlerin geri dönmesi ve askeri harcamaların düşürülmesi konusunda hemfikirdir.

ABD ve Avrupa güç kullanımı konusunda en derin çatışmayı yaşamaktadır. Farklılıklar değişen uluslararası sistem düzeyinde git gide daha da artmaktadır. 2010'lu yıllar itibariyle değişen savaş kültürü dolayısıyla halk üzerinde de savaşla çözüm elde etme algısı değişmiştir. Adaleti elde etmek için savaşın gerekliliği konusunda yapılan araştırmada ABD halkı %74 AB halkı ise %34 ortaya çıkmıştır. Ancak savaşın bir gerekçesi söz konusu olduğunda %49'luk bir rakam savaşın gerekliliğini ifade etmiştir. Buradan hareketle, AB vatandaşları da soyut durumda barışçıl bir politika izlerken, gerekçeli bir savaş durumunda ABD taraftarı olarak savaş politikasını destekleyebilmektedir.

SONUÇ

Her devlet kendi güvenliğini geliştirmek adına bir dizi önlemler almaktadır ve uluslararası anlaşmalar yapmaktadır. İlk devletlerde de modern zamanlarda da güvenlik önemlidir. Devletin ortaya çıkışından itibaren iktidar, kalıcı bir yöntem bulmaya çalışmıştır ve bunun sonucunda güvenliğin sağlanması adına ordu oluşturmuştur.

SSCB'nin Soğuk Savaş döneminde Avrupa içlerine müdahale etmesi ve yayılmacılığını Avrupa toprakları üzerinde sürdürmesi Avrupalı devletleri tehdit etmiştir. Bu dönemde Almanya'nın ikiye ayrılması, Çekoslovakya'da komünizmin yayılarak hükümetin devrilmeye başlaması ve bu durumun SSCB tarafından desteklenmesi Avrupa'nın ABD ile müttefik olmasını sağlamıştır. ABD'nin iki kutuplu sistemde başat aktör olması bu durumu tetiklemiştir. SSCB'nin en büyük rakibi olan ABD, Kominform'un oluşması ve Varşova Paktının imzalanması ile uluslararası sistemde yalnız kalmamak ve ortak politika üretmek amacıyla müttefik olarak Avrupa devletlerini himayesi altına almıştır. NATO kurulmuş ve NATO'nun etkinlik alanı artırılarak SSCB'nin işgali ve etkisi altında kalan alanlar NATO güçleri aracılığıyla bölgesel temizlik yapmıştır. Avrupalı devletler ve ABD bu dönemde en yakın iki müttefiktir ve ortak politikalar üretmişlerdir. Karşılıklı bağımlılık dönemin koşullarında bu durumu ortaya çıkarmıştır. SSCB'nin yayılcı politika izlediği dönemlerde 1980'lerde Afganistan bölgesinde politika üretmesi ile El-Kaide terör örgütü ortaya çıkmıştır. Dini terörist olarak anılmaktadırlar. İlk başta vatansever olarak ortaya çıkan kitle daha sonra siyasal din ile yoğurulmuş ve kendilerini birer mücahit olarak görmeye başlamıştır. SSCB'nin çekilmesinden sonra ise Körfez Savaşının çıkması ve onun akabinde Birleşik Arap Emirliklerinin Saddam Hüseyin tehdidine karşı ABD'den yardım istemesi mücahitler için kutsal topraklara Hıristiyanların davet edilmesi anlamı taşımaktadır. İdeolojik sürecini 1980'lerde tamamlayan El-Kaide bu durumu Müslümanlara yapılmış bir hakaret olarak kabul etmiş ve Yahudi düşmanlığı kisvesi altında Müslüman olmayan tüm kitlelerin ölmesi gerektiğine dair propagandalar yapmıştır. "Büyük Şeytan" olarak tanımladıkları ABD'nin finans merkezi olan İkiz kulelere saldırı yapmak terör örgütü için önemli bir hamledir. ABD'ye kaçak veya yasal yollarla gelen teröristler 1990'larda ufak çaplı terör eylemleri yapmıştır ancak seslerini dünyaya duyuracak düzeyde bir yankı bulamamıştır. ABD'nin 1990'dan sonra 2000'lere kadar Afganistan'da sürekli CIA ajanları bulundurması, ülke giriş çıkışlarında pasaport güvenliğini arttırması 11 Eylül terör saldırılarını engelleyememiştir. 11 Eylül 2001'de ABD'de El-Kaide terör örgütünden teröristler 4 yolcu uçağı kaçıarak İkiz Kulelere ve Pentagon'a saldırı düzenlemiştir.

11 Eylül saldırıları sonucunda yüzlerce insan hayatını kaybetmiştir. Beyaz Sarayın saldırı sonrasında yaptığı ilk açıklamalarda küresel bir güce yapılan saldırıyı değerlendirmek olmuştur. SSCB döneminde ABD'nin güvencesi altında NATO şemsiyesinde birleşen Avrupalı devletler, anlaşmanın gereği olarak saldırıya top yekûn bir karşılık vermek için hazırlanmıştır. Özellikle İngiltere yapılan saldırılara misilleme yapılması ve güvenliğin artırılarak derinleştirilmesi adına bir dizi değişiklik ön görmüştür. Tüm bu güvenlik çalışmaları AB ve ABD arasındaki dostluk ilişkisini de pekiştirecek düzeyde Trans Atlantik bölgesini tehditlere karşı koruyacak düzeyde yapılmıştır. Ancak ABD'nin bölgesel çıkarlarını göz önünde bulundurması ve siyasi olarak etkisini arttırmayı planlayan AB'nin geri planda kalması ilerleyen süreçlerde sorun olmuştur. Realist bir ABD'ye karşı liberak bir AB uzlaşması yapılmak istenmiştir ancak Afganistan müdahalesinin ilk yılları ve son yılları arasında derin anlaşmazlıklar ortaya çıkmıştır. Kültürel olarak birbirleriyle bağlantılı olan iki grup da küresel aktör olmak istemektedir. ABD'nin hegemonyasından kurtularak bağımsız bir güvenlik isteyen AB kendi güvenlik ve savunma topluluğunu oluşturmaya çalışmıştır ancak söz konusu geniş bir ordu olduğunda ABD'ye ihtiyaç duyulmaktadır. AB, insan hak ve hürriyetleri konusunda keskin çizgileri olan bir topluluktur. Vazgeçilmez kuralları vardır ve demokrasinin yayılmasının sistemdeki sorunları çözmede ilk adım olabileceğine inanmaktadır. Ancak ABD sert güç unsurlarını kullanarak, "Haydut Devlet"leri etkisi altına almaya, sindirmeye çalışmıştır. Yönetim modeli ve politika üretiminin içeriğine bakıldığında bir tür karşıtlığa ihtiyaç duymaktadır ve karşıtlığı gördüğünde sistemin anarşist yapısını düzenlemek üzere "Lider devlet" sıfatına bürünmektedir. Tam da bu dönemde AB, terörle mücadelede sivil yaşamın geliştirilmesi gerekliliğini savunmuştur ve ABD'nin Afganistan müdahalesini desteklememiştir. AB ve ABD'nin Ulusal Güvenlik Stratejilerinde güvenliğin üst düzeye çıkarılması terör tehdidi altında olan devletler için olağan bir durumdur. Ancak ABD'de özel hayatı ihlal eder düzeyde bireyin gizliliğini hiçe sayan maddelerin eklenmesi ve Bush döneminde yine ifade özgürlüğünün sekteye uğratılması AB tarafından ilk eleştiri alan durumlar olmuştur. Ticari ilişkiler sürdürülürken, bazı dönemlerde ise ticari faaliyetler azalmıştır. AB'nin terörle mücadele ve güvenlik konularında daha çok liberal yaklaşımı benimsediği söylenebilir. ABD gibi sert ve askeri müdahaleye dayanan politikalar geliştirmek yerine terörizmin kaynağı olan bölgelerde demokrasinin yayılmasını ve terörle mücadeleyi sekteye uğratan devlet ve devlet başkanlarına askeri müdahale yerine ekonomik ambargo uygulaması uluslararası sistemde yeni bir tarzın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Tam anlamıyla keskin bir savaş yerine ekonomi liderliğini üstlenerek üretimin sağlanması için istikrarın korunması kuralını koyarak iş birliği içinde olduğu devletleri farklı bir yöntem uygulamaktadır. Farklı kuramsal yaklaşımların

benimsenmesi ve terörle mücadelede farklı yöntemlerin kalıcı bir istikrarı sağlayacağı konusunda farklı fikirler ortaya atılsa da AB ve ABD arasında pek çok konuda uzlaşmaya varıldığı ifade edilmektedir. İnterpol ile ABD'nin istihbarat servisleri arasındaki veri aktarımı, ABD-AB ülkeleri arasındaki uçuş kontrolleri terörle mücadelede terörün ülkeye girmesini engelleyecek çözümlerdir. Terörün tamamen bitirilmesi ve kalıcı barışın sağlanması için Obama döneminde başlayan bir yumuşama ve Avrupa değerlerine dönme süreci ile mümkün olmuştur. Afganistan bölgesinde terör tamamen sona ermemiştir. El-Kaide pasif rolde ve şekil değiştirmiş türevleri ile sürmektedir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

BAL İhsan ve ÖZEREN Süleyman, ***Uzak Doğudan Yeni Kıtaya Terörle Mücadele***, USAK Yayınları, Ankara, 2009

BAL İhsan, ***Terörizm: Terör, Terörizm ve Küresel Terörle Mücadelede Ulusal ve Bölgesel Deneyimler***, USAK Yayınevi, Ankara, 2006

BAYAR Halil İbrahim, ***Sosyoloji***, USAK Yayınevi, Ankara, 2009

ÇİÇEKÇİ Ceyhun, ***Uluslararası Güvenlik Çalışmaları***, Kriter Yayınevi, İstanbul, 2012

ÇITAK Emre ve ŞEN Osman, ***Uluslararası İlişkilerde Güvenlik***, Uluslararası İlişkiler Kütüphanesi Yayınları, Ankara, 2014

DEMİRTEPE Turgut ve ÖZKAN Güner, ***“Uluslararası Sistemde Orta Asya: Dış Politika ve Güvenlik”***, USAK Yayınevi, Ankara, 2013

DINAN Desmond, ***Avrupa Birliği Ansiklopedisi***, Kitap Yayınevi, İstanbul, 2005

ENGLISH Richard, ***“Armed Struggle: The History Of The IRA”***, Oxford University Press, New York, 2005

GİLLOGLY Mahon and James J., ***“Decoding the IRA”***, Mercier Press, Dublin, 2008

HOUSE OF LORDS, ***“European Union Commite 29th Report Of Session”*** 2007-08, ‘Europol: Coordinating the Fight Against Serious and Organised Crime

KAYA İbrahim, ***“Terörle Mücadele ve Uluslararası Hukuk”***, USAK Yayınevi, Ankara, 2005

KİLİT Gökhan, ***“Transatlantik İlişkiler: AB-ABD”***, İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınevi, İstanbul, 2013

KOÇÖZ Remzi, ***Avrupa Uluslarından Birleşik Avrupa’ya***, Nobel Yayınevi, Ankara, 2012

KURTBAĞ Ömer, ***“Amerikan Yeni Sağı ve Dış Politikası”***, USAK Yayınevi, Ankara, 2010

LİND Michael, ***“The American Way of Strategy: U.S. Foreign Policy and the***

American Way of Life", Oxford University Press, New York, 2006

OJSERKİS Reymond P., "**Beginnings Of The Cold War Arms Race**", PRAEGER Yayınevi, Westport, 2003

PALABIYIK M. Serdar ve YILDIZ Ali, **Avrupa Birliği**, ODTU Yayınevi, Ankara, 2006

S. Nelson Drew, **NSC-68 Forging The Strategy Of Containment**, NDU Yayınevi, Washington, 1994

SHEEHEN Sean, "**The Cold War**", Smart Apple Media Press, North Mankota Minnesota, 2004

TAŞDEMİR Fatma, **Uluslararası Terörizme Karşı Devletlerin Şiddete Başvurma Yetkisi**, USAK Yayınevi, Ankara,2006

YALÇIN Hasan Basri, **Ulusal Güvenlik Stratejisi**, SETA Yayınevi, İstanbul, 2017

MAKALELER VE DERGİLER

ALP İnönü Akgün, "Terörün Ekonomik Etkileri", **Uluslararası Terörizm ve Güvenlik Dergisi**,2013, Cilt 4

BAHARÇİÇEK Abdulkadir , "Etnik Terör ve Etnik Terörle Mücadele Sorunu", **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2000, Cilt 10, 11-28

BİLGİÇ Ali , " "Güvenlik İkilemi"ni Yeniden Düşünmek Güvenlik Çalışmalarında Yeni Bir Perspektif" , **Uluslararası İlişkiler Dergisi**, 2014, Cilt 8, 123-142

EMEKLİER Bilgehan , "Uluslararası İlişkiler Disiplininde Epistemolojik Paradigma Tartışmaları: Pozitivist Kuramlar", **Bilge Strateji Dergisi**, Cilt 2, 2011, 139-184

ERGİL Doğu, "Uluslararası Terörizm", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt: 47, Ankara, 1992, 139-143

ERHAN Çağrı, "ABD'nin Ulusal Güvenlik Anlayışı ", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 2001, Cilt:56, 77-93

ERMAĞAN İsmail, " Soğuk Savaş Sonrası Dönemde ABD Dış Politikası - Obama Dönemi ve Ak Parti", **Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi**, 2012, Cilt:3, 21-35

Europen Foreign Affairs Review, 2003, Cilt 8, 259-275

FIEDLER Radoslaw, " The United States' Policy toward the Middle East in the Post-cold War Era: Hegemony or Leadership?", **Toplum ve Demokrasi Dergisi**, Cilt 4, 169-184

GENÇTÜRK Tuğçe, Terör Kavramı ve Uluslararası Terörizme Farklı Yaklaşımlar, **Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi**, 2012, 1-11

GÜNGÖR Fatma Akkan ve BULUT Alper Tolga, "11 Eylül Sonrası Dönemde Transatlantik İlişkiler ve Ortadoğu", **Akademik Ortadoğu Dergisi**, 2010, Cilt:4, 31-102

İnsan ve Toplum Bilimi Araştırmaları Dergisi, 2017, Cilt 6, 253-274

İŞYAR Ömer Göksel, "Günümüzde Uluslararası Güvenlik Stratejileri: Kavramsal Çerçeve ve Uygulama", **Akademik Bakış Dergisi**, 2008, Cilt:2, 1-42

KANAT Selim, " Terörizmin Dünü, Bugünü ve Yarını: Siyasal Gerçekçi Bir Değerlendirme", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt 19, 2014, 195-210, s. 207-208

KANDEMİR Eyyüb, " ABD Başkanları G.W. Bush ve B. Obama Dönemlerinde Yayımlanan Ulusal Güvenlik Stratejilerinde İttifak Söylemleri ve S.Walt'un İttifak Teorisi", **Savunma Bilimleri Dergisi**, 2011, Cilt122-151

KARABULUT Bilal, " Helsinki'den Astana'ya Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü (AGİT): AGİT'in Geleceği Üzerine Bir Değerlendirme", **Akademik Bakış Dergisi**, 2011, Cilt:4, 69-93

LAVRANOS Nikolaos, "Europol And The Fight Against Terrorism",

MAHON Tom and GİLLOGLY James J., " **Decoding the IRA**", Mercier Press, Dublin, 2008, 276-285

NUGENT Neill, **The Govenment And Politics Of The Europen Union**, Macmillian Publishers, Newyork, 2010, 8-19,

ÖZDİKMENLİ İkim ve OVALI Şevket, " Irak Savaşı Sonrasında Liberal Dünyanın Yapay İkiliği", **Uluslararası İlişkiler Dergisi**, 2008, Cilt 5, 89-118

PINAR Latif, " Amerika Birleşik Devletleri'nin Yumuşak Gücü ve Hollywood",

ŞAHİN İsmail, "Uluslararası İlişkiler Teorileri Açısından Terörizmle Mücadelede İşbirliği", **Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi**, 2014, Cilt 5, 69-84

SARAÇLI Murat, "Uluslararası Hukukta Terörizm", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 2007, Cilt 11, 1049-1078

SELVİ Haluk, "Terör Eylemlerine Tarihsel Bir Yaklaşım: Osmanlı Devletinde Ermeni Terör Eylemleri ve Yurtdışı Bağlantıları", **Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi**, 2010, Cilt 2, 39-56

TELATAR Gökhan, "Barack Obama'nın Dış Politikasında Demokrasinin Yayılması Misyonu", **Alternatif Politika Dergisi**, 2012, Cilt 4, 54-83

TELATAR Gökhan, "Berlin Duvarı'nın Yıkılışından 11 Eylül'e: Amerikan Dış Politikasında Yanlış Anlaşılan Yıllar", **Alternatif Politika**, 2009, Cilt:1, 430- 436

TOMAN Murat ve AKMAN Halil, "Küresel Teröre Karşı Savaş Doktrinin Oluşumu ve Ortadoğu'ya Yansımaları", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 2014, Cilt 7, 297-316

TOMAN Murat ve AKMAN Halil, "Tarihi Süreç İçerisinde Amerikan İmparatorluğu", **Tarih Okulu Dergisi**, 2014, Cilt 7, 285-331

TOZLU Muhammed, "Terörizm Bağlamında Hizbullah", **Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi**, 2016, Cilt 8, 39-49

ÜNDÜCÜ ARIKOĞLU Cemile, "Uluslararası Sistem ve Terörizm Arasındaki İlişki", **Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi**, 2011, Cilt: 2, Sayı:1, 1-20

VENUGOPAL Rajesh, "Neoliberalism as Concept", **Economy and Society**, 2015, Vol 44, 1-21

YILMAZ Sefer, "11 Eylül Sonrasında ABD ve Türkiye'deki İç Güvenlik Yeniden Yapılanmalarının Karşılaştırılması", **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2011, Cilt:20, 361-380

TEZLER

Ahmet Hamdi Topal, Uluslararası Hukukta Devlet Destekli Terörizme Karşı Kuvvet Kullanma, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2004

GAZETE VE AJANSLAR

"Avrupa'da Hala Ciddi Bir Terör Tehdidi Söz Konusu", **EURONEWS**, 11.03.2014,
<http://tr.euronews.com/2014/03/11/avrupa-da-hala-ciddi-bir-teror-tehditi-soz-konusu>

"George W. Bush signs the Patriot Act", **History Channel**, 26 Ekim 2001,
<http://www.history.com/this-day-in-history/george-w-bush-signs-the-patriot-act>

"Madrid Saldırılarında En Az 190 Kişi Öldü", **BBC Turksh**, 2004,
http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2004/03/printable/040311_ismpany_a.shtml

"Text of Bush's address: The text of President Bush's address Tuesday night, after terrorist attacks on New York and Washington", **CNN**, 11 Eylül 2001,
<http://edition.cnn.com/2001/US/09/11/bush.speech.text/>

İNTERNET KAYNAKLARI

"NATO'nun Terörle Mücadeledeki Rolü", NATO Dergisi, 2004
<http://www.nato.int/docu/review/2004/issue3/turkish/analysis.html> (Erişim Tarihi: 21.03.2017)

"Türkiye-Avrupa Birliği- ABD İlişkiler Nereye Gidiyor?" Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı,
http://www.tepav.org.tr/upload/files/1271247257r3796.Turkiye_Birligi_ABD_Iliskiler_Nereye_Gidiyor.pdf Avrupa

'AB Çapında Yeni Önlemler Gerek', **BBC Turksh**, 5 Eylül 2007,
http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2007/09/070905_euterror.shtml,

'Afganistan Savaşı ABD'ye Pahalıya Mal Oldu', **Anadolu Ajansı**, 3 Aralık 2014,
<http://aa.com.tr/tr/dunya/afganistan-savasi-abdye-pahaliya-mal- oldu/88401>

'İkiz kulelerde ölenlerin çoğu üst katlardaydı', **NTV**,
<http://arsiv.ntv.com.tr/news/155018.asp>

'Terörün Özellikleri', Sivil İstihbarat Terörle Mücadele (SİTEM), <http://sitem-tim.tr.gg/Ter.oe.r.ue.n--Oe-zellikleri.htm> (Erişim Tarihi: 17.03.2017)

'Vatanseverlik Yasası: Özgürlüğe Karşı Bir Tehdit', **EURONEWS**, 9 Aralık 2014
<http://tr.euronews.com/2014/12/09/vatanseverlik-yasasi-ozgurluge- karsi-bir-tehdit>

20 Şubat 2014, <http://akademikperspektif.com/2014/01/07/soguk-savas- doneminde->

karsilastirmali-turk-ve-amerikan-dis-politikasi/ (Erişim Tarihi: 12.05.2016)

ABD Merkez Komutanlığı CENTCOM Resmi İnternet Sayfası, "ABD Merkez Komutanlığının Tarihi", <http://www.centcom.mil/ABOUT-US/HISTORY/> (Erişim Tarihi: 13.05.2017)

ABD Vatan Güvenliği Departmanı Resmi Sayfası, "Misyon", <https://www.dhs.gov/mission> (Erişim Tarihi: 17.06.2017)

ABD YILDIZ Yasası (HR 3162)", EPIC, 24 Ekim 2001, <https://epic.org/privacy/terrorism/hr3162.html>(Erişim Tarihi: 22.06.2017)

Ahmet Buğra Aydın, " Uluslararası Hukukta nleyici ve ngrc Meşru Müdafaa Hakkı", Genç Hukukçular Hukuk Okumaları Grubu, <http://muharrembalci.com/hukukdunyasi/makaleler/birikimlerIV/146.pdf>(Erişim Tarihi: 12.05.2017)

Avrupa Birliği Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası, "Sonuç Bildirgeleri", <http://www.ab.gov.tr/45449.html> (Erişim Tarihi: 9.02.2017)

Avrupa Birliği Konseyi Resmi İnternet Adresi, " European Security Strategy" <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (Erişim Tarihi: 1.05.2017)

Avrupa Güvenliği ve İş Birliği Teşkilatı,http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ve-avrupa-guvenli-ve-isbirligi-teskilati-_agit_.tr.mfa (Erişim Tarihi:

Avrupa Birliği Dış İşleri ve Adalet Konseyi, <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/Ter%C3%B6rle%20%20C4%B0lgili%20Uluslararası%20Belgeler/Avrupa%20Konseyi/Conclusions%20And%20Plan%20Of%20Action%20Of%20The%20Extraordinary%20European%20Council%20Meeting%20%2021.09.2001.pdf> (Erişim Tarihi: 15.04.2017)

Bahar Bakır, "Türkiye ile AB Arasındaki 'Terör Tanımı' Krizi", Haber Türk Gazetesi 9 Mayıs 2016, <http://www.haberturk.com/gundem/haber/1236797-turkiye-ile-ab-arasindaki-teror-tanimi-krizi> (Erişim Tarihi: 11.05.2017)

Birleşmiş Milletler Enformasyon Merkezi Resmi İnternet Sayfası, "Birleşmiş Milletlerin Terörle Mücadelesi Terörle Mücadele Eylem Planı", <http://www.unicankara.org.tr/tr/birlesmis-milletlerin-terorle-mucadelesi-terorle-mucadele->

eylem-plani/ (03.01.2017)

Birleşmiş Milletler Mülteci Yüksek Komiserliği Resmi İnternet Sayfası, "UNHCR'nin Tarihçesi", <http://www.unhcr.org/turkey/home.php?page=53> (28.12.2016)

BM Terörle Mücadele Merkezi Resmi İnternet Sayfası, "Terörle Mücadelede Temalar ve Öncelikler", <https://www.un.org/counterterrorism/ctif/en/uncct/themes-priorities> (Erişim Tarihi: 22.02.2017)

bush-pledges-attack-afghanistan-unless-it-surrenders.html

Cemal Tunçdemir, "Bir Ulusal Güvenlik Yasa Paketi: Patriot Act" , 11 Aralık 2014 <http://amerikabulteni.com/2014/12/11/bir-ulusal-guvenlik-yasa-paketi-patriot-act/> (Erişim Tarihi: 15.12.2017)

Ceyda Ceren Şanlı, 11 Eylül Sonrası ABD'nin Dış Politikası, <http://akademikperspektif.com/2014/02/20/soguk-savas-sonrasi-abd-ulusal-guvenlik-stratejileri/>(19.05.2017)

Deutsche Welle Resmi İnternet Sayfası, "İkinci Terörle Mücadele Dönemi", <http://www.dw.com/tr/ikinci-ter%C3%B6rle-m%C3%BCcadele-d%C3%B6nemi/a-2525801> (Erişim Tarihi: 03.11.2016)

Elisabeth Bumiller, A Nation Challenged: The Overview; Bush Pledges Attack On Afghanistan Unless It Surrenders Bin Laden Now: He Creates Cabinet Post For Security, **New York Times**, 21 Ekim 2001, <http://www.nytimes.com/2001/09/21/world/nation-challenged-overview->

Eren Okur, "Psikolojik Savaş Tekniği Olarak Terörizm, Terör Eylemleri Ve Toplum Kontrolü", BİLGESAM, 11 Mart 2010, <http://www.bilgesam.org/incele/1241/psikolojik-savas-teknigi-olarak-terorizm--teror-eylemleri-ve-toplum-kontrolu/#.WRZPrpLyjIV> (Erişim Tarihi: 05.5.2016)

Erol Özdemir, Terörizmin Unsurları Ve Bazı Çözüm Önerileri, Emniyet Genel

Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığı, <http://www.teftiskurulu.pol.tr/Makale/Sayfalar/erolozdemir.aspx> (Erişim Tarihi: 07.03.2017)

Gamze Helvacıköylü, "Terör Nedir?", Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi, http://www.tasam.org/tr-TR/Icerik/515/teror_nedir (Erişim Tarihi: 11.04.2017)

Gökhan Öçalan, "Soğuk Savaş Sonrası ABD Ulusal Güvenlik Stratejileri",

History Channel Resmi İnternet Sayfası, "Thomas Paine",

<http://www.history.com/topics/american-revolution/thomas-paine> (Erişim Tarihi: 13.04.2017)

<http://www.haberturk.com/gundem/haber/1236797-turkiye-ile-ab- arasindaki-teror-tanimi-krizi>

Mehmet Koca, "Küresel ve Bölgesel Örgütlerin Terörizmle Mücadele Stratejileri",

T.C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi,

<http://www.arem.gov.tr/kuresel-ve-bolgesel-orgutlerin-terorizmle-mucadele-stratejileri> (Erişim Tarihi: 17.06.2017)

Murat Çakır, "AB Emperyalizminin "Yeni Güvenlik Stratejisi" ",

NATO Resmi İnternet Adresi, "A SHORT HISTORY OF NATO",

http://nato.int/cps/en/natohq/declassified_139339.html (Erişim Tarihi: 25.06.2017)

ÖZCAN Mehmet ve YARDIMCI Serkan, "Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele", E-Akademi İnternet Dergisi, <http://www.e-akademi.org/makaleler/mozcan-1.htm>, (Erişim Tarihi: 26.03.2017)

ÖZCAN Mehmet ve YARDIMCI Serkan, "Avrupa Birliği ve Küresel Terörizmle Mücadele", E-Akademi İnternet Dergisi, <http://www.e-akademi.org/makaleler/mozcan-1.htm>, (Erişim Tarihi: 26.03.2017)

ÖZERKMEN Necmettin, "Toplumsal Bir Olgu Olarak Şiddet", Akademik Bakış Dergisi, <http://www.akademikbakis.org/eskisiite/28/25.pdf> (Erişim Tarihi: 22.02.2017)

ÖZKUL Barış, "Kuzey İrlanda'nın Hayırlı Cuması", Birikim Dergisi,

http://www.birikimdergisi.com/haftalik/1433/kuzey-irlanda-nin-hayirli-cumasi#.WOI_59LyjIU, (Erişim Tarihi: 25.03.2017)

Politika Gazetesi, 2 Temmuz 2015,

Sait Yılmaz, "ABD Güvenlik ve Savunma Politikaları", İstanbul Aydın Üniversitesi

USAM, 2010, <http://usam.aydin.edu.tr/abdguvenlikvesavunapolitikalari2010.pdf> (Erişim Tarihi: 11.07.2017)

Selin Kara, "Terörün Psikolojik Etkileri", <http://www.selinkara.com/terorun-psikolojik->

etkileri/ (Erişim Tarihi: 18.07.2017)

Serge Schmemann, "U.S. Attacked; President Vows to Exact Punishment for 'Evil'", **New York Times**, 12 Eylül 2001, <http://www.nytimes.com/2001/09/12/us/us-attacked-president-vows-to-exact-punishment-for-evil.html>

T.C Dış İşleri Bakanlığı Resmi İnternet Sayfası, "Türkiye ve Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı" http://www.mfa.gov.tr/turkiye-ve-avrupa-guvenli-ve-isbirligi-teskilati-agit_tr.mfa (Erişim Tarihi: 08.07.2017)

T.C Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreterliği Resmi İnternet Sayfası, "Avrupa Birliği Güvenlik Stratejisi", <https://www.mgk.gov.tr/index.php/avrupa-birligi-guvenlik-stratejisi-giris> (Erişim Tarihi: 12.08.2017)

Terör Olayları Takvimi, "Madrid Saldırısı", <https://terortakvimi.wordpress.com/2004/03/11/2004madrid-tren-bombalamalari/> (Erişim Tarihi:12.02.2017)

The White House Resmi İnternet Sayfası, "The National Security Strategy of the United States of America", <http://nssarchive.us/NSSR/2002.pdf> (Erişim Tarihi: 15.03.2017)

Tuğçe Gençtürk, Terör Kavramı ve Uluslararası Terörizme Farklı Yaklaşımlar, Başkent Üniversitesi Stratejik Araştırmalar Merkezi, 2012, <http://sam.baskent.edu.tr/makaleler/tgencturk/TerrorUluslararası.pdf> (Erişim Tarihi: 19.04.2017)

Turgut Erat, "İstanbul'da Terör Korkusunun Fotoğrafı, **SÖZCÜ GAZETESİ**, 20 Mart 2016,

Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Resmi İnternet Sayfası, "Conclusions and Plan of Action of the Extraordinary European Council Meeting On September 2001"

http://uhdigm.adalet.gov.tr/adli_yardimlasma/adli_isbirligi_hukuk/hukuk_tebli_gat.html (Erişim Tarihi: 13.07.2017)

Uluslararası Hukuk ve Dış İşleri Resmi İnternet Sayfası, "Conclusions And Plan Of Action Of The Extrordinary European Council Meeting On 11 September2001"<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/uhamer/Ter%C3%B6rle%20%C4%B0lgili%20Uluslararası%C4%B1%20Belgeler/Avrupa%20Konseyi/Conclusions%20And%20Plan%20Of%20Action%20Of%20The%20Extraord>

inary%20European%20Council%20Meeting%20%2021.09.2001.pdf (Erişim Tarihi: 24.07.2017)

Volkan Türkmen, "11 Eylül Sonrası ABD Politikası", Uluslararası Politika Akademisi 11 Mayıs 2012, <http://politikaakademisi.org/2012/05/11/11-eylul-sonrasi-abd-politikasi/> (Erişim Tarihi: 30.06.2017)

YILMAZ Sait, "ABD Güvenlik ve Savunma Politikaları", İstanbul Aydın Üniversitesi USAM, 2010, <http://usam.aydin.edu.tr/abdguvenlikvesavunapolitikalari2010.pdf> (Erişim Tarihi: 19.03.2017)

